

LIVIA ARDELEAN

EXERCITIU DE VACANȚĂ

Lei 4,25

LIVIA ARDELEAN

**EXERCITIU
DE VACANȚĂ**

EDITURA DACIA
CLUJ, 1974

CAPITOLUL I

Pictorul se uită cu lehamite la pînza de pe şevalet, nemulţumit de munca acestei după-amiezi. Hotărit, n-avea chef de lucru: mîna nu-i mergea, gîndurile îi erau cu totul în altă parte. Îşi scoase o ţigară şi rămase cu ea neaprinsă, auzind un zgomot de motor. „Aşa ceva, aici?!“ se gîndi el nedumerit, şi-şi aprinse în sfîrşit ţigara, după al cărei prim fum tuşi chinuit, rămînînd în aşteptare.

Maşina apăru curînd de după cotitură, pilotată cu grijă, nu pe drum, căci acesta se terminase, ci, cînd pe cărare, cînd alături, înăbuşind — cu sforăitul ei lovit şi repercutat de stînci — tot foşnetul de adineaori al muntelui.

„Gata, mai departe nu mai merge“, îşi zise pictorul, considerînd rapid potecuşa ce urca pieziş de aici încolo şi pe care, în afara oamenilor, nu păseau decît căluţii călugărilor.

Într-adevăr, automobilul se opri. În tăcerea care se lăsă, pictorul tuşi iar, stînjenit de privirea pe care i-o aruncă omul de la volan. „Noroc“, mormăi acesta şi, apoi, cu o voce mai blîndă: „Hai, Azorică, ieşi şi tu la aer.“ Azorică ieşi. Arăta aşa cum îi era şi numele, un cline, un căţel oarecare, tărcat şi zbîrlit, cu o coadă-n vînt şi ochii saşii. Părea năucit de linişte, de verde, de soarele blînd ce trecuse în a doua parte a zilei, lăsînd în urma lui umbre lungi de brazi şi

stinci. Aspiră profund, ca și stăpînul său, care zise, oftînd:

— Mai departe nu se poate.

— Așa mă gîndeam și eu, se bucură pictorul, arătînd o sclipire albă pe fața bîrboasă, dar noul venit întoarse capul ca și cum zîmbetul celui lalt l-ar fi supărat. Îi întinse un pachet de „Snagov“, spunîndu-i:

— Fă-mi plăcerea și fumează o țigară bună. Nu e nevoie să te chinui să tragi în piept.

— De unde știți că mă chinui? se apără pictorul, stingînd restul de „mărăsească“ sub gheata de baschet și luînd apoi una din cele două țigări aflate în pachet. Rămîneți fără țigări.

— Nu rămîn, sînt prevăzător. De unde știu? Se vede, refuză noul venit să-i dea explicația cerută. Dumneata fumezi în joacă, dar eu... ce să-i faci, păcate! Zimbi, și zeci de riduri i se ridicară spre ochi.

— Încă n-ați dat ochi cu călugării și deja vorbiți de păcate!

— Ce călugări?!

În timp ce tînărul pictor îi explica ce e călugării, străinul își păstră zîmbetul, descoperind cîtă tînețe se ascundea sub barba aspră a pictorului.

— Îmi dai voie să-ți ajut? se oferi el, arătînd cu capul șevaletul ce urma să fie strîns, domnule...

— Dan, Dan Milea.

— Ilie Străinu.

Și cei doi își strînseră mîinile sub privirile multumite și sașii ale cățelului, care încă nu îndrăz-nise să se îndepărteze de mașină.

După o scurtă deliberare, cei doi bărbați ajunseră la concluzia că mașina noului venit va trebui „garată“ la marginea pădurii, drept care operația fu efectuată fără întîrziere. Eleganta apariție („familia“, explică pe scurt Ilie Străinu), nu lipsită de o proaspătă ciocănitură pe bot („fiul meu“) și de una pe aripa stîngă („flica mea“) își găsi locul sub doi fagi. De aici începeau brazii.

Ajutat de tînăr, Ilie Străinu își ingrămădi într-un rucsac, ale cărui curele scîrțiau de noi ce erau, cele considerate trebuitoare, apoi plecă spre schit, unul cu rucsacul pe umăr, celălalt cu șevaletul strîns, sub braț, cu un Azorică învîrtindu-li-se printre picioare, urmăriți de privirea tristă a negresei, păpușica mascotă a mașinii („nevastă-mea“, explică din proprie inițiativă proprietarul).

Împărțindu-și atenția între cățelul care nu îndrăznea să se abată de la cărare și peisajul de o sălbăticie teatrală, Ilie Străinu explică tînărului motivul pentru care se aventurase pînă aici cu mașina. Avea zece zile de vacanță, nu numai de la servicii („sînt jurist“) ci și de la familie, timp pe care hotărîse a-l petrece singur, undeva în munți („o robinsoniadă carpatină, cu un Azorică — Vineri, fără probleme, fără nimic“). Dar acum, că întîlnise oameni, zicea el, se bucura; renunța cu plăcere, pentru cîteva zile, la cort și la foc între pietre.

— De altfel, să știți, veți putea fi atît de singur cît veți voi, veți ieși în societate numai cînd veți crede de cuviință. Să știți că nu veți regreta, continua pictorul cu asigurările; călugării sînt niște ființe excepționale, da, pur și simplu excepționale, schitul

e derutant, chiar pentru cei ce sînt cunoscători în materie.

— De ce?

— Întîi de toate prin simpla lui existență în aceste locuri. Nu v-a pomenit nimeni de el?

— N-am oprit nicăieri, voiam să-mi ridic cortul încă înainte de apusul soarelui.

— Zău, nu veți regreta că n-ați făcut-o. O noapte petrecută într-o chilie orbitor de albă (să știți că pe undeva există cobalt, altfel nu-mi explic culoarea alb-albăstruie a varului), între așternuturi de in, valorează cel puțin cît o noapte sub cort, culcat pe cetini. De altfel, cred că vă e și foame.

— Mărturisesc că da, declară Ilie Străinu.

— Vă asigur că așa tocăniță de ciuperci cu mămăliguță, cum prepară părintele Ghervase, n-ați mîncat de mult.

— De ce e schitul derutant? insistă noul venit.

— Uite, trecem cotul pădurii și-l vedeți, răspunse fericit pictorul. Vorbea de parcă schitul ar fi fost opera sa și prezentarea lui oricărui străin ar fi fost o plăcută datorie; tonul lui amintea lui Străinu de tonul soției sale atunci cînd se lăuda cu succesele școlare ale fiicei lor, pe cînd aceasta mai era elevă de liceu.

Trecură într-adevăr cotul și Străinu își ținu respirația de uimire și plăcere; într-o mare poiană, aici-colo cu pajiștea presărată cu arbori, odihnea schitul. Dacă n-ar fi știut precis că se află în Oltenia, noul venit s-ar fi crezut mai degrabă pe undeva pe lingă Sucevița, într-atît schitul și peisajul evoca ținutul dulce al Moldovei de Nord, cu îmbinările pantelor atît de line și atît de puternice totodată, cu mi-

nunea bisericiuței acoperită cu șindrila fumurie, cu marginile ondulate ocrotind pereții scunzi. Jur împrejur, ca un fort în miniatură, se ridicau de cele patru laturi corpurile de clădiri ce adăposteau chilile, camerele și sălile de oaspeți, înșirate pe un pridvor ce părea mai degrabă țărănesc.

Ilie Străinu se întoarse spre pictor. Fără să se lase rugat, acesta începu:

— Schitul, sau mai degrabă mănăstirea, dar noi ne-am obișnuit să-i zicem așa, a fost clădit cam pe la 1541, ca danie a domnului moldovean Alexandru Cornea. Se zice că ar fi pus să-l facă la vrerea unui fiu al lui, născut nu la curți, ci în bordeiul unei prea frumoase muntence, fiu care părăsise calea lumească pentru rasa călugărească și care a și rămas pînă la sfîrșitul vieții sale închinat celor sfinte. Așa se și explică arhitectura moldovenească; pereții exteriori, însă, nu mai au fresce.

Cei doi bărbați se așezară și aprinseră iar țigări. Soarele trecuse cu totul dincolo de munte, o lumină caldă, difuză, tremura; umbrele lungi ale serii apropiate începeau să se nască.

Pictorul își continuă explicațiile pe care le dădea pătimaș, ca și cum ar fi dorit, prin fiecare vorbă, să-și declare de fapt fericirea de a fi descoperit toate aceste minunate locuri și fapte care, cumînți, s-au derulat și s-au statornicit peste ani, ca pentru a-l aștepta pe el să le descopere farmecul vechi.

Juristul află astfel că, deși retras și adesea uitat pînă și de forurile ecleziastice, cunoscînd perioade de glorie sau de nedreaptă neatenție din partea șirului de domnitori munteni, avînd cînd existență de sine stătătoare, cînd cîntînd ca proprietate și loc de

danie al vreunui boier de viță domnească, schitul a viețuit peste ani, prin așezarea sa apărat de vremelnice sau mai constante vremuri de restriște, adăpostind coconi domnești fugăriți de urgie, tăinuindu-le averile, călcat de lotri și fiind o vreme gazdă de haiduci...

Cu o grabă nemaipomenită, sărind peste decenii, revenind, încurcînd nume de domni și de căpetenii haiducești, înșirînd odoare scumpe și podoabe bisericești ce-au făcut faima mănăstirii, dar și a cinstitelor fețe ce le-au dăruit, pictorul colora în aer cîteva secole de istorie romantică și amară, punctîndu-și spusele cu gesturi largi, generoase, subliniindu-le cu priviri negre și scăpărătoare, încît părea el însuși una din căpeteniile de lotri.

N-avea răbdare să stea jos și-și cumpănea cu neastîmpăr silueta subțire, bine legată. De cîte ori zîmbea, evocînd cu subtilități de limbaj — pe care Străinu le aprecia ca atare — întîmplări prea romantice sau prea lumești pentru a avea drept cadru o mănăstire, tînărul își schimba dintr-o dată expresia, figura devenea galeșă, cîrlionții negri ai bărbuței sale de sfîntu-Gheorghe păreau lipiți de chipul său bronzat.

Se pierdură în amintiri despre Moldova și mănăstirile ei, constatînd cu satisfacție reciprocă o pasiune comună și statornică. Pictorul, care le cutreierase cu o vară în urmă, răspunse cu plăcere chestionarului amănunțit pe care mai vîrstnicul său interlocutor i-l puse, referitor la schimbări, restaurări, reconsiderări, dîndu-și seama pe parcurs că juristul era un partener egal de discuție în materie de artă (și mai ales de artă veche românească), ce trecea cu dezin-

voltură de la un subiect la altul, servindu-i chiar date inedite.

— Tatăl meu, explică acesta, era profesor de desen și mare pasionat de folclor și artă veche. Toți frații avem această pasiune încă de acasă, dar, spre marea dezamăgire a părintelui nostru, n-am dovedit nici unul vreo înclinație practică înspre arte.

— Aveți totodată noroc și ghinion poposind chiar azi la Zed, reveni pictorul la clipa de față.

— Cred că numai noroc. Nu dai la tot pasul de așa ceva.

— Ba nu, să vă explic. Aveți noroc deoarece în urma unui concurs de împerejurări (am să vă povestesc eu, e de rîs și de plîns), aveți loc, numărul chiliilor de oaspeți fiind destul de mic; nenoroc, deoarece nu-l veți cunoaște pe stareț. E un spirit deosebit și singurul lucru pe care nu l-am înțeles încă e faptul că n-a ajuns primar undeva, glumi pictorul. Deoarece mănăstirea a fost declarată monument istoric și de artă, acum cîțiva ani, el n-a mai avut alt scop decît să pună la punct totul, pînă în cele mai mici amănunte. Ba mai mult, fiind de felul lui om cu studii, și-a finisat o monografie, mai demult începută, asupra ținutului. Se zice că istoricul mănăstirii e punctul nodal al lucrării.

— Și unde e părintele? Lipsește mult?

— Aici e ghinionul dumneavoastră. Lucrarea urmează să apară la data inaugurării oficiale și autorul a fost chemat de urgență să aprecieze calitatea ilustrațiilor și nu mai știu ce. Bietul bătrîn nu și-a putut trage sufletul nici o clipă, după atîtea emoții avute cu restaurarea. A supravegheat personal totul, avînd discuții interminabile cu arhitectul, cu zidarii, cu că-

lugării lui, care, de altfel, au lucrat toată lemnăria și feroneria. În fine, totul e gata și, la 31 ale lunii, urmează să aibă loc inaugurarea oficială. Domnule, veți vedea, totul e o minunăție, începînd cu clantele ușilor și incuietorile lăzilor și terminînd cu icoanele pe lemn și sticlă. Totul e autentic sau refăcut la modelul anului respectiv.

— Mă bucur că am găsit un ghid atît de pătimaș, rise cu blindețe Ilie Străinu. Nu regret lipsa adevăratului ghid, o fi știind el mai multe, dar eu nu cred să aibă atîta dar de evocare.

— Moșul stareț e cam vorbă-lungă, recunosc ghidul ocazional, dar dacă ai răbdare, și noi toți avem, nu se poate să nu fii prins de povestirile lui.

— Care „noi“?

— Într-adevăr, încă nu v-am povestit nimic despre noi, dar cred că voi sfîrși descrierea la schit, sau, și mai bine, ne veți cunoaște de visu.

Pictorul întinse mîna să-și ajute tovarășul de drum să se scoale. Acesta o primi, nu fără o umbră de zîmbet, se sculă sprinten și, îndemnînd cățelul, porniră.

Cele cîteva sute de metri pînă la schit fură străbătute domol, cei doi întirziînd la taclale. Pictorul nu se ținu, însă, de cuvînt și nu prezentă societatea în care Străinu urma să intre din acea seară „pentru cît timp vă veți simți bine“, pentru simplul motiv că-și continuară discuția despre schit.

Se auzeau tălângi depărtate, era o stîină a mănăstirii pe celălalt versant, aerul era străbătut de o vagă diră de fum amarui, desigur provenit de la cuhnea de vară a călugărului Ghervase. Seara se presimțea tot mai mult.

CAPITOLUL II

— Mulțumesc, mulțumesc foarte mult.

— Nu-i pentru ce, domnule avocat. Să știți că eu sînt părintele Teodosie, chelarul; cum s-ar zice, ori de cîte ori aveți nevoie de ceva, eu vă dau, dacă-mi stă în puteri.

— Încă o dată, mulțumesc. Ia loc, te rog, îi fi ostentit.

— Da, domnule, că ziua-i lungă și-s multe de făcut. Știți să umblați cu lampa? Asigurat cu un semn din cap de Ilie Străinu, părintele Teodosie continuă: Zice părintele nostru, starețul, că ne vom pune în curînd și noi lumină. Avem o cădere de apă nu departe și părintele s-a făcut luntre și punte să capete un motor. Zice că așa e și-n Svițera. Zice părintele că acolo tot a doua casă ar fi ca pentru oaspeți. Acum am făcut și noi, la sfîntul locaș, loc de popas.

— Și-ți pare rău, părinte?

— Nu, domnule, nu-mi pare rău, negă Teodosie, oftînd totuși, că noi toți cinci sîntem bătrîni și împăcați cu toate. Zice părintele nostru că ne facem vinovați să ținem atîtea podoabe și frumuseți numai pentru noi și că ce-i făurit de oameni, oamenilor trebuiește dăruit. Iaca, am deschis toate porțile, să vă primim. Mulțumită domnului sîntem sănătoși și în putere, că viața de la munte pîrște nu numai sufletului, ci și trupului, așa că vă putem purta de grije, după cum ne pricepem și după cum ne mai îndrumă și alții. Dar ce faci, domnule?

— Fac un nes, părinte. Și Ilie Străinu pregăti cele necesare acestei plăcute operații.

— Lasă, domnule, că ți-l fac eu, mă pricep. Părintele nostru bea și el cafea, dar nu din aceasta, ci „veritabilă“. Știe Ghervase să o fiarbă mult, la foc potolit. Tot el face și cafeaua pentru ceilalți oaspeți. Numai domnul Damian bea de câteva zile, tot ca dumneavoastră, nes cu apă rece. Vorbind, părintele Teodosie își mișca cu agilitate, prin odaie, trupul ce se bănuia puținel sub rasa neagră, pregătind două porții de licoare neagră. Cu o meticulozitate bătrânească, nu lipsită de o veritabilă îndeminare, ajută lui Străinu să despacheteze, îi pregăti de spălat și-i ținu cu demnitate prosopul enorm, aspru, de cînepă topită.

Frecîndu-și puternic trunchiul, Străinu icnea de plăcere, simțindu-se realmente la munte. Apa rece îi făcuse bine, nu se resimțea deloc după lungul drum, prin praf și căldură. Imaginea părintelui Teodosie, ce stătea țeapăn pe lavița de sub fereastră, ținînd în dreapta ceașca de plastic cu nes, iar cu stînga adunîndu-și barba rară și fumurie, i se păru amuzantă și ar fi izbucnit în rîs, dacă nu s-ar fi temut că va jighi îndatoritoarea gazdă. Propria lui imagine, răsfrîntă statornic în oglinda încadrată în fier răsucit, îl uimea și-l amuza totodată; cămașa albastru de Prusia, cadou mai vechi al fiicei lui, își găsise, în sfîrșit, ocazia de a fi îmbrăcată; gulerul bine croit cădea frumos pe pulovărul alb și făcea contrast puternic cu fața arsă de soare, dar din răscoitură gîtul, atîta vreme strîns în cravată, se ivea lipsit de pigment.

— Domnule, te văd încă tînăr, zise părintele, părăsind de tot pronumele de reverență, probabil semn de afecțiune; cum de ai părul alb? După vreo spaimă, sau cum?!

Într-adevăr, Străinu era cărunț de tot și-și purta părul tuns scurt, ca boxerii, dar acum, cu el ud și netezit pe frunte, amintea imaginea centurionilor romani, așa cum apar ei prin superproducții.

Restabilind ordinea în cămăruță, Străinu se așeză și el pe cealaltă laviță, lîngă masă, și-și aprinse o țigară (avea întotdeauna provizii considerabile pe care le depozita în cele mai neașteptate locuri), nu înainte de a primi încuviințarea părintelui. Acesta nu fuma și părea destul de contrariat de faptul că „lumea se schimbă, domnule, azi pînă și femeile fumează“.

În timp ce-l asculta, sorbind rar și cu reală plăcere din cafea, Străinu își opri privirea pe țesăturile de lînă și cînepă ce acopereau patul, sub pernele lungi și înguste, umplute desigur cu pene de gîină, pe care le știa tari și grele. Ghicindu-i parcă gîndul, Teodosie schimbă vorba:

— Sînt toate lucruri adunate de noi de prin satele vecine. La oraș nu se mai obișnuiesc, dar părintele nostru zice că-s mai de preț decît lucrurile de fabrică. Așa și trebuie să fie, domnule, că ce face mîna ome-nească nu poate face nici o mașină. Omul își pune și gîndul și firea în ce făurește el, și-ntr-un fel iese lucrul de-i bucuros și-ntr-alt fel de-i mîhnit. De la mașină toate ies pe o formă, că mașinii îi e tot una, orî nu zic bine, domnule?

Lui Străinu îi plăcea Teodosie și-i mărturisea asta prin zîmbetul atent cu care-l urmărea, aprobîndu-l cu mișcări discrete ale capului.

Pașnicul colocviu fu întrerupt de apariția unei tinere femei, în cadrul ferestrei deschise.

— Bună seara, bun venit. Mi-a spus Dănuț c-a ademenit în birlogul nostru pe însuși Sfarmă-Piatră travestit în temerar automobilist. N-am mai avut răbdare pînă la cină, dar mi-o veți ierta, domnule, la munte convențiile citadine sînt desuete. Sînt Martha Tudoran, probabil v-a vorbit Dănuț de noi.

Martha vorbea lungind dulce unele silabe, așa cum stă bine unei femei frumoase, conștientă în cel mai înalt grad de favoarea pe care o acordă muritorilor de rînd, adresîndu-le cuvîntul. Nu fu dezamăgită de primirea pe care i-o făcu Ilie Străinu, acesta fiind totdeauna impresionat de o apariție frumoasă, făcînd parte din mica tagmă a bărbaților care cred că unei femei frumoase i se permit mai multe decît uneia lipsită de farmec, sau, dacă nu i se permit, trebuie măcar să i se dea această impresie. Firește, Străinu n-ar fi recunoscut cu ușurință această slăbiciune și, de altfel, puțini i-ar fi bănuit-o, în nici un caz femeile din cea de-a doua categorie.

— Vin direct din „sinul naturii“, continuă Martha arătîndu-le buchetul de margarete și de cocoșei de munte pe care-l ținuse pînă acum la spate. Moșule, se alintă ea către Teodosie, haide, nu te mai uita urît la mine (de fapt Teodosie nici n-o privea), florile ți le-am adus duminică! Și, cu o mișcare iute, aruncă buchetul pe laviță lîngă bătrîn. În zbor, cîțiva cocoșei se desprinseseră din legătură și punctară poddeaua albă cu petalele lor sîngerii.

— Moșul e supărat pe mine, explică ea lui Străinu, care rămăsese tot în picioare. Dar îl împac eu, adăuga și, cu o mișcare zvicnită, ca la balet, întinse brațele spre el, la care Teodosie luă buchetul și spuse cam fără chef:

— Mulțumesc, fata mea.

Martha ridea și, cu mîinile acum libere amîndouă, își potrivea în chip de vâl una din perdelele de borangic.

— Ah, zise ea, natura aceasta e superbă! și din tonul ei nu se putea deduce dacă exclamația era sau nu în bătaie de joc.

Firese, Străinu îi întinse mîinile pentru a o ajuta să treacă pervazul. Martha avea brațe puternice, întinse ca două coarde, fără tremur.

I se făcu și ei o cafea, pe care o primi mulțumind cu o zbatere delicată a pleoapelor. Venise pentru a-și scurta nerăbdarea, zicea ea. Pînă la cină i se părea o veșnicie, voia să știe ce mașină avea Străinu, pentru că după aiuritul de Dănuț nu se putea lua nimeni, nu era capabil să deosebească o tărtăreață de Fiat 600 de un Opel-Amiral. Vai, nu cumva și Străinu are Trabant sau așa ceva?! Pentru nimic în lume n-ar fi vrut să-l jignească. Nu?! Cu atît mai bine. De fapt, pe ea nici nu o interesează mașina în sine, ea vrea să știe dacă are radio. Cum de ce? Pur și simplu pentru că nu poate trăi mai mult de două zile fără să-l asculte pe Tom Jones. Iar aparatul lor nu mai are baterii exact de două zile. O, da, îl iubeste, de-a dreptul. Și la laborator, pentru că ea e chimistă, cînd cîntă T.J., pentru că așa-i spune ea, se întrerupe orice activitate, de dragul ei se dau difuzoarele la maximum și vocea iubită se aude în tot pavilionul. Da, da, atunci toată lumea știe că Martha îl ascultă pe T.J. Uneori are noroc și-l prinde de două, trei ori într-o dimineață. Alteori, niciodată și atunci toți știu că e „în tensiune“. Nici inginerul șef nu îndrăznește să o supere cu ceva! Nici nu știe

Străinu ce enormă bucurie i-a făcut, e fericită, fericită. Va dormi ca un copil căruia i s-a promis în dar, pe a doua zi, jucăria mult dorită. Nu, astă-seară nu îndrăznește să-l deranjeze pe noul venit, are de cunoscut o mulțime de oameni noi, e obosit de drum, desigur; ba da, ba da, un drum din București până aici nu e joacă; à propos, e tare cald la București? Și, de altfel, nici Flaviu n-ar fi de acord. E de o comoditate dezolantă, zău, acest Flaviu care e soțul ei „legitim și doar uneori tuns“ (și nici atunci bine), de cinci ani. Iar dacă-l „miști“ puțin, e și mai rău, pentru că bombăne, bombăne și reușește să strice plăcerea tuturor și, firește, întâi de toate a ei. Să nu se sperie Străinu, societatea e adorabilă, mahmureala lui Flaviu n-are nici o pondere pe lângă exuberanța malițioasă a lui Theodor Damian. Ei doi au fost colegi de bancă, dar cu cât pare mai tânăr și mai agreabil Damian! Și asta numai prin plezanterie și prezență de spirit! E de o mare maliție acest Damian! Un farsor fără pereche și fără leac (aici Martha rise nestăvilind iar părintele Teodosie se întoarce cu totul pe laviță); un tip ineputabil, de „mare clasă“. Pentru astă-seară, le-a pregătit tuturor o surpriză fantastică: după cină are loc vernisajul expoziției lui de caricaturi și desene lucrate la schit. Da, uitase să menționeze că Theodor Damian e grafician, lucrează la revista „Ics“, dar acum a reușit să obțină un lung concediu pentru a putea crea. Cum? Ilie Străinu cunoaște revista? Cu atât mai bine, va avea imediat un teren comun de discuție cu Damian. Dar să nu pomenească nimic de surpriză! (și Martha rotunji ochii, amenințând cu un deget perfect ojat). Ea i-a destăinuit-o lui Străinu pentru că, pentru că... în

fine, el i-a inspirat încredere, și pentru că a voit să-l introducă puțin în atmosfera societății lor de schivnici.

Exprimându-și recunoștința pentru această delicată dovadă de încredere, Străinu conduse pe fermecătoarea vizitatoare, de data aceasta spre ușă, luându-și un scurt rămas bun, deoarece urmau să se revadă nu mai tirziu de un ceas.

Părintele Teodosie depuse cu scribă nevinovatul buchet pe colțul mesei, mormăind supărat că florile-s lăsate de bunul Dumnezeu pentru desfătarea ochiului, acolo unde cresc ele; trebuiesc culese fie pentru a fi puse la icoanele sfinților, fie la morminte, ori el (și făcu o cruce) încă nu se pregătește de dreapta judecată. De prima posibilitate nu pomeni nimic, probabil netrăgînd nici o speranță de a fi canonit.

— Ai văzut-o, domnule, ce despuiată umblă? Fără rușine... dar nici n-are stăpîn s-o ție.

Străinu își evocă scurt imaginea picioarelor goale ale vizitatoarei, ieșind lungi, musculoase și bronzate din shortul negru, întinse într-o poză elegantă, și-și permise, în gînd, să nu fie de acord cu părerea părintelui.

— De cînd a plecat părintele stareț, continuă Teodosie, gîndești că au căpiat cu toții! Nu-i dînsa capul răutăților (la „dînsa“, Teodosie își împinse cu o mișcare scurtă bărbia spre ușă), e domnul Damian, pictorul și domnul Barbu Popescu, un regizor de filme. Dar mă și mir, domnule, cum poate avea cineva încredere într-un zălud ca ăsta. Că toată ziua vorbește și dă din mîini de unul singur. Ce-au făcut și cu bietul Niță!

Și, la sprîncenele ridicate a mirare ale lui Străinu, Teodosie explică:

— Niță e măgarul nostru. Dar așa asin, domnule, n-ai mai văzut. Vine singur de la stîină pînă la noi și se oprește drept în ușa lui Ghervase, dă drumul la un răget, se lasă descărcat de poveri — că ne aduce în fiecare zi jintiță, caș și brînză — apoi Ghervase pune de-ale gurii pentru ciobanul nostru, care-i părintele Ifot, și animalul pleacă de unde a venit. Noi sîntem învățați cu el, dar dumnealor tare s-au mai minunat cînd au aflat. Domnul Dănuț, cu care ați venit dumneavoastră, măcar, se minuna ca un nevrstnic, ba s-a și hotărît să-i treacă chipul pe pînză și să-i zică „înțeleptul“. Cică o ființă care se ține atît de drept pe drumul lui zilnic nu poate fi decît un înțelept!

— Și i-a făcut portretul?

— Da, domnule, dar ce să știu eu să zic? Parcă nu prea seamănă a bietul Niță. Domnul Dănuț a rîs numai cînd i-am spus și domnișoara Ana a ridicat din umeri: „lasă, nu te pune cu nepriceputul“.

— Domnișoara Ana?

— N-ați văzut-o. Zice că și ea-i pictoriță, dar nu lucrează nimic, că n-are poftă. Aștia trei pictori au învățat deodată, dar, nu vă supărați, eu nu știu ce-au învățat, că un lucru cumsecade n-am văzut încă de la ei. Veți vedea miine sfintele noastre icoane. Toate-s din vechime și făcute de oameni fără școli înalte, dar toți aveau harul ceresc, pentru că așa ceva nu poate face un om de rînd, ca noi. Ori să fi fost oameni cu credință?! Că oaspeții noștri nu prea cred ei în cele sfinte, n-au nici o frică...

Aici, Străinu, temîndu-se ca părintele să nu alunece pe teren periculos, fiind și el din rîndul celor „fără frică“, schimbă iute vorba:

— Dar ce e cu Niță, părinte?

— Da, domnule. Niță e asinul nostru, cum vă spuneai. Mai avem noi și doi căluți, dar nu se potrivesc cu Niță la istețime. Zice domnul Popescu, cel ce umblă vorbind de unul singur, că a mai văzut el la o cabană, nu știu unde, tot așa un animal, dar eu nu cred, care căra din oraș lăzile cu bere, fără îndrumător. Dar zice că mergea numai stimulat, adică avea tai-nul lui de bere, la plecare și sosire. Mare păcat, domnule, să-ți bați joc de o ființă necuvîntătoare, lăsată de bunul Dumnezeu să fie de ajutor omului. Și ce s-au gîndit ei? Nu rîde, domnule, că e mai mult de plîns decît de rîs. Au îmbătat bietul dobitoc! Atîta numai că n-au avut bere și i-au dat rom. Văd că și dumneata rîzi. Așa au rîs și ei, ba și mai și, că erau ca năucii, domnișoara Ana se ținea cu mîinile de pîntece și-i curgeau lacrimile de atîta rîs; domnul Barbu își sălta brațele și striga cîte un „ha“ de răsunau munții; doamna de-o văzurăți bătea din pal-muțe...

— Frumos mai povestești dumneata, părinte. Parcă-i și văd pe prietenii dumitale...

— Ba, ai mei nu, domnule! ripostă aproape violent bătrînul, dar încurajat, se vede, de laudă, continuă să-i zugrăvească scena: bietul dobitoc pierduse controlul și întreaga societate se distra de nebulniile ce le făcea. Singurii cuminți se arătară a fi „nenorocitul de bărbat al doamnei ce fu aici“, care preferă să renunțe la spectacol și domnul Vasilescu, care acționă prompt, prinse măgarul și-i turnă cu

sila o cantitate apreciabilă de cafea rece, pe gură; apoi, cu ajutorul călugărilor, priponi solid animal, care-și reveni, de altfel, foarte curînd. Mult mai tîrziu și-a revenit, după cum rezulta din povestirea moșului, părintele Ghervase, „cel mai aproape dintre noi de dreapta domnului, căci, fiind cam slab de judecată, nu poate pătimi nimic, nefăcînd păcate“, care pare a îndrăgi mai mult necuvîntătoarele decît oamenii și care a fost foarte afectat. Întîmplarea petrecîndu-se după-amiaza, Ghervase făcu grevă și, seara, tot poporul mîncă ce apucă. Pe urmă i-a trecut, nici măcar lui Damian, autorul recunoscut, nu i-a mai amintit de întîmplare. Nu-i vorbă, nici ei nu îndrăzneau să i-o pomenească.

Dar Ilie Străinu nu-l mai urmărea pe Teodosie decît cu o ureche, pentru că-și aminti de bunul și sașiul lui Azorică, uitat pe afară, fără hrană, fără apă. Azorică, crescut cu biberon și ore fixe de plimbare, cunoscînd (spre agasarea continuă a soției lui Străinu) mai bine terasa și bucătăria decît iarba verde, trebuie să se fi simțit pierdut aici.

— Să fii dumneata sănătos, îl liniști moșul. De mult îl va fi luat Ghervase în custodie și cine știe cu ce-l va fi încitat pînă acum!

Asigurat în ceea ce-l privea pe Azorică, Străinu întrebă cu un ton indiferent parcă:

— De ce spui că bărbatul doamnei Tudoran e „nenorocit“? Ar trebui să fie dimpotrivă; puțini bărbați au așa podoabă în casă.

— Podoabă da, ai dreptate, domnule, e frumoasă. N-ar trebui să-mi fac păcat vorbind-o de rău, că poate n-o fi ea de vină de toate. Nu și-o fi găsit

locul nici ea, că alte femei la cinci ani de trai cu un bărbat au cîte doi, trei copii...

Moșul își lăsă fraza în suspensie; un ciocănit scurt se auzi în ușă și, după un „da“ al gazdei, își făcu apariția un bărbat. „Începe bine concediul meu total, gîndi Străinu. Pariez cu mine însumi că ăsta e Vasilescu. Pe un coniac!“

— Luați loc, domnule Vașilescu, se trezi el spunînd cu mare curtenie.

— Dacă vă cunoașteți, eu vă las, oftă cu părere de rău părintele. Am și treabă cu slujba de seară, adăugă, și ieși, mic și negru.

— Vă rog să mă scuzați, începu Vasilescu, crezusem că deranjez o persoană străină; am memorie bună, totuși, încă o dată scuză, nu-mi amintesc împrejurarea în care ne-am cunoscut.

(Ilie Străinu admiră pe loc perfecta abilitate cu care Vasilescu ocolise teribil de nepoliticoasa formulă: „nu-mi amintesc numele dumneavoastră“).

— Memoria dumneavoastră e excelentă, iar scuzele sînt de prisos. Vom sărbători cunoștința noastră cu un pahărel de coniac, îi răspunse Străinu, căruia nu-i plăcea să rămînă dator nimănui și cu atît mai mult sie însuși.

Vasilescu acceptă cu politețe reținută invitația și nu se arătă deloc mirat cînd Străinu rupse sigiliul unei sticle de „Martel“. Cu o mișcare sigură, noul venit ridică fața de masă, trase sertarul și scoase de acolo două pahărele de țuică.

— În linii mari, explică el cu seriozitate, dotarea e aceeași în toate camerele.

Străinu se arătă încîntat de descoperirea paharelor; detesta plasticul în chip de recipient al unei

licori atât de delicate, părere întru totul împărtășită și de proaspăta lui cunoștință. Bînd cu picătura băuturii arămie, cei doi făcuseră cunoștință mai îndeaproape, rezultînd astfel că Vasilescu se ocupă de traduceri din limbi moderne, meserie care-i cere multă trudă, dar care-i aduce și bucurii. Străinu se mulțumi să-și spună „un fel de jurist“ și Vasilescu nu ceru detalii, în schimb, se arătă curios să știe cum de-i ghicise identitatea.

— Foarte simplu, explică Străinu cu o falsă seriozitate, prin comparație și prin eliminare.

— Adică?

— Adică, am aflat prin bunăvoința părintelui Teodosie, o întîmplare la care ați fost martori sau părtași cu toții...

— Care?

— A, sînt mai multe?

— Firește.

— Ei bine, cea cu Niță.

— Asta era să se sfîrșească prost, spuse Vasilescu, după o scurtă tăcere.

— Serios?

— Da, din cauza bucătarului. Naiba știuse ce e cu el, toți credeam că e un om întreg. Doar mai tăcut decît alții (și făcu un gest semnificativ spre locul unde șezuse Teodosie). Atunci era sinistru. Bietul om plîngea, se frămînta. Pictorul Damian o băgase nițel pe mîncă, ce, te pui cu nebunul? Dar n-a avut nici o urmă. Totuși, reveni Vasilescu la ideea inițială, nu văd legătura.

— Legătura?! Am exclus de la început pe cele două doamne și pe pictorul Dănuț Milea, care mi-a făcut plăcerea să mă îndrume aici. L-am exclus și pe

pictorul Damian, știind de la părintele Teodosie că „a învățat“ deodată cu Dănuț, deci trebuie să fie aceeași generație. La fel domnul Tudoran. Nu mai rămîneau decît două persoane: regizorul de film și salvatorul lui Niță. Ori, este exclus ca un om ce bombăne mereu să-și potrivească cu atîta meticulozitate o batistă albă la buzunarul de la piept.

— Ah! Asta era? se dezumflă, vizibil dezamăgit, Vasilescu. Dar să știți, reveni el, că n-ați enumerat întreaga bandă! (cuvîntul „bandă“ părea nelalocul lui în gura unui bărbat de peste patruzeci de ani, perfect bărbierit și pieptănat, îmbrăcat cu elegantă ostentație aici, la munte, cu un costum de mătase ecru).

— Nu?

— Sigur că nu! Nu v-a pomenit nimeni de Ilarie Pop?

— Ei bine, nu.

— Ați avut mare noroc.

— Parcă am mai auzit asta.

— Realmente ați avut. Ați fi fost prada cea mai nouă al celui mai talentat pisălog din cîți vor fi existînd pe lumea aceasta, sau, mai bine zis, din cîți vor fi existat în toate timpurile. Nici o ființă omenească nu e capabilă să-l suporte mai mult de trei zile. Se zice că nevasta lui a rezistat, totuși, o lună; eu cred că tipul, fiind mai tînăr, n-avea destulă experiență. Acum are. E responsabil de restaurant, mai precis a fost; a cutreierat toate orașele mici și mari ale Transilvaniei. În anii lui de funcționare a adus Teapeleului pagube inestimabile. A reușit, modest și insinuant, să gonească mii de consumatori din fața pașnicilor pahare cu vin sau bere. A dezgustat mii

de oameni chiar și de ideea de a mânca o fleică sau un mic, într-o seară de vară, la grădină. Să nu fim însă nedrepti cu totul! Eu cred că a adus pe călea dreaptă generații întregi de bețivi care, între a se deda viciului pisălogiți de amicul nostru și a face liceul seral, au ales, fără nici o ezitare, alternativa a doua! În fine, a realizat visul de secole al oricărui crișmar care se respectă: o curățenie exemplară în localul său. Nici n-avea cine să lase vreo urmă; fără greș, în decurs de câteva zile îl părăseau pînă și chelnerii, care, dacă n-aveau alt post liber, se recalificau în vînzători ambulanți de limonadă „cico“. Mi se pare mie că unii s-au pensionat de boală! Neruoasă, firește. Iarăși trebuie să recunoaștem aici minunatul rol pedagogic pe care, inconștient, amicul nostru l-a jucat în ultimii ani: grație lui, sute de chelneri au devenit „frunțași la locul de muncă“, avînd de ales, șantaj cu totul nepedagogic, între acest titlu și cel de subaltern al lui Ilarie Pop. În fine, ce să mai lungim povestea, forțele a cinci județe, cel puțin, s-au unit, s-au încurajat reciproc și, printr-un act de mare diplomatie, l-au convins pe Pop că e timpul să iasă la pensie și să-și scrie memoriile, care vor constitui o îndrumare prețioasă etcetera. A venit aici să-și scrie memoriile! scandă, aproape, ultimele cuvinte, domnul Vasilescu, a cărui povestire fusese însoțită adesea de hohotele de ris, ușoare, discrete, ale lui Străinu.

— Avea față de noi un avans de numai două zile, continuă Vasilescu, dar, cînd am sosit aici, i-am găsit pe bunii părinți aproape sufocați. L-am preluat noi, dar această exprimare e absolut eronată, adevărul fiind că ne-a preluat el pe noi! Sîntem șapte,

am rezistat trei zile. Seara a treia, ca fantomele, ne-am adunat la miezul nopții la Barbu în chilie și, în cea mai scăzută șoaptă, am complotat. N-au existat rețineri, ca să nu mai vorbesc de dezaprobări, așa că a doua zi ne-am pus planul în aplicare. A fost cea mai groaznică tortură pe care a îndurat-o vreo dată Ilarie Pop. Cel puțin așa mărturisea figura lui. L-am așezat pe un scaun, am făcut cerc în jurul lui și timp de aproape o oră i-am vorbit pe rînd. Gîndiți-vă, o oră, în care lui nu i s-a permis să scoată o vorbă! Ce i-am spus fiecare, nu vă mai reproduc. Atunci avea tot hazul, eram și noi în vervă! Am să vă rezum totuși, în câteva cuvinte, „discursul final“ al lui Damian. (Și Vasilescu continuă cu același ton precipitat de pînă acum).

„Cetățene, i-a spus Damian, eu știu că ești cel mai priceput expert în miile de probleme ale existenței și chiar ale inexistenței, că arta bucătăriei chinezești și călugărești, arta veche și nouă, învechită sau înnoită precum și arta care încă nu s-a născut, linia model care abia se elaborează în rafinate case de creație, asasinatale premeditate sau comise prin imprudență, calitatea vopselelor de păr sau a rujurilor Dior, literatura finlandeză și greacă, accentele limbii japoneze, amorurile actrițelor celebre, cultivarea porumbului în cuiburi, rafinarea zahărului și coacerea budincii, tragedia pierderii vocii Mariei Calas precum și cel mai bun amestec de tempera cu apă, cu spirt sau țuică etc., etc., etc., cum spuneam, domnule, nici una din aceste probleme nu constituie pentru dumneata vreun secret și în nici una din probleme și mai ales în cele cuprinse la capitolul «etc., etc., etc.», nimeni nu mai poate spune nimic. În

orice caz, noi nu. Așa că, societatea noastră, nefiind la înălțime, consideră că nu te mai poate reține nici o clipă. Lumea largă ți-e deschisă, domnule Ilarie Pop! Cutează!“

Cei doi bărbați rideau amîndoi, unul povestind scena, celălalt imaginîndu-l pe temerarul orator pe care Vasilescu îl evoca, îngroșîndu-și glasul.

— Și urmarea?

— Urmarea a fost cea dorită. În fine, amicul nostru s-a supărat, și-a făcut bagajele, neuitînd nici to-pul de hîrtie rămasă pînă atunci imaculată, și a plecat. Dulcea amenințare a pericolului a rămas încă; Pop nu s-a retras decît la stîină. Sînt trei zile de atunci și ciobanul n-a dezertat, dovadă că ni-l trimite zilnic pe Niță. Astăzi n-am mai rezistat is-pitei și m-am dus să-l cunosc. Am plătit destul de scump curiozitatea mea, deoarece l-am reîntîlnit pe Ilarie Pop. Mă bucur, totuși, că mai trăiesc; conia-cul dumneavoastră a picat la timp pentru a-mi lim-pezi capul. Mă tem numai că m-am molipsit de la el și că logoreea mea v-a obosit.

— Dar deloc, a fost foarte amuzant, foarte spiri-tual, protestă prompt Ilie Străinu, nu fără a-și com-pleta în gînd: „Parcă toți suferă de logoreea aici. Să fie aerul de vină, sau ce?“

— A, nu, protestă modest Vasilescu, dar dumnea-voastră sînteți un interlocutor fermecător.

„Cred și eu, îi răspunse tot în gînd Ilie, dacă tac tot timpul și vă ascult, e normal să fiu fermecător. Toți povestesc, toți sînt spirituali, au nevoie numai de un ascultător; pe de altă parte, eu, în atîția ani, am învățat să ascult; totul e în ordine...“

— Dar nu mi-ați spus, schimbă Vasilescu ideea, de unde aveți înclinația spre detectivism. Vă pasio-nează romanele polițiste?

— Nu spun nu, răspunse Străinu, din cînd în cînd. Dar chestia cu deducția vine de la cuvinte în-crucisate. Șaradele sînt pasiunea mea.

— Interessant, spuse parcă absent Vasilescu, și se vedea după gesturile mașinale cu care-și aprindea țigara (fuma mai mult decît Străinu, aprindea una după alta țigările americane, tari, aromate, trăgînd în piept fiecare fum), că se gîndește deja la altceva.

— Doamna Tudoran a fost pe aici?

— Da, mi-a făcut această plăcere. Pentru radio, completă iute Străinu, dar Vasilescu îl întrerupse cu un ton de o vagă impolitețe, pe care o reprimă apoi imediat:

— Mi-am închipuit. E o persoană adorabilă, de altfel. Și eu am venit cu un scop precis, se destăinu-i el, zîmbind. Aveți ziare? N-am văzut de aproape o săptămînă nici unul. E aproape ridicol să le simt lipsa în așa hal. Și cum nu mai avem nici radio...

Străinu avea ultimele ziare, dar erau în mașină, așa că Vasilescu trebui să amîne pe a doua zi plăce-rea de a le foșni în mîini. Explică pe un ton neu-tru, din care Străinu nu înțelese dacă era sau nu de acord cu noua destinație a mănăstirii, că de luna viitoare existau abonamente și că se pusese la punct o legătură poștală cu satul, legătură ce urma să-și îndeplinească rostul din două în două zile, dar, fi-rește, tot de luna viitoare. „După inaugurarea ofi-cială“, preciză el, adăugînd apoi: „cînd noi, piloții acestei noi stațiuni, ne vom fi retras pe la casele noastre“.

Cei doi bărbați ieșiră în cerdac, cu intenția de a întâlni restul grupului, pentru cină.

Ultimul licăr de soare se retrăsese. Era exact ora 19 și cincizeci și cinci.

CAPITOLUL III

Sufrageria schitului își merita pe deplin numele: îmbrăcată în lemn, cu piei de urs, jderi și mistreți pe perete, pironite în cuie a căror floare era meșteșugit bătută, cu o panoplie pe care armele erau atit de frumos aranjate și curățate încit, deși reale și vechi, păreau recuzită de operă, iar încăperea — mai degrabă o elegantă sală într-o cabană de vânătoare. Totul scîrția încă de noutate și stăruia o oarecare atmosferă de artificialitate.

Masa, unică, lungă, solidă, acoperită cu o imensă pînză de in, mărginită de lavițe fără spetează, ștergea impresia de restaurant cu profil vînătoresc, adunînd parcă toată căldura și lumina asupra ei. Dar strachinele și ulcelele de pe masă, în culori cînd vii, cînd lîncede, reaminteau recuzita filmelor de haiduci.

Lui Străinu i se făcu o primire extrem de agreabilă. Toți știau de sosirea lui și curajul cu care-și băgase mașina pe coclauri îi conferise deja o aureolă de om original. Alura lui nu dezmințea impresia făcută a priori; privirile ochilor lui cenușii, odinioară verzi, scăpărau cu mobilitate, trecînd de la un interlocutor la altul, statura înaltă ascundea ușoara încovoiere a

umerilor, datorată desigur nu atît vîrstei, cît mai ales unei oboseli atît de vechi încit nici măcar el nu mai spera să o poată învinge; mîinile frumoase, bărbătești, gesticulau discret, dar continuu, agitînd ușor veșnica țigară.

Ciupercile nu fuseseră încă servite; fiecare tacîm era străjuît de cîte o ulcică mică, pentru țuică („formidabilă țuică, de mere pădurețe, nici nu-mi imagineam că așa ceva există“ i-o recomandase Flaviu Tudoran, care nu arăta deloc „nenorocit“); pe platouri de lemn, în mijlocul mesei, erau doi munți de brînză telemea și pastramă uscată; o farfurie plină cu ardei iuți („de unde vor fi fiind ăștia, aici?“ trecu întrebarea, ca un fulger, prin mintea lui Ilie), toate așteptau, apetisante, la îndemină.

Un zvicnet dureros în stomac îi dădu lui Ilie, concesiv, impresia de tinerețe („numai tinerii au o foame de lup“), dar cina nu putea începe pînă nu se adunau toți.

În afară de Ilie Străinu și de Leonid Vasilescu, mai erau acolo Dănuț, în aceeași ținută de după masă, dar cu barba proaspăt pieptănată și cu bascheții schimbăți pe o pereche de mocasini; Flaviu Tudoran, înalt, slab, cu un ușor început de chelie pe care nu o ascundea deloc prin pieptănătură, cu niște ochi incerți după lentilele groase, prinse în rame subțiri, aurite; Barbu Popescu, stăpînit de o veșnică agitație, aproape contaminantă, trecînd de la unul la altul, întrerupînd fără menajamente replica oricui, avînd în ton o autoritate arțăgoasă de om ale cărui certitudini par clătinate („probabil că nici pe platou nu știe exact ce și cui să comande, vrea numai să o facă“, se gîndi Ilie), dar de o volubilitate agreabilă, spunînd bancuri groase,

vorbe în doi peri, apreciate de obicei între bărbați, dar care devin nepolitețuri atunci când e de față și o femeie.

Apăru curînd și Ana, deloc potrivită cu imaginea pe care și-o făcuse Străinu despre ea, din povestirea lui Teodosie. Într-adevăr, privind-o, mică, slabă, cu părul neglijent retezat la nivelul lobului urechii, cu cărarea într-o parte, ca o școlăriță, cu niște ochi imenși, goliți parcă de expresie, lui Străinu îi fu imposibil să și-o închipuie rîzînd pînă la lacrimi, ținîndu-se cu mîinile de pîntece. Părea fragilă și neînsemnată printre ei, îmbrăcată cu o salopetă simplă, din ceva mătăsos și subțire, de un verde putred — culoare șocantă prin ineditul nuanței; picioarele goale îi erau bagate în niște teci de piele moale, neagră, asemănătoare pantofilor de gimnastică. Singura ei podoabă era centura lată, tot neagră, cu o cataramă mare, argintie.

Spre deosebire de ceilalți, nu acordă nici o atenție deosebită noului venit, nu se interesă nici ce mașină are, nici cum a nimerit aici; se retrase cuminte și modestă lîngă o laviță.

Cei cinci bărbați făcură cerc în jurul ei, discuția fu reluată la un ton mai potolit. Ana vorbea extrem de puțin. După cîteva clipe însă, Ilie își dădu seama că, fără nici un gest, Ana dirijase conversația într-o direcție dorită de ea și că ei cinci se conformau întocmai, ca niște admiratori zeloși care se străduie să smulgă un zîmbet divei lor mîhnite.

Numai că Ana zîmbea. Avea un zîmbet mic, de o indiferență politicoasă, asociat cu o cută săpată între sprîncenele subțiri. Ochii, ca două pete întunecate, nu zîmbeau deloc, nici măcar atunci când, la

o replică amuzantă a lui Vasilescu, ea rîse cu toți dinții, pîrînd dintr-o dată foarte, foarte tinăra.

— Dom'le, se extazie cabotin regizorul, dîndu-se cu cîteva pași înapoi și adresîndu-se de fapt nimănui precis; dom'le, uitați-vă la ea, e cea mai magnetică personalitate feminină pe care am întîlnit-o și, credeți-mă, am întîlnit destule! Și refuză! Refuză să facă film! Îi propun, o rog, o conjur și ea refuză! Domnișoară, vei fi răspunzătoare de eșecul filmului pe care-l pregătesc!

— Bine, acceptă placid Ana.

Popescu continuă, ca și cînd n-ar fi auzit-o:

— Auzi, dom'le, cînd toate femeile de la cinci la șaptezeci de ani vor să facă film, ea nu vrea! Toate vor...

— Inclusiv nevastă-mea, îl întrerupse acru Flaviu Tudoran.

— Dar ce film pregătiți? se interesă politicoș Străinu, dorind să schimbe vorba.

— Încă nu știu prea bine, scenaristul n-a terminat încă. O chestie polițistă, în orice caz. Sau, mai bine zis, milițistă, vorba lui fi-meu.

— Interesant.

— Da' pe dracu! Nu mai există mister în zilele noastre. Tehnica își spune cuvîntul și în materie de crime. Uite, de exemplu... începu Barbu Popescu să explice, dar renunță brusc, lăsîndu-și fraza în suspensie. Tăcu cîteva clipe, uitîndu-se fix la Străinu și deschise gura cînd tăcerea devenise deja penibilă.

— Dom'le șopti el aproape misterios, aveți un cap formidabil! Ce expresie, ce linii! (Și Popescu începu să-i dea ocol. Lui Ilie Străinu, scena i se păru și amuzantă și grotescă, dar se prinse cu plăcere în joc,

urmărit de privirile hazlii ale celorlalți). Sper că n-ai jucat niciodată teatru, continuă foarte serios Barbu Popescu. Îl detest. Falsifică actorii, falsifică vorba, expresia... Chiar, ce ziceți?! Am nevoie de un detectiv expresiv, nu o fantoșă! Și Barbu îl privea rugător.

— Serios, dom'le? întrebă Străinu, neplăcut surprins; apoi adăugă: Nu se poate.

— Ah! Altul! De ce, dom'le?!

— Nu-mi dă concediu de la slujbă.

— Aranjez eu.

— Mă îndoiesc, rise vesel Străinu, apoi, cu dexteritate, schimbă iar subiectul, interesându-se de titlul filmului („neapărat comedie polițistă“ zise Barbu Popescu). Pentru că nu știa ce titlu vor alege, se organizează ad-hoc un concurs de titluri și sugestii, care de care mai „neserioase și ireverențioase“, cum le califică regizorul, nesesizând sau nevrind să sesizeze zeflemeaua cu care îi erau servite. În hazul general, le recapitulă, socotindu-le pe degete:

— *Fă duș înainte de moarte*, ăsta e sinistru; *O gamelă cu otravă*, nu, că e cu pistoale, cine se mai otrăvește în ziua de azi; *James Bond s-a opărit*, hai, dom'le, că te ții de goange; *Călare pe coasă*, miroase a mistic; *Cadavrul din rîpă*, hm, nu e rău, nu; *Moartea a zis poate*, al naibii titlu, păcat că un franțuz și-a intitulat astfel un roman; *Țințarul de aur*, parcă am mai auzit o chestie asemănătoare, ba nu, că aia era cu un cărăbuș... aoleu, aia e de Poe, dom'le! încheie Barbu, în risetele celorlalți.

Obsedat de ideea actorilor neprofesioniști, Barbu Popescu se oferi să „aranjeze chestiile“ la instituția lui Străinu, pentru a-l avea disponibil la filmări.

— Imposibil, îi răspunse cît se poate de serios acesta. Lăsînd de o parte faptul că n-am nici urmă de talent, lucru temeinic verificat încă de la serbările școlare, zîmbi el, slujba mea e la Securitatea Statului și sînt teribil de ocupat. Adăugați, dacă vreți, la numele meu, și titlul de colonel.

Vestea făcu oarecare senzație, Ana își pironi pentru prima oară privirile pe chipul lui, Dănuț, mare amator de „chestii tari“, cum zicea, regretă că nu le va putea povesti nimic din „operațiile deosebite, desigur totul e secret“, Tudoran lănsă un uimit „ia te uită!“

Barbu Popescu deveni dintr-o dată fericit, propuse să înceapă discuțiile chiar de mîine și declară că nu se lasă pînă nu-l obține pe Străinu măcar „consultant oficial“, deoarece la celălalt film avusese un maior de miliție căruia nu-i plăcea nimic, care găsea toată acțiunea illogică și care a avut și „cruzimea“ să-i trimită lui Popescu, după căderea filmului, o carte de vizită pe care scrisese doar: „Ți-am spus eu!“

Zîbind mereu, Străinu refuză net și propunerea aceasta, „cel puțin pentru moment, sînt în vacanță“.

— E opt și douăzeci, suspină melancolic Vasilescu. Mor de foame și, dacă în cinci minute doamna Martha și pictorul Damian nu-și fac apariția, propun să începem fără ei. (Și se uită întrebător spre Flaviu).

— Martha și-a schimbat oja și, cînd am ieșit eu, nu era încă uscată pe unghii, explică acesta.

— Doamna e de o eleganță superbă! ridică admirativ un deget regizorul.

— Ana, spuse Tudoran cu un ton neașteptat de cald, de o intimitate aproape stîngenitoare, Ana, ți-ai petrecut bine după-amiaza? Ce-ai făcut?

— Tot felul, zise ea indiferent. Dar unde e Theo?

— A plecat la peisaj, răspunse repede Dănuț. Nu l-am văzut azi după-masă, probabil o fi...

Dar Dănuț nu apucă să-și termine fraza. Un țipăt lung urcă în noapte pînă dincolo de limitele auzului, coborînd apoi ca o pasăre împușcată, urmat imediat de alte două, mai scurte, mai adînci. Apoi, nu se mai auzi nimic. Un fior de groază paraliză o secundă pe toți cei din sufragerie. Instinctiv, Flaviu Tudoran întinse brațele spre Ana care stătea dreaptă, înghețată de frică. Dănuț rămăsese cu restul frazei în gît, Vasilescu avu un gest spre a-și acoperi urechile violentate. Barbu Popescu închise ochii.

Ca împinși de resorturi invizibile, țîșniră toți în amurg, după Ilie Străinu, care ieșise încă de la primul țipăt.

CAPITOLUL IV

Buimăciți, stăteau toți în jurul târgii improvizate („ca la Ala“, zisese prostește Dănuț) din două vestoane verzui de pădurar, prin mînele cărora erau trecute două rudițe.

În lumina crepusculară, fața cadavrului celui care fusese graficianul Damian, cu un ochi deschis larg, cel drept, îi privea fix, parcă acuzator. Celălalt era închis și acoperit de o crustă groasă de sînge înche-gat, curs din arcada spartă. Mîinile nefiresc de albe îi fuseseră așezate cruciș pe piept și, între degetele

întepenite, mînjite de vopsea de ulei, ardea, firavă, o lumînărică de ceară adusă în grabă de Teodosie care stătea acum cu mîinile petrecute între mîneci, cu buzele strînse, cu ochii ascunși de pleoapele foarte plecate.

Între suspinele nestăpînite ale Marthei, care aproape răgușise, era atîta liniște încît se auzea sfi-riitul fitilului de proastă calitate. Ghervase sosi cu o pînă mare, albă, șopti ceva lui Teodosie, care în-cuviință muțește, și luă lumina, apoi acoperi bie-tul trup zdrobit (pădurarii îl găsiseră în prăpastia căreia local i se spunea Ripa Rea) și ușor, fără efort, îl săltă de pe targă. Cu el în brațe, cu lepedeul atîr-nînd aproape pînă jos, porni cu pas rar spre una din chilii. În tăcere, toți îl urmară.

Chilia starețului fusese în curățenie generală, pe pereții albi erau cîteva icoane, podelele erau goale; în afară de două, trei lăzi și cufere de lemn, nu mai erau acolo decît o masă lungă, pe care celălalt că-lugăr o prelungea acum cu niște scînduri rezemate de spetezele unor scaune și o acoperea cu o pînă vîrstată cu negru.

Ghervase își depuse grijă povara; în mișcare, cearceaful alunecă și ochiul deschis ținti iar, îngro-zitor, pe toți cei din jurul mesei. Un oftat înăbușit se auzi și hohotele Marthei reîncepură. Teodosie se sfătui din priviri cu Ghervase și cu celălalt (despre care Străinu avea să afle mai tîrziu că primise nu-mele de Damaschin), apoi, cu o voce străină, bătrînă, de nerecunoscut, ceru celor din chilie să plece și să se întoarcă la „priveghiul cel de datină, cînd mortul va fi lăut, primenit, gata de drumul lui cel de veci, către dreapta celui atotputernic“.

— Nu, părinte, deocamdată nu, răsună blindă, dar autoritară, pentru prima dată în noile împrejurări, vocea lui Străinu. Ca la comandă, toți întoarseră privirile spre el: alura lui de tinerețe dispăruse, își arăta exact vârsta pe care o avea; în mîna dreaptă avea pregătită o țigară pe care nu îndrăznise să o aprindă aici.

— Îmi pare rău, părinte Teodosie, continuă el, dar în asemenea împrejurări, în morțile violente... în accidente, e obiceiul ca... accidentatul să fie cercetat de autorități.

— Ce au autoritățile aici?! șopti arțăgos Barbu Popescu.

— E vorba de medicul legist, știți bine, completă mereu blînd colonelul, făcînd aluzie la specializarea în „polițiste” a regizorului.

Bătrînii nu făcură nici o obiecție, în cîteva clipe Damaschin aduse de undeva patru sfeșnice cu lumînări groase, scurte, cu care înlocui luminărica lipită vinătorește de Teodosie, direct pe scîndură; acoperi fața mortului cu un giulgiu moale, îi încrucișă iar mîinile, sub care potrive o cruce grosolană de cositor, pe care și-o scosese de la sîn și se uită, nedumerit, în jur.

— Ghervase, du-te după ban, se ghici șoapta lui Teodosie. Instinctiv, toți bărbații băgară mîna în buzunare și, spre propria lui stupefacție, Vasilescu scoase o monedă de trei lei de care se jenă însă imediat și vru să o strecoare înapoi. Dar Teodosie i-o luă și o introduse între palmele fostului lor tovarăș de vacanță. Cu un semn mic, dădu o poruncă lui Damaschin, care se conformă imediat și, dîndu-se cu

doi pași înapoia mesei, începu să se roage, făcînd cruci mari și dese. Ceilalți ieșiră.

În sălița legată lateral de sufragerie (Străinu nu știuse de ea deoarece aici era pregătită expoziția lui Damian, al cărei vernisaj urma să aibă loc după cină. Toată lumea cunoștea „în exclusivitate” surpriza și toți se feriseră să intre, fie și din întîmplare, prinși în joc), încordarea slăbi și începură să vorbească deodată, cu voci alterate, întretăiate de emoție, întrerupîndu-se unul pe altul pentru a mai completa cu ceva dureroasa evocare.

Își aminteau ultimele cuvinte, ultimele spirite ale lui Damian, își revendicau meritul de a-i fi atras atenția asupra locului periculos pe care și-l alesese de două zile pentru peisaj.

Ilie Străinu n-avea amintiri. Tăcea, fumînd cu coatele proptite pe genunchi, așezat la un capăt de laviță.

Nici Ana nu participa decît pasiv la discuții. O întîmplare atît de violentă îi readusese culorile în obraji. Servea, alături, cina celor doi pădurari, pe care Străinu îi rugase să mai rămînă.

Ușa fiind larg deschisă, el îi urmărea mișcările calme și, prinzîndu-i privirea acum strălucitoare, avu o mișcare de lehamite și întoarse capul. În urma lui, Ana zîmbi disprețuitor în timp ce turna cu atenție țuică în ulcelele oamenilor.

Barbu Popescu rezumă concluziile pe care putuseră să le tragă ei toți, pe moment: regretatul Damian fusese după-amiază să picteze pe buza prăpastiei Rîpa Rea, deși ei, toți (accentuă el), i-au atras atenția că e un loc periculos. Coborînd, se vede, la izvorul care țîșnea doar la cîțiva metri sub buza pră-

pastiei, și-a pierdut echilibrul și a căzut, fără să se mai poată agăța de ceva, panta fiind imediat mai jos de izvor, extrem de abruptă, aproape dreaptă. Jos, l-au găsit cei doi pădurari, care au presupus că aparține schitului și, pe drum ocolit, l-au adus.

— Ei, ce ziceți? se adresa Barbu direct lui Străinu.

— Da, da, desigur, rosti acesta repede și absent, de parcă n-ar fi auzit nimic din cele spuse. Cine și-a petrecut după-amiaza, la început, cu Damian?

Rezultă imediat că Damian fusese singur după-amiaza aceasta și, repetară toți, poate seara nu s-ar fi încheiat astfel, dacă cineva l-ar fi însoțit.

Străinu nu mai întreabă nimic, incuviință totul cu mișcări absente ale capului. Spuse doar:

— Vai de familia lui...

— N-are familie, spuse trist Dănuț. Dar știu că avea intenția să se însoare curînd. Logodnica lui...

— Vă rog, aș dori să vă spun ceva, îl întrerupse Vasilescu, captînd toate privirile, chiar și ale pădurarilor, care terminaseră cina și stăteau rezemați de canaturile ușii, fumînd.

— De fapt, mă tem că n-are nici o legătură și nici n-aș vrea să comit vreo impietate la adresa fostului nostru prieten, reluă Vasilescu. După-amiaza aceasta am fost la stîină, știți. L-am cunoscut pe părintele Ifot și de asemenea l-am revăzut pe Ilarie Pop. Nu mult după sosirea mea a apărut și Niță și, avînd în vedere că e un personaj atît de important printre noi, aș dori să știu dacă cineva s-a mai ocupat, în mod special de acest animal, în această după-amiază.

— Domnule, ești plicticos, izbucni nestăpînit Popescu.

— Ce e cu Niță aici?

— Unde vreți să ajungeți? se întretaiau, nervoase, întrebările.

— V-am prevenit că poate nu are nici o legătură, bătu în retragere Vasilescu.

Ilie Străinu îi veni în ajutor:

— Vă rog, domnul Vasilescu a întrebat ceva, spuse el ca un profesor care cere atenția elevilor lui.

Rezultă că nimeni nu se ocupase de Niță.

— Atunci, continuă Vasilescu, sînt în măsură să vă comunic felul în care fostul nostru prieten și-a petrecut după-amiaza.

Cu toții deveniră dintr-o dată încordați și Vasilescu izbucni:

— Niță a sosit la stîină pictat!

În orice alte împrejurări, fraza ar fi produs un haz imens prin simpla evocare a unui măgar pictat, dar acum, reacția dominantă fu nedumerirea și un soi de jenă penibilă. Se uitară toți unul la altul.

Primul care izbucni în rîs fu Ilie Străinu, urmat ca la comandă de ceilalți, chiar și de cei doi pădurari, care hohotiră gros.

— Doamne, doamne! spuse unul din ei.

— Asta-i isterie colectivă, să vă fie rușine! țipă Martha, sfîrșind într-un suspin sec.

— Draga mea, interveni soțul ei, te rog să te liniștești, nu sîntem la ședință, nimeni nu consemnează în proces verbal că tu ai luat poziție justă.

— Nu fi timpit, Flaviu!

Străinu curmă discuția ce amenința să devină scenă conjugală, cerînd calm și făcînd apel la memoria fiecăruia, deoarece „oricum, va trebui să stabilim măcar în linii mari circumstanțele morții grațianului“.

— Aveți dreptate, tovarășe colonel, încuviință Popescu și faptul că i se adresase cu această titlatură oficializă într-o oarecare măsură toată discuția, conducerea ei oferindu-i-se tacit și unanim lui Străinu.

Vasilescu își relua povestirea: Niță sosise la stînă avînd o superbă mască albă, pictată cu îngrijire, și agitînd o coadă roșie, ca un drăcușor. Complet nepăsător la aspectul său, Niță va fi fost desigur mirat de agitația pe care a stîrnit-o sosirea lui: cîinele rămas la stînă începuse să-i dea ocol, lătrîndu-l într-una. Vasilescu ridea, chestia pîrîndu-i-se „nostimă“, Ilarie Pop își manifesta indignarea prin țipete scurte și invocări cerești, ciobanul — respectiv părintele Ifot — nu manifestase nici o reacție ostentativă, dar zimbea pe sub mustață, încercînd să liniștească dulăul.

— Ați bănuît autorul? întrebă Străinu.

— Am încercat să ghicim, dar nu ne-am fixat, avînd în vedere că sînt, adică erau, se corectă Vasilescu, trei pictori în societatea noastră. În afară de aceasta, opera putea fi făcută în colectiv. Nu ajunsesse Niță calul nostru de bătaie?

— Totuși, insistă Străinu, ați înclinat să-l bănuiți pe Damian drept autor.

— Da.

— De ce?

— Pentru că drumul lui Niță spre stînă trece pe deasupra ripei. Or, acolo era, în această după-amiază, Damian.

— Știați lucrul acesta?!

— Da, interveni Dănuț. S-a discutat la masă. Sînt două zile de cînd Theo face acolo peisaj. Ne-a vorbit

despre loc și, după cîte îmi amintesc, și-a exprimat dorința să-l însoțim.

— Și nu v-ați dus nici unul, pentru că, după cîte am înțeles, locul era periculos. De ce l-ați lăsat atunci pe el?!

Se lăsă o tăcere jenantă, ruptă de unul din pădurari, un bărbat tînăr, negricios, mic de stat.

— Tovarășe, eu cunosc absolut toate locurile noastre. Cel la care vă referiți dumneavoastră nu e periculos.

— În ce sens nu e periculos?

— Așa, nu e. Trece o cărare pe acolo, pe care vrem să o transformăm în drum.

— Te rog să-mi dai amănunte.

Din relatarea pădurarului, completată de toți cei de față, Străinu își făcu o imagine suficient de clară. Rezultă astfel că el urcase cu mașina nu pe drumul obișnuit de acces la mănăstire ci exact pe partea inversă, cale ocolită și nefolosită în mod obișnuit. Calea umblată trece aproape de buza Ripei Rele, bifurcîndu-se cu puțin înainte; una din bifurcații duce la stînă și trece paralel cu buza Ripei, dar termenul de „buză“ e impropriu. Panta este extrem de lină și de la pădure pînă la prăpastia propriu-zisă sînt cel puțin treizeci de metri. Ultimii cinci, șase sînt deja mai abrupti (aici e izvorul) iar după ei urmează hăul, un perete aproape drept, pe o înălțime mai mare de douăzeci și cinci de metri.

— Deci ar fi de presupus că bietul tînăr a alunecat de lîngă izvor și a căzut, rezumă situația, încă o dată, Străinu. Vorbă multă, sărăcia omului. În curînd, se întunecă. Dumneata, se adresa el negriciosului, cobori pe drumul cel mai scurt în sat. Cauți postul de

miliție și anunți ce s-a întâmplat. Chemați urgent, din oraș, medicul legist și pe cei în drept să se ocupe de accident. Reveniți în cel mai scurt timp. Dumneata te întorci cu ei. Pleci chiar acum.

— Am înțeles, zise scurt negriciosul și în clipa următoare plecă.

— Eu mă duc după șevalet, trebuie să fie tot acolo, anunță Dănuț. Mai vine cineva cu mine?

— Lasă, mă duc eu după șevalet, am să mă lămuresc și cu terenul și-am să trec și pe la stînă, oricum, trebuie anunțați și cei de acolo. Cine știe dacă nu ne pot spune ceva în plus.

— Vă însoțesc, se oferi imediat Vasilescu, ridicîndu-se.

— Pentru a merge la stînă n-ați folosit același drum ca și Niță? ignoră colonelul, pentru moment, oferta.

— Nu, din nefericire. Mi s-a părut prea lung. Am mers și am venit pe scurtătură, prin pădure.

— Încercați să stabiliți condițiile accidentului? întrebă Martha.

— Crezi că ne mai rămîne altceva de făcut? îi răspunse ironic Ana.

Martha se făcu că nu aude și continuă să-l întrebe pe Străinu:

— Sînteți sigur c-a fost un accident?

— Ce vreți să spuneți?

— Martha, te rog să te abții! Flaviu părea enervat de gafele din astă seară ale soției lui. Dar ea continuă:

— Sînteți sigur că nu s-a sinucis?!

Era o posibilitate pe care nu o întrevăzuse nimeni.

— Rațional, n-aș vedea de ce . . . , începu Vasilescu.

— Sinuciderile nu sînt raționale, domnule, rosti gînditor Dănuț. Și, pe urmă, măgarul acela pictat, prea îmi amintește de ceva . . .

— Prostii! hîrîi Popescu, izbucnind imediat într-o tuse neașteptată.

— Ce spuneți, tovarășe colonel? insistă, aproape agasantă, Martha.

— Nimic. Domnule Vasilescu, nu mă însoțiți, vă rog să rămîneți aici, poate va fi nevoie de dumneavoastră. Eventual privegheați mortul. Transmiteți părintelui Teodosie rugămintea de a încuia chilia lui Damian.

Vasilescu încuviință tăcut.

— Dumneata?

— Marin Vulpe, tovarășe colonel.

— Dumneata, bade Marine, vii cu mine. Cît mai avem pînă se întunecă de tot?

— Cam o oră.

— Ajungem?!

— Dacă plecăm imediat . . .

CAPITOLUL V

Măgarul Niță stătea spăsit în fața lui Ilie Străinu, care-l cerceta atent, la lumina unui felinar, manevrat cu grijă de părintele Ifot. Niță privea mereu încăpățînat în altă parte decît cea unde erau cei ce-l cercetau, plictisit și jignit de atenția ce i se acorda.

Cercetarea animalului nu dădea nici un rezultat: mirat de neliiniștea cinelui, temîndu-se că și dulăii care urmau să se întoarcă seara cu oile ar putea lătra măgarul cu tot atîta înverșunare, părintele Ifot cedase rugămintîilor lui Ilarie Pop și-i permisesese (ba chiar îi mulțumise) să spele bietul dobitoc.

Drept care, după ce se despărțise de Vasilescu, pe care-l condusesese mai mult de jumătate drumul prin pădure, Ilarie încălzise apă în ceaunul cel mare (era sigur că vopseaua de ulei n-ar fi ieșit cu apa de la izvor și se mai temea să nu îmbolnăvească animalul) și apoi îl „șurluise“ pur și simplu pe Niță, cu peria lui de unghii, consumîndu-și toată rezerva de Perlan alb, din care, prevăzător, își adunase cu el, „pentru orice eventualitate“.

Vestea morții lui Damian îi afectase pe cei de la stîină. Ilarie declara că nu-i poartă nici o pică lui Damian pentru ceea ce-i spusese și regretă sincer brutala dispariție a graficianului, pe care-l considerase „eminent talent în dezvoltare“.

Părintele Ifot (care nu purta rasă, ci straietele obișnuite ale oricărui cioban) spusese cu o voce dogită: „Dumnezeu să-l ierte. Să ne rugăm pentru el că a murit neîmpăcat cu cele sfinte, fără luminare la cap și fără bocetele mamei și surorilor la picioare“, adăugînd apoi că: „toți sîntem datori cu o moarte, iar domnul și-i alege pe cei buni lîngă el, lăsîndu-ne pe noi, nevolnicii, să ne mai chinuim în nimicnicia noastră“.

— Cum te găsește moartea oricum! Cine și-ar fi închipuit că un bărbat tînăr, viguros, care trece prin sute de locuri mai periculoase, ar putea aluneca într-un loc atît de puțîn periculos... Să fi suferit de

vertij? Îmi amintesc că și eu..., începu Ilarie Pop o povește pe care nu o asculta decît ciobanul Mihăiță, întors nu de mult cu oile și care se uita cu ochii mari la Străinu.

Acesta schimbă o privire cu pădurarul Vulpe. Înțirziaseră deasupra rîpei atîta cît le permisesese lumina tot mai împutînată și știau acum amîndoi că Theo Damian nu suferise de vertij. Dar, pentru că Străinu nu găsisese necesar să-i pună la curent pe Ifot și pe Pop, tăcea și pădurarul.

— Și cum era zugrăvit Niță? vru să știe colonelul.

— Părea o arătare, domnule...

— Foarte interesant era, se vîri iute în vorbă Ilarie Pop. Avea niște ochelari zimțați, albi, și pe urmă niște dîre, tot albe, și Ilarie arătă urmele zugrăvelii pe capul lui Niță, martor indiferent al discuției.

— Și coada?

— Coada avea o dîră roșie iar pămătuful era tot roșu.

— Pe față n-avea roșu?

— Nu, era ca o stafie, sau cum să mă exprim mai bine, se frămînta Ilarie, ca o pictură modernă. În orice caz, seara cred că ar fi arătat îngrozitor.

— Pe spate cum era?

— Pe spate? Nici cum, în spate avea desagile cu merinde trimise de Ghervase.

— Niță e potcovit?

— Da, domnule, că drumurile noastre de munte sînt aspre chiar și pentru dobitoc. Îl duce băietanul ăsta în sat, de cîte ori e nevoie. Nu-s mai mult de trei zile de cînd i-a schimbat două potcoave.

— Deci Niță are toate picioarele potcovite.

— Da. Dar de ce vă interesați?

— Am văzut urme de potcoave pe drum și voiam să știu dacă sînt ale lui, ocoli Străinu adevăratul răspuns.

Ifot se minună de atîta prostie, doar numai Niță trecea pe singuraticul drum; caii care coborau în sat nu treceau niciodată de bifurcația cărării.

Intrară toți în cășărie, în afară de ciobănel, care primi porunca să păzească laptele muls, ce fierbea deja într-un ceain.

— Și nu uita să pui la timp prinsoarea, copile!

— Nu uit, nu uit, bodogăni Mihăiță.

Ilie Străinu era interesat de treburile legate de stîină, Ifot se arătă însă destul de scump la vorbă. Da, făcea față singur la toate treburile fiindcă nu au decît douăzeci de oi. Brînză și cașurile pe care le meșterea („cu o adevărată artă“, îl lăuda Ilarie) le prisosiseră pînă acum și mai vindeau din ele, la oraș. Nu, de acum nu le vor mai vinde, fiindcă părintele stareț vrea să aibă ce da de mîncare oaspeților ce vor veni în „reculegere“ la ei.

„Mai ales cu seria de încercare ați nimerit-o grozav“, se gîndi Ilie Străinu.

— Dar Mihăiță, ce e cu el? Face ucenicie la călugărie?

— Doamne ferește! scăpă Ifot, dar se reculese imediat. Iertați-mi vorba nepotrivită. Mihăeș face ucenicie numai de păcurar. Nu se cade să fie luat de la bucuriile vieții, la vîrsta asta. Și, văzînd fața nedumerită a lui Străinu, adăugă: Sînt bătrîn, domnule, am dreptul la liniște acum, dar n-am fost totdeauna călugăr.

Ciobanul le povesti că are o familie numeroasă. La moartea nevestei sale se retrăsese cioban aici. Mihăeș e un nepot de-al lui, dar are simbrie de la călugări, pentru treaba ce-o face...

Străinu îl asculta în timp ce cerceta cășăria. Era construită din birne negeluite, de tavan atîrnau burdufuri cu caș și brînzeturi, lîngă pereți erau putini și butii de lemn; într-un butoiăș era pusă la murat telemeaua, acoperită de un fund de lemn peste care ciobanul pusese un pietroi. Un miros iute de afumătură, de brînzeturi, stăruia greu în magazia atît de ordonată. Afumătoria era alături, o colibă ȕuguiată și aproape înnegrită.

— Cinați cu noi, îi îmbie Ifot. Încălzii ciorba, dar, dacă s-o fi răcit, o mai încălzesc o dată, zise el, arătînd o oală mare de lut așezată pe una din lavițe.

— Mulțumim, dar plecăm.

— Nu se poate, domnule. Dacă nu vrei ciorbă, măcar că-i neîntrecută, că-i făcută de Ghervase, ia măcar un pic de caș de ieri.

— Adică, ciorba o aveți de la schit?

— Da, ne trimite părintele Ghervase în fiecare după-amiază; avem și seara, și a doua zi la prînz.

— Unde, în desagă?

— Firește că în desagi.

— Și nu se varsă?

— Nu, domnule, că Niță e bătrîn și are mers lin. E dobitoc cuminte. Ghervase astupă oala cu un ștergar, uite-l colea.

Într-adevăr, pe laviță era așezat un ștergar de cînepă care mai păstra încă forma rotundă a gurii oalei. Pe ștergar era un capăt de sîrmă care servise drept legătoare mai sigură decît o ață, probabil.

Străinu se apropie de laviță; din oală lipsea ciorbă cam de un lat de palmă.

— Ați mâncat deja, careva?

— Nu, atîta a fost toată.

Străinu luă ștergarul și constată cu voce tare:

— Într-adevăr, e curat. Dar dacă Niță se sperie și dă din picioare?

— De ce să se sperie?

— Nu știu, de vreun șarpe, de vreo vietate. Ce se întîmplă dacă Niță dă din picioare?

Ciobanul se uită lung la Străinu, derutat de lipsa de noimă a întrebărilor, apoi răspunse cu aceeași voce dogită:

— Nu știu unde vrei să ajungi, domnule, dar Niță nu dă din picioare. De cinci ani, eu unul l-am văzut de sute de ori stînd nemișcat, chiar ca un măgar, dar nu știu să-i fi zărit copitele decît atunci cînd îi ridicam eu picioarele, să văd de potcoave. Dumnealui, și-l arată pe Ilarie, mi-a spus ce i-a făcut răposatul, cînd cu romul. Aud că atunci și-ar fi ieșit din fire, bietul dobitoc. Acu, ce să mai vorbim, că despre morți, numai bine...

Fără să se sinchisească de proasta impresie pe care ar putea-o face bătrînului, Străinu se interesă exact cît de sus ar putea zvîrli, un măgar, picioarele. Făcu apoi niște calcule de distanță și înălțime, postă pe Vulpe în mijlocul cășăriei, ceru moșului alt ștergar, prinse gura strachinei și începu să o balanseze. Înainte de a ajunge la jumătatea înălțimii socotite, pe ștergar apărură o mică pată de ciorbă. Colonelul își opri brusc avîntul mîinii; reluă zvîcnitura, de data aceasta pînă la capăt; mai mult de jumătate din șervet se păta cu zeamă cafenie.

— Asta a fost, zise Străinu, desfăcînd sîrma cu care prinsese ștergarul.

— Tovarășe colonel, îi căută Vulpe privirea, înseamnă că socotelile noastre nu sînt bune.

Străinu nu răspunse, preocupat încă de oală și pădurarul nu îndrăzni să insiste.

Din ce în ce mai intrigat, ciobanul luă ștergarul curat, cel cu care Ghervase acoperise strachina, și-l agăță într-un cui, sus, la rugămîntea colonelului, care mîncă acum, mestecînd tacticos niște felii de caș din cel mai proaspăt, peste care își turna din belșug sare.

— Strașnic caș, rosti el cu gura încă plină; în viața mea n-am mîncat așa ceva.

— Păi, la oraș, nu știți nici ce-i bun, nici ce-i proaspăt, zise Ifos, bucuros de laudă, și mai tăie cîte o felie pentru toată lumea.

— N-am nici o băutură, se scuză el, că la stîină n-avem pentru cine ține. Eu is bătrîn, copilul e nevîrstnic și pe dumnealui îl doare pe dinăuntru dacă bea ceva, sfîrși el, arătîndu-l pe Ilarie, care stătea (de fapt așa stătuse tot timpul) abătut, într-un colț. Beți apă, dacă vreți, deși aud că nu place la toată lumea, mai adăugă bătrînul.

— Nu ești prea vorbăreț, domnule Pop, remarcă abia acum, uimit, Străinu.

Ilarie Pop își ridică scîrbit buza de sus, arătîndu-și într-o sclipire primele măsele învelite în viplă și decîră că pe el „chestiile astea sinistre îl amuțesc“.

— Și la ce oră a venit Niță?

— La șase, zise repede Pop.

— De unde știți?

— Fiîndcă nu cu mult înainte a sosit Vasilescu. Îi stătuse ceasul și voia ora exactă de la mine.

— Da domnule, erau cam șase ceășuri, întări moșul. Eu n-am ceas, dar îmi aduc aminte unde erau umbrele și unde soarele. Eram și gîndit pentru măgar, în alte zile ajunge cel tîrziu pe la cinci, așa că ieșeam des din cășărie, să-l pîndesc.

— Acum știm unde și de ce a întîrziat.

— Dumnezeu să-i ierte păcatele, că multe din ele vor fi fost zvăpăieli de copil prost, ca 'astea cu Niță, sună solemn răspunsul ciobanului.

— A plătit mai mult decît datora, adăugă Ilarie Pop, care-și întoarse capul, ca pentru a-și ascunde o lacrimă.

— Ce ziceți, tovarășe colonel? mai întrebă o dată taciturnul Vulpe.

Străinu se mulțumi să dea de cîteva ori din cap, în semn de „așa o fi, măi frate“. Ridică privirea devenită dură. Lumina slabă a lămpașului îi adîncea ridurile. Răspunsul lui veni tîrziu:

— Ce să zic? E rău.

*
*   *
*

— Sosesc, în fine! Dănuț încălecă de-a dreptul balustrada cerdacului și fugi înaintea grupului ce venea repejor prin întuneric.

Ilarie era în față și lumina calea cu lămpașul, urmat de Străinu, ce purta pinza la care lucrase Damian, și de Vulpe, încărcat cu șevaletul strîns, haina subțire de piele a fostului pictor și cu o geantă pe trecută peste umăr, tot a acestuia.

— Ei?!

— Ei, ce?! îi răspunse morocănos Străinu. Adunați-vă toți în sufragerie. Vin și eu îndată. Ia-l și pe domnul Pop, începeți să mîncăți, dar fii atent să nu depășească nimeni un păhărel de țuică.

— Dar ce-ați aflat, pentru numele domnului?!

— Ce-am aflat, am să vă spun peste un sfert de oră. Hai, băiatule, hai.

Dănuț se execută, împreună cu domnul Pop. Peste un minut, un zgomot confuz de voci se auzi din sufragerie.

Vulpe și Străinu intrară în chilia acestuia din urmă, depuseră poverile, apoi pădurarul se duse spre sufragerie, dar nu intră. Se așeză pe treptele cerdacului și-și aprinse o țigară.

Colonelul intră în chilia starețului, unde mortul, așezat acum pe un strat gros de cetină acoperită cu același cearceaf, era privegheat de cei trei călugări. Buchetul de cocoșei, aproape veșted, adus de Martha, era răspîndit la căpătîi. Teodosie se ruga cu voce tare; un crucifix frumos de argint străjuia pe pieptul lui Damian; Damaschin moțăia, Ghervase stătea cu privirea pironită timp pe fața celui mort.

După ce se convinse că nimeni nu se atinsese de nimic, Străinu șopti ceva lui Ghervase care încuviință ascultător și ieși.

Teodosie îi întinse cheia chiliei pictorului. În cîteva cuvinte, colonelul îi puse la curent cu concluziile lui, apoi toți trei se aplecară asupra cadavrului. Nu fără oarecare reținere, Străinu îi prinse mîinile reci și albastrii de palide ce erau; erau pătate de vopsea de ulei albă și roșie și de un strat subțire de sînge uscat discontinuu. Degetele mîinii drepte aveau un strat gros de vopsea albă, care se prelinsese și

între ele; vopseaua roșie era mai puțină, doar pe inelar și arătător. Mina stîngă avea numai urme de ulei roșu. Străinu le privi o clipă și se concentrează brusc asupra unghiilor. La degetele minii drepte, sub unghii, era un strat de vopsea albă, dar unghiile minii stîngi erau curate. Colonelul palpă cu atenție fiecare porțiune; palma minii stîngi era lipicioasă, a minii drepte nu. Căută în buzunarul stîng al pantalonilor și găsi urme de zahăr. Buzunarul drept era gol. În jurul buzunarelor, stofa era curată. Cu aceeași grijă și atenție cercetară tot trupul aproape înțepenit. Doar pe cămașă, pe piept, în partea dreaptă, se distingea o urmă de vopsea roșie.

Colonelul atrase atenția asupra cîtorva dintre aceste amănunte, apoi, la rugămintea lui, Teodosie îl însoți afară. La priveghi rămase numai Damaschin.

CAPITOLUL VI

Cu un sfert de ceas peste termenul promis, Ilie Străinu ajunsese și el în sala de mîncare. Cu chiuciu vai, comesenii trecuseră de aperitive; nimeni nu avea chef de mîncare, dar, cum pofta vine mîncînd, omleta uriașă pe care tocmai o aducea Ghervase (nu se știe de ce, renunțase la ciuperci), fu întîmpinată cu o satisfacție secretă.

— V-am rugat să mîncăți, se justifică Străinu, lăsîndu-se servit de Ghervase, deoarece s-ar putea să prelungim discuția. Noi trei, adică pădurarul, dom-

nul Pop și cu mine am tras unele concluzii privind acest nefericit accident și aș dori să vi le împărtășesc și dumneavoastră.

Toți își manifestară curiozitatea, dar colonelul nu se arătă dispus să vorbească înainte de a mîncă și-l rugă pe Dănuț să povestească ce și-a reamintit atunci cînd Martha a presupus o sinucidere.

... Dan Milea își reamintise de o sinucidere a unui coleg de-al lor, încă din anii facultății. Studentul se spinzurase de lampă, nu înainte de a picta pe toți pereții camerei un fel de testament pe cît de original, pe atît de sinistru. Ei toți fuseseră extrem de afectați, deși îi bănuiseră mai de mult grave tulburări nervoase. Damian apreciasse, își amintea Dănuț, originalitatea cu care sinucigașul le dăduse cu tifla, după moarte.

Îl ascultau pe Dănuț, mestecînd mecanic. Martha, mai ales, avea ochii larg deschiși. Nici o urmă a zbuciumului de acum cîteva ceasuri nu se mai vedea, în afara, poate, a unei umbre de îngîndurare. Coafura era perfect refăcută, un machiaj discret îi scotea în evidență frumusețea de casă mare. Străinu o compară cu cea care țipase atît de nestăpînit și nu se putu abține să nu-i adreseze, în gînd, toată admirația lui. „Teribile sînt femeile! Și se zbuciuma de parcă...”

O tunică scurtă, aurie, cădea peste ciorapii-pantaloni albaștri. Tot albastre îi erau și unghiile, perfect firești la această combinație. „Unde dracu' găsesc ele toate astea?” fu nedumerit Străinu, apoi își aminti că Martha e chimistă. „Desigur, și le prepară singură.”

— Și atunci ați fi putut presupune că zugrăveala lui Niță ar fi fost un semn lăsat de Damian, prin analogie?!

— Da, rosti cu multă îndoială Dănuț.
— Nu, rosti cu forță Ana.
— Să trecem dincolo, propuse Vasilescu. Bunul Ghervase ne-a și pregătit cafelele.
Intr-adevăr, erau pregătite. Toți așteptau ca Ilie Străinu să vorbească odată. Luară loc și Teodosie, Ghervase și Vulpe.

— Să încercăm împreună, începu colonelul, să derulăm filmul ultimelor ore de viață ale regretatului dumneavoastră prieten.

Deci, Damian a plecat la peisaj, singur, negăsindu-se nimeni să-l însoțească. Ajuns acolo, și-a instalat șevaletul, și-a pus pînza și s-a apucat să lucreze. Presupun asta, deoarece culorile sînt bine zvîntate, deci au fost puse pe pînză cel puțin cu șase, șapte ceasuri în urmă. Singur și fără chef de lucru, nehotărît dacă să se întoarcă sau să mai rămînă, se ocupă în continuare de tot felul de lucruri; curăță cu brișca o nuia (am găsit și nuiaua perfect decojită și cojile), stă întins și fumează.

Fumează aproape țigară de la țigară („Snagov“, ca și mine), pentru că am găsit șapte mucuri aruncate în jur. Or, un calcul elementar de timp ne arată că așa trebuie să se fi petrecut lucrurile.

Și deodată apare ideea. După-amiaza e salvată. Pe cărare, „tacticos și prea cuminte“, fără să se uite în dreapta sau în stînga, apare Niță, încărcat cu desagile temeinic fixate de Ghervase. Zîmbind (să presupunem) la gîndul ce-i venise, pictorul îi taie drumul. În fine, aici au loc și alte interpretări. E posibil ca Damian să fi lucrat preconceput; insistența lui de a fi însoțit de cineva se explică atunci prin aceea că

farsa ar fi avut savoare și ca execuție, nu numai ca rezultat. Vom mai vedea.

Deci, scoate din buzunar un cub de zahăr și-l întinde docilului Niță, care acceptă bunătatea, o culege din palma întinsă (mîna lui Damian e ușor lipicioasă și expertiza de rigoare ar putea dovedi, probabil, că liantul zahărului pe piele a fost secreția limbii lui Niță).

Febril (așa se explică tuburile risipite lîngă geantă), Damian alege tubul alb și roșu; revine în grabă (inutil de altfel, deoarece la un loc, pe cărare, urmele lui Niță sînt puternic întipărite, ceea ce dovedește că nici nu s-a mișcat), și cu o pensulă groasă prepară pasta, apoi, cu degetul, începe să făurească teribila mască albă. Asupra acestui punct nu mai insist deoarece sînt absolut convins că domnul Ilarie Pop v-a pus, în amănunțime, la curent, și în ceea ce privește forma și în ceea ce privește soarta ei.

Perfecțiunea execuției (lucru pe care pot să-l certifice domnul Pop și domnul Vasilescu) ne îndreptățește să credem că asinul nu s-a sinchisit de atingere, stînd cuminte. Pictorul a prins curaj și a trecut să-i vopsească și coada, de data aceasta în roșu, întinzînd pasta direct cu degetul, de-a lungul ei, apoi îmbîcsind cu ulei, direct din tub, vîrfurile cozii.

Aici intervine catastrofa, sau, mai precis, prima ei parte. Din motive pe care nu le vom afla niciodată exact (o muscă, un tăun, o senzație neplăcută din cauza atingerii?!) Niță face un gest neașteptat: zvîrle din copite.

(Un „ah“ unanim întrerupse pentru cîteva secunde expunerea colonelului.)

Cu una din ele îl lovește pe Damian, care stătea pe vine, vopsindu-i coada. Vă explicați acum arcada concav spartă a pictorului. Toți cei care știu cât de cît box sau bătaie, pot să confirme că o arcadă spartă e un izvor de sînge greu de oprit.

Să presupunem că din cauza loviturii și a suvoiului de sînge care-i țîșnește aproape instantaneu, de pe vine, Damian ajunsese pe spate. Vreau să vă spun, în sprijinul acestei ipoteze, că împreună cu pădura-
rul Vulpe, aci de față, am găsit, de altfel fără greutate, picături de vopsea albă și roșie, a căror distanțare corespunde lungimii trupului lui Niță. Bădia Vulpe, ca orice pădurar ce se respectă, are totdeauna asupra lui un metru-panglică. Măsurînd, de la picăturile roșii, mărimea unui trunchi de om potrivit de statură (ca Vulpe, ca Damian), am găsit urme de sînge și pe cărare, și pe tăpșanul de alături.

Ipozezele se înlănțuie aproape singure: căzut pe spate, Damian reacționează așa cum am reacționa toți: caută să oprească perdeaua roșie a sîngelui, își duce mîinile la față și, normal, își scoate batista pentru a o folosi drept tampon. Nu se mai preocupă de Niță, care, probabil, a și luat-o la goană.

Damian e amețit, plin de sînge, cu batista aproape îmbibată, pe care o ține cu mîinile îndeajuns de murdare. Să vedem cum ar proceda oricare din noi, în locul lui.

— Aș sta culcat, sau în orice caz într-o rină, deoarece sîngele curge încă, pînă mi-ar trece amețeaua, se hazardă nesigur Dănuț.

— Perfect. Mai departe.

— Mai departe, ar trebui să acționeze oarecum, adăugă Vasilescu.

— De ce să acționeze? De ce să nu stea după ajutor?

— Pentru că Theo știa că nimeni n-are drum pe acolo, se grăbi se adauge Ana.

— Atunci, reluă Străinu, normal ar fi fost să se îndrepte spre schit.

— Nu, interveni Flaviu Tudoran, hotărit. Theo avea o rană deschisă, o batistă îmbibată deja de sînge, mîini pline de ulei și de balele animalului, nimic ce să mai folosească la blocarea scurgerii. Normal era să se ducă pînă la izvorul de alături, fusese de multe ori pînă acolo, știa că panta nu e abruptă decît mai jos.

— Da, continuă colonelul. Exact așa a făcut. Să presupunem că s-a simțit mai bine, s-a sculat fără amețeli, s-a dus spre izvor.

— Pardon, interveni cu o voce înaltă Popescu. Presupunerile dumneavoastră sînt șubrede. De unde a apărut batista îmbibată de sînge? E ușor să vorbim așa...

— Acolo, continuă imperturbabil Străinu, amețeaua l-a cuprins din nou. Oricum, o lovitură de felul acesta nu e fleac nici măcar pentru un bărbat tînăr. E ușor de presupus urmarea. Aplecat peste izvor, Damian scapă alături batista pe care intenționa, desigur, să o spele și să o folosească drept tampon; își pierde controlul și se rostogolește...

— Spre veșnicie, completă tîmpit Ilarie Pop.

— Exact. De fapt leșinase, apoi a urmat căderea.

— Pe ce vă bazați, presupunînd leșinul? voi să știe Ana.

— Ați remarcat, probabil, că mîinile lui Damian sînt pătate cu vopsea și cu sînge. Pipăindu-le, am găsit una din ele lipicioasă, de unde ipoteza cu za-

hărul. Dar nu există nici cea mai mică zgîrietură, nici o fărîmîță de pămînt sub unghii, cum ar fi fost normal să existe.

— De ce?

— Pentru că, din cel mai elementar simț de conservare, omul se agață cu mîinile și cu dinții de orice poate. Și el ar mai fi avut teren în pantă.

— Ați găsit batista? (Popescu părea neîncrezător.)

— Da.

— E la mine în tașcă, interveni Vulpe, învelită în batista tovarășului colonel.

— Batista, reluă colonelul, e absolut obișnuită: chinezească, albă. Trebuie să remarc faptul că a mea, care servește drept învelitoare, e identică cu cea a lui Damian. Presupun că șaptezeci la sută dintre bărbați au asemenea batiste.

— Și eu am, mărturisi Tudoran, și încă la mine.

Popescu vru să spună și el ceva, dar izbucni într-o tuse violentă, apoi strănută. Își șterse apoi nasul, examinîndu-și batista. Era albă, chinezească.

— Da, reluă Străinu, văzînd-o. În cazul cînd acceptăm ipotezele pe care vi le-am prezentat și care au drept final un accident, stupid — ca toate accidentele, nu văd de ce n-am admite că batista aparține accidentatului.

— Sper că nu aveți și alte probe pe baza cărora ne veți dovedi, eventual, că Theo s-a sinucis! vorbi tăios și ironic Ana.

— Nu, domnișoară, răspunse aspru colonelul. Mai am într-adevăr niște probe pe care-mi permit să nu vi le dezvălui pe moment. Iar pe baza acestora, din nefericire, argumentația mea devine, dacă nu falsă, în orice caz — incompletă!

O mișcare imperceptibilă undui parcă toate capelele celor de față.

— Ce-ați vrut să spuneți cu asta, domnule avocat? întrebă Teodosie în numele tuturor.

— Vreau să spun că, din motive pe care pentru moment le ignor, graficianul Damian a fost victima unui asasinat aproape perfect mascat de aparența unui accident. Vă declar că unul din noi, premeditat, spontan sau poate involuntar, este autorul acestui asasinat!

CAPITOLUL VII

Tăcerea nu dură mai mult de cîteva secunde, după care replicile se încrucișară, căzînd apoi toate pe capul colonelului, cu viteza unor gloanțe de mitralieră.

— Cum vă permiteți?! Și eu, care am vrut să-l iau consultant!

— Fii serios, domnule! Ai sărit peste căl!

— De ce noi? Orice străin l-ar fi putut omori!

— Ce rost ar fi avut?

— Nu cred că procedați bine!

— Cine ar fi capabil de așa ceva?

Ca un profesor care obligă pe elevii săi la atenție, vorbind încet, Străinu îi readuse la tăcere, începînd să răspundă printr-o șoaptă joasă și rece:

— Am reținut întrebările dumneavoastră, și indignarea cu care le-ați rostit nu poate decît să mă încînte. Voi fi primul fericit dacă pe nimeni din grup

nu vor cădea nici cele mai mici bănuiele. Îmi permit să vă reamintesc calitatea mea de colonel de securitate....

— Bine, dar securitatea nu se ocupă de accidente sau de asasinat banale. Și-apoi, dumneavoastră sunteți în vacanță! zise Dan Milea.

— Așa e. Dar dacă ai fi mamoș, ai sta să te uiți nemișcat la un om rănit numai pentru că nu e specialitatea dumitale și pentru că ești în vacanță? răspunse colonelul plictisit. Aici, ca și în exemplul pomenit, timpul contează.

— Fie, eu n-am nimic împotriva, acceptă Ana.

— Ba da, eu am! Cine ești dumneata, în fond? Un individ care urcă pe munte cu o mașină. Poate l-ai ucis dumneata pentru amuzament personal, ai lăsat urme false și-acum vii să ne bați capul nouă!

Și Barbu Popescu se înecă iar într-o tuse sâcietoare.

— Vă țin la dispoziție actele mele; de altfel, voi sta aici pînă la sosirea Miliției. Nu, tovarășe regizor, nu puteam să-lucid eu, pentru simplul motiv că atunci cînd am ajuns eu, pe partea cealaltă a mănăstirii, prietenul dumneavoastră era mort cel puțin de o oră încheiată.

— De ce vă amestecați, dacă voiati o vacanță totală? nu se dădu bătut regizorul.

— Eu nu am nici un fel de vacanță. Sint întotdeauna în exercițiul funcțiunii, puse punct discuției colonelului, deja agasat.

— Adevărul iese totdeauna la lumină, ca undelelul deasupra apei, deschise gura, pentru înfruntarea oară, Teodosie. Cu cît mai repede, cu atît mai bine pentru noi toți. Bănuiala e păcat greu.

Străinu îi rugă pe toți să se retragă în chiliile lor, urmînd să stea de vorbă cu ei, pe rînd.

— Nu merg, mi-e frică, șuieră Martha și-atunci se opriă toți, realizînd pentru prima dată cuvintele colonelului: unul din ei era asasinul. Orice vorbă încetă brusc și cîteva respirații mai precipitate se auziră; de sub frunțile plecate, privirile dădeau ocol; suspiciunea îi învăluia aproape material, schimbîndu-le expresia.

— E îngrozitor! izbucni Tudoran, care roșise tot, încă de la replica Marthei.

— Perfect, o aprobă Străinu pe nevasta acestuia. Rămîneți cu mine, doamnă.

Rămas singur cu Martha, Străinu nu se grăbi să înceapă discuția. Contempla pe rînd piesele care reprezentau mica expoziție a răposatului. Erau numai desene, pe foi de bloc, în alb-negru; reprezentau oaspeții schitului Zed, firește, fără vreo asemănare voită cu modelul; liniile erau sigure, desenele aveau mișcare. Unul singur era colorat, dar tot cu creioane. Intitulat „Autoportret“, prezenta o înfricoșătoare similitudine cu fața de acum a lui Damian, ca o prevestire sinistă, cu un singur ochi deschis, pătrat, dar cu o gură rînjită grotesc pînă la urechi.

Nu fără a-și califica în gînd propria purtare drept „oribilă“, colonelul întoarse spre femeia în așteptare o față destinsă, zîmbitoare. Încet, încet, începu și ea să zîmbească.

— Ce crudă poate fi o femeie frumoasă!

— E dreptul ei, nu?

— Firește, așa e. Dar din solidaritate masculină, fie și ipocrită, mă văd silit, frumoasă doamnă, să vă

atrag atenția că l-ați jignit groaznic pe soțul dumneavoastră.

— Nu vă preocupați de asta, spuse ea nepăsătoare, contemplându-și unghiile albastre. Nimeni nu poate jigni o moluscă. După cum nimeni nu se poate simți apărat lingă o moluscă, continuă ea, neobservînd grimasa lui Străinu, care nu se putuse stăpîni pe moment.

— Dar, mă rog frumos, de ce sau de cine ar trebui să vă apere? păstră el tonul zeflemist, oferindu-i o țigară.

— De asasin.

— De care asasin?

— Ah, doamne, se înfioră ea dintr-o dată, dumneavoastră nu sînteți serios. Nu ne-ați demonstrat adineori că există un asasin?

— În orice caz, mă voi strădui în direcția asta. Dar dumneavoastră ați fost sigură că s-a sinucis, nu-i așa?

— Da, dar sper să fi greșit.

— Nestatornicie, numele tău e femeie! sau invers, e tot una! (apoi, dintr-odată, extrem de serios): Ce ați făcut toată după-masa?

— Trebuie să răspund?

— Da, noaptea aceasta toată lumea trebuie să răspundă. Unde ați fost?

— În sat.

— Cu cine? Cu regizorul?!

— Cu... el, da. Deci știți. În orice caz, nu e ceea ce credeți dumneavoastră.

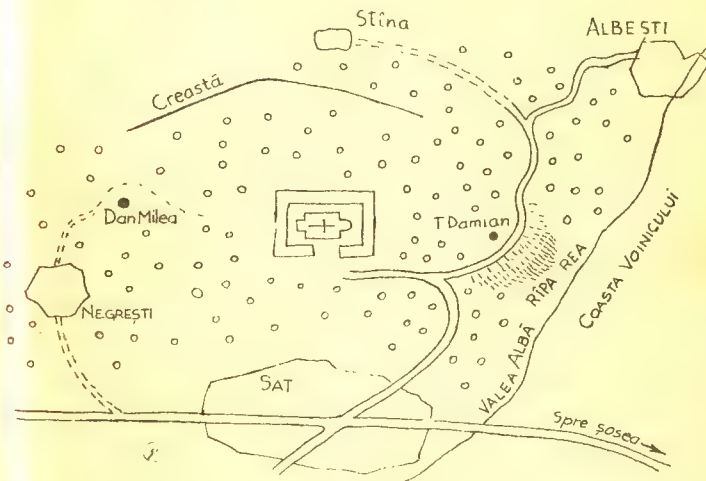
— Nu cred nimic. Un regizor maleabil e tot ce trebuie unei femei hotărîte să facă film. Nu? Chiar dacă are o carieră deja... Știți să citiți o hartă?

— Cred că da, răspunse femeia, ușor derutată de

schimbarea subiectului. Avem mașină, consult de seori hărți.

— Dar, mai întii, trebuie să o întocmim, declară Străinu și, fără nici un menajament, rupse din cui un desen de-al lui Damian. Spatele era alb.

Ajutat de Martha, care „se plimbases mult“ și avea „ochi buni“, Străinu își desenă o schiță a locului.

— Nu e prea grozavă, constată el în final. Mai ales cred că nu respectă proporțiile, dar n-are a face. Pe unde v-ați plimbat?

— Pe drum.

— Pe care din ele?

— Pe drumul spre sat.

— Ah, ați fost în sat...

— Doar v-am spus.

— Pentru ce?

— Să căutăm baterii și ziare.

— Și?

— Magazinul sătesc nu era deschis.

— Ce a făcut soțul dumnevoastră în acest timp?

— Nu știu, mi-a spus că a învățat. În orice caz, nu l-a ucis pe Damian. Nu l-ați văzut, ce laș e?

— În ce sens laș?

Disprețuitoare, Martha declară că, după părerea ei, Flaviu, deși medic stomatolog, ar fi fost dator să facă el prima examinare a cadavrului, oricum, fiind cel mai competent dintre toți.

Dar Flaviu se teme și de o muscă omorită; e un dentist extrem de prost cotate, pentru că se teme să nu provoace dureri pacienților lui; tremură și când dă o injecție, extracții se ferește să facă. Spre marea ei nemulțumire, deși a avut un post bun, bine retribuit („să fii stomatolog într-un oraș ca A., e ceva“, și numi un mare oraș din Transilvania), în loc să avanseze, a bătut pasul pe loc, apoi chiar a regresat, eșuând ca stomatolog la un centru școlar, unde nu se mai ocupă decît de profilaxia maladiilor dentare.

— Mă mir că n-a leșinat de vreo trei ori, seara aceasta, încheie Martha, mereu disprețuitor.

— Da, el n-a leșinat, dar cunosc eu pe cineva care era gata să o facă.

— M-am purtat îngrozitor, știu, ce vreți? Sînt extrem de afectată de moartea lui Damian.

— Toți sîntem afectați. Ce v-a făcut să credeți că s-a sinucis?

Martha se hotărî cu greu să vorbească; întîi își

șterse lacrimile, foarte estetice de altfel, cu o batistă oferită de Străinu, apoi o mototoli și o examinează.

— Ziceați că batista dumnevoastră servește drept învelitoare celei găsite la izvor!

— Da, dar mi-am luat alta. Deci, de ce s-a sinucis Theo Damian?

— E numai o impresie, aș vrea să o luați ca atare.

— Firește, promise colonelul.

— De altfel, din moment ce aveți probe care ar dovedi un asasinat, nu văd rostul...

— Scumpa mea doamnă, rosti oarecum trist colonelul, conversația cu dumnevoastră e extrem de agreabilă, dar nu e momentul să o prelungim peste măsură.

— Bine, acceptă ea, impresia mea e că Theo se purta cu noi toți ca și cînd nu i-ar fi păsă de nimic, cum să vă spun... fără nici un fel de menajament, fără...

— Ca un om care pleacă pentru a nu se mai reîntoarce? o ajută el.

— Mda, cam așa ceva. Firește, nu sînt de părere că trebuie să trăim în minciuni, dar uneori adevărurile, eventual exagerate, jignesc.

— Interesant. Cei care au de gînd să se sinucidă se poartă mai blînd ca de obicei, pentru a lăsa în urma lor regrete. Or, Damian, spuneți că...

— Eu nu l-am cunoscut pînă acum. Flaviu spune că a fost totdeauna așa, ironic, malițios, chiar jignitor. Dar eu l-am găsit fermecător, sincer, deschis.

— Vreți să spuneți că moartea lui nu-i afectează și pe ceilalți în aceeași măsură ca pe dumnevoastră?!

— Nu, nu vreau să spun așa ceva. Văd că tot „alunec“ pe lingă ceea ce ar trebui să exprim...

Vețeți, răutățile lui Damian erau suportabile, pentru că erau spirituale. Din nefericire, erau totdeauna cu adresă, adică „pocneau“ fără greș pe cineva, provocând însă deliciul celorlalți.

— Ca și chestia cu Niță sau cu domnul Pop?

— Exact. Adevărul e că nimeni n-a prevăzut reacția lui Ghervase. Sau chestiile cu Popescu...

— Vă ascult, continuați.

— Nu știu dacă au vreo importanță...

— Nici eu nu știu ce are sau nu importanță.

— Popescu e regizor de „polițiste“. E un om adorabil, deși violent prin temperament. Întimplător, eu nu i-am văzut nici un film, dar Theo, cu care se cunoaște din București, i le știe. Poate ați aflat că filmele lui au fost căderi, toate.

— Serios? Vai de capul lui!

— Da. Tracasat, finalmente Popescu a contractat o nevroză gravă. A venit aici direct dintr-un sanatoriu, unde a urmat un tratament de câteva săptămîni. Nu știu dacă aici s-a odihnit prea mult, în orice caz, Theo îl ținea drept cal de bătaie, în rezervă. De cîte ori n-avea altceva mai bun de făcut, ne „juca“ scene din filmele lui Popescu, firește, comentîndu-le și dînd sfaturi care de care mai trăznite. Noi muream de ris, dar Popescu se enerva deseori...

— Au avut și conflicte deschise?

— Totdeauna, dar erau amuzante și Popescu nu-i purta pică lui Theo.

— Sînteți sigură? N-aș vrea să vă influențez, dar am să vă rog să vă gîndiți dacă ați fost vreodată martora vreunei scene mai... tari.

— Nu. Adică... uite, o dată Theo a întrecut măsura și în concluzie a declarat că e de datoria lui

de om și de artist să scrie un articol la un ziar central, unde să „demaște“ lipsa de cultură cinematografică a regizorului etc. etc. E singura dată cînd Popescu s-a supărat serios.

— Ce a răspuns?

— „Mă, Theo, mă, mulți vor răsufli ușurați cînd vei închide tu ochii“, sau cam așa ceva. Noi, care asistam la dispută ca la fotbal, ne-am distrat nemaipomenit.

Martha lăcrimă din nou, ca pentru a spune că nu și-ar fi închipuit ca situația pomenită să se realizeze atît de repede.

— Damian, Dan și Ana au fost colegi?

— Da, de institut, dar nu sînt de aceeași vîrstă. Theo Damian era cel mai mare.

— Și, cu soțul dumneavoastră, Damian se cunoștea tot din anii de studenție?

— Nu, din liceu încă. Spre marea mea surprindere, erau prieteni.

— Erau atît de diferiți?

— Enorm!

— Și cum de l-ați cunoscut numai acum pe Damian?

— Ah, așa pătesc eu totdeauna; cunosc un om interesant și pe urmă, pleosc, dispare! Pur și simplu, Flaviu s-a ferit să mi-l prezinte; nu l-a adus niciodată în casa noastră, la A.

— Nu sînteți în relații prea amicale cu soțul dumneavoastră?! sugeră timid colonelul.

— O, nu e vorba de asta! Dar mă calcă pe nervi, veșnic, cu firea lui de mototol fricos.

— Nu fiți nedreaptă. Astă-seară avem, de altfel, capsă pusă cu toții. Nu toți oamenii sînt curajoși fi-

zic, dar unii suplinesc asta printr-un curaj moral, o ținută...

— Sper că nu la Flaviu vă referiți! izbucni ea în ris. „Curaj moral“! Flaviu nu e în stare să recunoască nici că a spart o ceașcă, preferă să pună vina pe servitoare! Curaj moral! silabisi ea disprețuitor. Uite, acum mi-a spart o sticlă de acetonă și nu vrea să recunoască, se încăpăținează să mă convingă pe mine că am rătăcit-o, sau că n-am adus-o de acasă!

— Acetonă? La ce vă trebuie?

Drept răspuns, Martha îi arată miinile întinse.

— Am oja de multe culori și nuanțe; mi-o schimb după chef sau toaletă. Acetona e un dizolvant... de fapt, dizolvantul meu e făcut după o rețetă proprie, pe bază de acetonă. E imbatabil, scoate orice, păcat că nu pot breveta rețeta, preparatul e inflamabil. Dar eu, vă dați seama, știu să umblu cu sticle...

— Sînteți foarte armonioasă, o complimentă colonelul, apoi urmă, blestemîndu-se în gînd: dacă n-aș fi știut că sînteți chimistă, aș fi jurat că dumneavoastră sînteți pictorișă și nu domnișoara Ana.

— Mulțumesc. Și bietul Theo avea o deosebită admirație pentru armonia cu care mă îmbrac. A avut și răutatea de a-i comunica lucrul acesta și Anei, sărmana.

— De ce „sărmana“?

— O femeie urîtă, ratată și încuiată, pe deasupra, nu poate fi decît „sărmana“, zimbi crud Martha. Dar e o fată foarte la locul ei. Un pic stranie.

— Da, pare cam stranie, acceptă el.

— Știți ce-am auzit că face? Strînge mape doldora de schițe, dar nu finalizează nimic...

Străinu blestemă în gînd limbuția și frumusețea altora, apoi întrebă brusc:

— La ce oră ați plecat spre sat?

— Știți, nu voiam că ieșim deodată din mănăstire. Lui Flaviu îi spuseseam că ies singură. Am avut înțîlnire la bifurcație, la ora patru.

— Ați fost punctuală?

— Destul. Barbu era deja acolo. Se ascunsese, voia să mă sperie.

— Și pe urmă?

— Pe urmă am coborît, dar știți, fără succes.

— Cînd v-ați întors?

— Dar știți și asta, rotunji ea ochii. nedumerită. Am schimbat cîteva cuvînte cu Dănuț și am venit să vă cunosc!

— A, da, zise el. Parcă s-ar fi petrecut acum un an. Se ridică, cu intenția de a o conduce spre chilia ei.

În ușa, Martha se întoarse brusc și-i spuse:

— Nu v-am explicat groaza pe care am simțit-o cînd l-am văzut pe bietul Theo mort; azi, după-masă, mă rugase să-l însoțesc la peisaj. A fost foarte tandru, mi-a spus că s-ar simți bine știindu-mă alături. Cum voiam... să merg în sat, am refuzat. Părea afectat de refuzul meu și m-a amenințat: „bagă de seamă, are să-ți pară rău, artiștii au sistemul nervos dereglat“. Am luat-o drept glumă, dar cînd l-am văzut adus de pădurari...

— V-ați considerat, măcar în parte, răspunzătoare de moartea lui, pe care o credeți o sinucidere?! rezumă colonelul.

— Da, oarecum, respiră ea, adăugînd imediat: Dacă ar fi avut mai multă încredere în mine și mi-ar

fi spus ce vrea să facă cu Niță, m-aș fi dus. Ar fi fost șic!

— Știați că e logodit?

— Toți bărbații sînt sau însurați, sau logodiți, sau copleșiți de amintirea unei „mari iubiri“, rîse ea.

CAPITOLUL VIII

— Ați aflat ceva cît de cît interesant, tovarășe colonel? se interesă politicos Ilarie Pop, ținîndu-se în stînga lui.

— Nu prea, zise acesta plictisit.

— Oricum, ați reținut-o atît de mult pe doamna, încît începuserăm să ne neliniștim!

— Nu era de ce, în orice împrejurare o convorbire cu o femeie frumoasă, e agreabilă, minți Străinu.

— O, e o doamnă încîntătoare, murmură Ilarie Pop. Ar putea intra și-n picioarele goale la Ritz, și-ar fi servită de însuși patronul.

— Da, e foarte decorativă, acceptă Străinu. Să ne așezăm aici.

Se așezară pe iarba deja jilavă, sub un copac singuratic, nu departe de mănăstire. Colonelul voise să ia aer, presupunea Pop, nu prea uimit, totuși, de această toamnă.

— Credeam că la munte cîntă privighetorile, zise Străinu, după un timp.

— Sîntem prea sus pentru ele. Dar am auzit eu un concert de privighetori, unic în viața mea. Eram în Cehoslovacia, în o mie nouă sute șazeci și...

Străinu n-avea chef să se lase dus de vorbăria lui Ilarie Pop, așa că-l întrerupse brusc:

— Dar atunci cum de cresc ardeii? Așa ardei minunați n-am mai mîncat de mult...

— A, ardeii de la masă? Îi aduce Ghervase de la o babă care se ocupă numai de asta, dintr-un cătun vecin, nu știu exact care, ori Negrești ori Albești. Cătunul e într-o depresiune și are regim climatic mai blînd. Ghervase are contract cu baba. El îi dă brînză și ea-i cultivă ardei și...

— Domnule Pop, de ce ați părăsit schitul?

— Nu l-am părăsit, m-am dus la stîna.

— De ce?

— Mă simt foarte bine acolo, ocoli Ilarie răspunsul. Am găsit, în sfîrșit, mult pomenitul bun simț țărănesc. Multă lume care se pretinde civilizată și școlată nu-l are și nu respectă nici vîrsta, nici experiența omului!

— Vreți să spuneți că nu v-ați simțit respectat la schit?

— Da. Tovarășul colonel a ghicit.

... Ilarie Pop găsisse în Ifot și în Mihăiță doi ascultători nebosîți, dornici să afle toate peripețiile și ideile lui de orice natură. Ifot nu făcuse „mofturi“ atunci cînd Pop, pe vremuri ucenic la un brînzar, se oferise să-l învețe și alte soiuri de brînzeturi, declarînd că „la nici o vîrstă omul nû-i prea bătrîn pentru a mai învăța ceva“.

— Am auzit că vreți să vă scrieți memoriile.

— Firește că am să le scriu! Cîte am trăit și am văzut eu...

— De cînd ați plecat de la schit v-ați mai întîlnit cu vreunul din vechii tovarăși?

— Numai azi, cu domnul Vasilescu. E un domn extrem de bine crescut, dar e în criză, îl califică, neîntrebat, fostul responsabil de restaurant.

— În criză de ce?

— În criză de timp, tovarășe colonel.

Străinu îl lasă pe Pop să-și dezvolte ideea și reține că, după părerea acestuia, Vasilescu, „un om eminent cult, de altfel“, nu mai e nici tânăr, ca să aibă succes la cucoane și viața înainte, nici celebru, deci cu farmec social, nici măcar „de frunte“ („ce, a tradus și el acolo broșuri tehnice și, din când în când, cite un roman de duzină“), nici cu familie („am dedus eu că a divorțat“).

— De aia se potrivește la toate prostiile tineretului, încheie Ilarie Pop.

— Vrei să spui că domnul Vasilescu nu e ancorat în generația căreia de fapt îi aparține?

— Tovarășul colonel înțelege totul minunat! exclamă Pop, pe același ton cu care ar fi rostit la o masă: „Domnul se pricepe admirabil la vinuri“.

Cum Străinu tăcea, el adăugă foarte convins:

— Un chelner bătrîn are o intuiție tot atît de fină ca o femeie frumoasă!

— Crezi că femeile au intuiție? zîmbi celălalt.

— Tovarășul colonel glumește, desigur! Uitați-vă la doamna Martha. A simțit, ca o tigroaică urma. Nici nu s-a uitat la bietul domn Vasilescu, deși el i-a arătat multă curtenie. Vasilescu n-are perspective! Eh, e altceva cu domnul Barbu.

— Păi, nu e regizor de succes.

— Nu e, dar poate să fie, și mai are și colegi, atmosfera contează, știți dumneavoastră cum e.

— Mda. Și soțul? Mi se pare că și dumneata ești tot din A.

— Da. Domnul Flaviu nu are nevoie de o femeie ca ea... totuși, nici n-ați crede ce succes nebun are la cucoane!

... În sunetul vocii monotone și ușor servile a lui Pop, întins cu minile sub cap, Străinu încerca să-și imagineze viața acestui dentist total lipsit de vocație.

E fiul unui vestit profesor universitar, academician, acum bătrîn și paralizat. Face studii medicale constrîns de o personalitate paternă, mai puternică decît a lui, fire sensibilă și emotivă, dar alege o specialitate care i se pare mai depărtată de adevărata suferință. Student eminent, se dovedește incapabil de a deveni un bun practician. Nu va fi niciodată somitate în materie, speranțele ambițioasei sale soții încă n-au fost onorate.

Cultivă prietenii vechi din studenție, ca de exemplu pe Damian (pe care Ilarie îl cunoștea din vedere de mai de mult), cu care petrece nopți după nopți în restaurante de lux („consumație ca-n vechime, începînd de la armagnac și caviar pînă la șampanie și fructe“) atunci cînd acesta se află în A., în trecere.

Are succese statornice și numeroase la femei („nu toate frumoase, dar cum să zic eu, mai fine“) pe care le cultivă printr-o curte de modă veche, dar nu desuetă: flori, bomboane, spectacole și supeuri, mărunțișuri scumpe și inutile... Interesant că nu o contrariază prin asta pe frumoasa lui nevastă, cea mai aleasă din cinci surori, care se face că nu vede nimic, sau poate nici nu vede...

— Domnule Pop, ați păstrat tăcere asupra celor petrecute la stîină?

— Aveți toată încrederea, tovarășe colonel. Așa credeți dumneavoastră, că e vorba de o crimă?

— N-am încotro, oftă colonelul, privind țintă spre puzderia de stele ce străluceau „ca la munte“. Nu-i spuse lui Pop de ce acum nu mai are alegere: „expertiza“ lui Damaschin, om priceput la cai, dovedea clar că lovitura de la arcadă fusese dată de Niță. (Damaschin găsisse undeva, între unelte, o potcoavă a asinului; se potriveau perfect, osul era spart concav, aproape fărîmițat de duritatea extraordinară a loviturii).

Or, Niță nu lovise. La o asemenea săritură, ștergarul ar fi trebuit să fie muiat de ciorbă. După demonstrația de la stîină, colonelul îl crezuse de la început pe Ghervase, care, întrebând adineaori, se jurase cu lacrimi în ochi că Niță nu e de vină.

Dacă Niță nu e de vină, atunci cine e „măgarul“? Lovitura a fost dată cu un obiect asemănător unei potcoave, poate chiar cu o potcoavă. Sigur. Cum a găsit Damaschin una, poate și altcineva găsi. Cine? Cineva care e la curent cu purtarea neobișnuită a lui Niță; adică „o fi el cuminte, dar mai dă și din picioare“. De ce?... Damian trebuia să plece. Baga-jele lui...

— Tovarășe colonel, să nu răciți.

— Mulțumesc.

— Să știți că nu vă invidiez. M-am gândit și eu, tovarășe colonel, pentru că oricum, am ceva experiență, nu?!

— Absolut, aprobă acesta convins.

— „Cui prodest“ așa încep toate romanele politiste și eu cred că au ceva bază și ele...

— Cui folosește această năprasnică moarte? șopti Teodosie, stînd pe marginea patului, în chilia lui unde-l așteptase pe Străinu.

Acesta ridică din umeri; stătuse încă mult cu Ilarie Pop, afară, și-l cuprinsese frigul; o greață ușoară i se ridica din stomac: „încă o țigară și mă intoxic“ gîndi el și, ca toți marii fumători, își închipui că un pahar de lapte îi va face bine. Teodosie îl aprobă și se îndreptară amîndoi spre bucătăria lui Ghervase. Plita mare era caldă, pe pereții albi picoteau muștele agățate, din cînd în cînd cite una mai cădea, bîzîind. Un ceas cu cuc, din cele vechi, ticăia monoton. Într-un colț dormea Azorică, care nici nu se trezi la intrarea stăpînului său.

Bînd fără nici o plăcere laptele cald, colonelul îl asculta pe chelar. Acesta controlase totul: „crede-mă, domnule, știu pe dinafară ce avem“, nu lipsea nimic. De altfel, destăinui Teodosie încet, să știe domnul avocat că podoabele — puține dar frumoase — de aur mult și nestemate, odoare bisericești, nici nu sînt aici, ci la muzeu, sau la bancă. Părintele stareț știe mai bine, că el a dat să se facă altele la fel, de nici nu se cunosc că nu-s cele vechi.

— Eram sigur, aprobă colonelul, dar cred că așa vă simțiți și dumneavoastră mai liniștiți.

Ghervase se oferă să-i facă o cafea și el acceptă, deși își simțea gura arsă. Urmări absent mișcările bucătarului, care măsura zahărul cu lingurița, și-l întreabă:

— Unde ai fost după-amiază, părinte?

Ghervase nu răspunse nimic, văzîndu-și de treburile lui.

— Ai fost poate după ciuperci?

— Ciupercile se culeg în zori, îi suflă rușinat Teodosie. Ghervase nu-i vrednic să mai umble după așa ceva și nici nu i se cade. Ciuperci ne aduc copiii din jur, dar le plătim pentru osteneală.

— Atunci ai fost după ardei? insistă Străinu, nenjenindu-se deloc de neștiința lui într-ale ciupercilor.

— Nu, domnule, răspunse tot chelarul, ardei i-a adus domnișoara Ana, i-a trimis baba Safta.

— Din Negrești?

— Nu, din Albești. Negrești e așezarea pe lângă care ați trecut dumneavoastră cu mașina, iar Albești e...

— Stai, părinte. Și colonelul scoase din buzunarul pantalonilor harta împăturită în opt. Localiză cele două cătune, la indicația moșului.

Ghervase continua să tacă mohorât. Teodosie căută cu siguranță într-un blidar, găsi o cutie de tablă, veche: „Cele mai bune bomboane din lume — Kandia“, își scoase cu delicatețe o bucătică de zahăr, îmbiindu-l și pe Străinu. Acesta refuză, dar Teodosie morfolea cu vădită plăcere bunătatea simplă.

— Îs bătrîn, se justifică el solemn, apoi continuă pe un ton îngrijorat: Vezi, Ghervase, că nu mai sînt decît cîteva bucăți.

— Da, vorbi acesta în sfîrșit, că le-am tot dat dumnealor cafeaua cu „zahărul separat“. Domnule, se întoarce el spre Străinu, după ce-am dat drumul lui Niță, am rînit poiata vacii ce-o avem, că de acolo băurăți dumneavoastră lapte.

— Cine și-ar fi închipuit, cine și-ar fi închipuit, se tîngui dintr-odată bătrînul Teodosie, cu o voce slabă. Tinerelul, orfănelul, cum s-a dus, cum s-a dus! Ce-o să zică părintele, ce-o să zică: „Nu l-ai păzit bine,

Teodosie, nu l-ai îngrijit și mî-ai lăsat copila văduvă înainte de a se mărita“. Cum o să pot da ochi cu domnișoara Valerica? O, amăritul și nevrednicul de mine...

Străinu își cită rapid în minte: „Către Miliția Capitalei... iunie 196... Subsemnata Oprișan Valeria, născută în 1942... Vă rog să binevoiți a-mi elibera un pașaport... via Oradea... Ungaria... Austria... Franța... anexez următoarele acte...“

Era o cerere în dublu exemplar, aflată sub o hîrtie, în sertarul mesei lui Damian.

„O rază, în sfîrșit, o rază!“ Ceva, ca un bec de semnal, începu să clipească în mintea colonelului.

... Valeria Oprișan era nepoata starețului, „singurul suflet ce-l are pe lumea asta“, se tînguia bătrînul. N-a crescut-o el, fata fiind orfană de la cîteva luni, dar i-a supravegheat atent și discret creșterea și educația. De dragul ei l-a acceptat și pe Damian, care-i făcea curte de mai bine de un an. Nu le plăcuse la nici unul Damian, speriați de cinismul și brutalitatea lui, dar fetei îi plăcea și, încet, încet, îl îndrăgiseră și ei, călugării, găsindu-i calități, merite. Urmau să se logodească săptămîna cealaltă, după obicei, aici în biserică. Fata avusese treabă „că are slujbă, e vrednică“, și nu putuse veni odată cu logodnicul, dar starețul avea de gînd să o aducă acuma, odată cu el. Da, fata e în București, stă în apartamentul moștenit de la părinți, cu o mătușă ce-o crescuse de mică... da, știa și el, Teodosie, că după inaugurarea oficială a mănăstirii ca monument istoric, cei doi logodnici voiau să meargă în străinătate, „că ziceau că au multe de văzut“...

Străinu mulțumi și, luându-și cu grijă ceașca de cafea, plecă.

De lângă plită, Ghervase îl strigă și-i spuse, uitându-se tot în altă parte:

— Domnule, vezi, poate afli de ce s-a certat ieri domnul Tudoran cu moșul.

CAPITOLUL IX

— Vă așteptam, îi spuse Dănuț Milea, sculându-se repede și punând deoparte cartea din care citise până atunci. Sint dezolat pentru vacanța dumneavoastră și foarte zguduît de dispariția lui Theo.

După ce recapitulă cu Dănuț, încă o dată, datele de care dispuneau — minus proba de la stîină — Străinu se interesă de felul cum își petrecuse tînărul după-amiaza.

Dănuț declară că imediat după masă îl căutase pe Damaschin, la sculărie, și-i ajutase să pună în ordine sculele de dulgherie ale mănăstirii.

— Damaschin e un artist în felul lui. E teribil de ordonat. Era foarte supărat de tratamentul barbar de care se „bucuraseră” sculele în mîinile meșterilor străini care au lucrat pînă nu demult la schit, la renovări. Moșul lucrează bine în lemn, dar n-am prea avut noroc, zîmbi Dănuț.

— De ce?

— Era arțăgos și mohorit pentru că nu găsea cioacanul preferat, cu care bătea în lemn. Călugăr, ne-călugăr, dar știe să înjure!

— Pe cine?

— Pe meșterii străini. Așa că am plecat.

— Pe la ce oră?

— Pe la patru. Niță tocmai pleca și asta e ora lui.

— Da, știu. Dar ceilalți?

— Ana a plecat imediat după masă, adică pe la ora două, într-un cătun învecinat. O interesează țe-săturile autentice și merge aproape în fiecare zi.

— Singură?

Dan roși violent și mărturisi:

— Da, nu ne-am prea împăcat bine zilele acestea. Voiam să o văd singur, de aceea o așteptam, știți, în locul unde m-ați găsit dumneavoastră.

— Deci eu te-am deranjat, constată Străinu.

— A, nu, n-o luați așa, se apără Dan. Mă tem că, oricum, n-ar fi avut nici un rost.

— Cum asta?

Spre uimirea bine disimulată a lui Străinu, Dănuț mărturisi că Ana e logodnica lui, „adică nu oficial, dar de cîțiva ani... știți... voiam să ne căsătorim curînd, sau, pentru a fi foarte sincer, eu doresc acest lucru...”

În ultimele zile însă, fără să aibă măcar o discuție, a intervenit o undă de răceală în purtarea Anei față de el.

— Ana e o fire mai ciudată, ca toți artiștii de mare talent.

Fără nici o umbră de invidie, Dan recunoștea că Ana e extrem de talentată „și dacă vorbiți cu ea, să nu-i luați în seamă părerile proaste pe care le are despre propria-i persoană. Ana trece printr-o criză”.

„Și ea?” se gîndi Străinu. Apoi, cu voce tare:

— În ce sens, o criză?

— O criză de creație... știți, desigur, că e inevitabilă oricărui artist.

— De aceea nu lucrează nimic?

— Da și nu. Într-un sens lucrează enorm. Lucrul la peisaj însă e desuet, oarecum, rise Dan, evocînd foarte plastic imaginea pictorului de altădată, cu basc, lavalieră, jachetă de catifea, pictînd zile în șir un peisaj, la aceeași oră, pentru a prinde aceeași lumină, înconjurat de curioși atotștiutori.

— Azi nu se mai face peisaj, în sensul clasic, cel puțin, continuă Dănuț. Notezi o culoare, o impresie, acumulezi senzații... Mai târziu, ies ele la iveală!

Dănuț relatează cu un umor trist că Damian îl luase binișor peste picior din cauza dorinței de a face peisaj.

— Era un mare umorist, prietenul dumneavoastră, observă colonelul.

— Da, uneori întrecea măsura, dar acum, ce să mai vorbim!

— Despre morți numai bine. Vă cunoșteți de mult, erați prieteni?

— Da și nu. Ca studenți, nu. Damian era „o figură”, eu eram mai modest cotel. În treacăt fie spus, n-a confirmat speranțele pe care și le puseseră unii în el. Dar, pe urmă, „aruncați” în viață, ne-am simțit mai legați, deși ne vedeam mult mai rar. El a rămas la București, grafician la o revistă, eu am ajuns cu timpul profesor de desen și pictură la liceul de specialitate din C., unul dintre primele orașe ale țării, oricum. Ne revedeam cu plăcere, deși rar, totuși prea des, după părerea Anei.

Dan se opri din povestire. Colonelul nu-l îndemnă să urmeze, ca și cînd n-ar fi sesizat importanța ulti-

melor cuvinte ale tînărului. Găsindu-și cu greu cuvintele, atent, acesta continuă:

— Theo a fost punctul negru al vieții prietenei mele. Ați văzut-o la cină? Ai fi putut crede că se bucură, atît de tare îi străluceau ochii! Veți vorbi și cu ea, dar vă rog să țineți seama că e de o sensibilitate bolnavă, deja.

Din povestirea destul de dezlinată a pictorului, colonelul reținu următoarele: la un moment dat, în viața profesională a pictoriței se întîmplă un accident. Fără nici o explicație, în ultimul moment, i se refuză participarea la o mare expoziție internațională, expoziție de care-și legase nenumărate speranțe, nu numai ea, dar și conducerea uniunii. Derutată, nedumerită, se interesează, bate la uși, cere explicații, care nu i se dau, sau i se dau în contradictoriu, e purtată „de la Ana la Caiafa” și, în cele din urmă, cineva îi șoptește de după o ușă că ar fi de vină Theo Damian, care, fiind în Capitală, avînd influență în cutare loc, fiind „omul de casă” al cutăruia, lucrînd la o revistă importantă, ar fi făcut trafic de influență pentru a o șterge de pe lista de participare și ar fi făcut aprecieri negative la adresa ei, punîndu-i personalitatea artistică și calitățile de om la îndoială.

— Nu vă puteți închipui ce înseamnă o societate de artiști, de indiferent ce fel, unde criteriile de apreciere sînt atît de subiective și în atît de mare fluctuație de la o zi la alta, mai ales în ceea ce privește un talent tînăr, în formare!

Cert este că pe parcurs de trei, patru ani, Ana „a pierdut mult teren”; nemulțumirile mici și mari s-au înlănțuit, tot mai multe, un curent defavorabil

din, ce în ce mai constant a început să o acopere. Încet, încet, Ana a început să se considere urmărită de o piață rea, pe care o identifica tot mai mult cu imaginea fostului lor coleg de institut. O coincidență nefericită, un fapt mărunț, o opoziție oarecare a lui Damian a venit în sprijinul ideilor Anei. Din faza inițială de zbucium, Ana căzuse într-o stare de depresiune continuă; pierduse încrederea în ea. Adevărul este că pierduse și postul de preparatoare la Institutul de arte plastice din C., fiindu-i preferat, la un baraj, un bun amic al lui Damian. De un an, Ana lucrează ca profesor de desen într-o școală generală. De mult nu mai expune nimic, lumea o crede ratată.

— Dar eu știu că nu-i așa, tovarășe colonel. Ana lucrează și tot ce face e minunat! o apără, înflăcărat, prietenul ei.

Firește că la început lui Dan nu i-a venit să creadă („nu-mi vine să cred nici acum“); sincer, l-a întrebat direct pe fostul lor coleg. Acesta a negat totul cu îndârjire, dar și cu cinism, pînă la urmă. În atîția ani, Ana nu l-a crezut. De altfel, așa cum nimic concret, „palpabil, scris“, nu putuse fi dovedit în sprijinul acuzației Anei, nici Theo nu putuse aduce nici o „probă“ spre a se dezvinovăți.

— Mi se pare cu totul nefiresc să vă faceți vacanța împreună, constată colonelul.

— Într-adevăr, e ciudat și la început părea și penibil.

...Dănuț aflase de această „minune“ (schitul adică) încă din iarnă, de la Theo care „știți, e ceva neam vag cu starețul“. Plănuise cu Ana să vină pe cîteva zile, vara aceasta, „nu putem ocoli orice așezămint de artă numai pentru simplul motiv că și

Theo le vizitează“. Surpriza extrem de neplăcută a găsirii lui deja aici a fost ștearsă de frumusețea mănăstirii și a comorilor ei, a împrejurimilor. Supărată la început, suspectîndu-l de rea-credință pe Dan (voise chiar să se stabilească în sat), Ana se împăcase apoi cu situația, integrîndu-se în colectiv. Dan sperase ca acest sejur comun să fie un punct de reconciliere între cei doi.

— Dar finalul a fost să fie altfel, reveni el la realitatea imediată. E aproape de neconceput! Ați ajuns la vreo concluzie nouă? dacă-mi permiteți să întreb.

— Da, vom discuta curînd pe această temă; într-adevăr, deznodămîntul acestei lupte surde a fost tragic.

— Eu continui să cred și acum că între Theo și Ana a fost o neînțelegere... Ana părea extrem de emoționată, dar vă asigur că nu în felul acesta ar fi dorit să scape de obsesia ei.

— Ar fi scăpat oricum. Erai la curent cu faptul că Damian voia să emigreze? lansă colonelul.

— Să ce?

— Să fugă, dacă vrei, să fugă peste graniță.

— Să fugă?!

— În fine, să plece ca turist și să nu se mai întoarcă. Asta se cheamă „a fugi de patrie“, nu?

Dănuț tăcu un timp, privind țintă la colonelul Străinu, care stătea răsturnat în scaun, cu ceafa rezemată de spetează și cu pleoapele coborîte.

— Tovarășe colonel, își reveni el din surpriză, desigur, vă întemeiați bine afirmația. E groaznic să aduci o asemenea acuza unui om, cu atît mai mult cu cît nu se mai poate apăra.

— Îți închipui, probabil, că mie-mi face plăcere să

constat așa ceva? veni răspunsul aspru al colonelului. Nu obișnuiesc să fac afirmații hazardate, adăugă el, mereu rece. Hai să judecăm, tinere. Ce duce un om ca el într-o asemenea călătorie fără întoarcere?

— Valori. Valori mari în greutate mică.

— Exact. Poseda Damian așa ceva?

— Nu știu, mă îndoiesc. Theo n-a fost ceea ce se cheamă student sărac, dispunea de o pensie din partea tatălui, pînă la terminarea studiilor. Stătea la niște rude, în fine, nu ducea lipsă de nimic, dar nici nu făcea mare lux.

— Era de succes acum?

— Da. Mai mult ca oricare din generația noastră, mai ales în ultimii doi, trei ani.

— Deci avea bani. Ai idee ce făcea cu ei?

— În linii mari, da. O dată, cheltuia mult pe chestii de reprezentare, conform proverbului „obrazul subțire cu cheltuială se ține“, călătorea mult în țară și în străinătate — are o mașină.

— Ce?

— Una mică, zicea că îi e destul. Un Fiat 600.

— Știi că doamna Tudoran te suspectează că nu deosebești un Trabant de un Jaguar? divagă Străinu.

— Ia te uită! Păi nu i-am teoretizat o dimineată întreagă despre mașini? Am și carnet, se laudă școlărește Dan Milea.

— Bravo! Ce mai putea face Damian cu banii? O casă, de pildă?!

— A, nu! Logodnica lui... tovarășe colonel, am uitat cu totul de ea. Sărmana fată!

— Ce e cu ea, are casă?

— Nu casă, ci un apartament rămas de la părinți. După cîte știu eu, urmau să se căsătorească.

— Într-un cuvînt, avea sau nu, Damian, valori mari în greutate mică, aur, pietre?

— Înclin să cred că nu.

— Bun. Atunci, reluă colonelul, ce ia cu el?

— Atunci trebuie să-și facă o situație, gîndea Dan cu voce tare; are nevoie de acte de identitate, de diplome, de certificate de participare la expoziții, de...

— Exact!

În cîteva cuvinte, era foarte tîrziu, Străinu îl puse pe Dan la curent cu constatările cercetărilor făcute în camera lui Damian, după reîntoarcerea de la stîină. Nimic semnificativ, dezordine relativă, dar sub patul acoperit cu „țolul“ de lînă ce cădea pînă la podele — un rucsac mic, pregătit de drum. Cîteva schimburi, o pungă de plastic cu acte: certificatul de naștere, diploma de absolvire, două trei poze vechi, tăieturi din ziare — critici referitoare la lucrările lui expuse, un pașaport cu vize de ieșire valabile de mîine, prin toate punctele de graniță.

— Da, știam că vrea să facă o călătorie luna viitoare, dar nu singur.

Străinu îi relată atunci și despre cererea Valeriei, găsită în original și copie.

— Și? nu înțelese tînrul.

— Fii atent, Dan, e plauzibilă ipoteza mea? Valeria îl roagă pe logodnicul ei să depună cererea la Miliție, ea neavînd încă pașaport. Originalul cererii e semnat, copia nu. Normal. Deci existența unui al treilea exemplar, copie semnată, se exclude. El nu depune cererea datată de mai mult de o lună jumătate; pe de altă parte se știe că ei doi vor călători împreună, în străinătate. Ai călătorit în străinătate?

— Da, am avut o bursă de o jumătate de an, în Italia.

— Ești la curent cu micile afaceri? Ce trece în cutare țară, ce în cealaltă?!

— Mărturisesc că nu prea.

— Uite, cincizeci de cutii cu fiole de Gerovital îți spun ceva?

— Clar! Theo ar fi trecut prin Jugoslavia.

„Da, dacă le-ar fi putut trece“, se gândi colonelul. Apoi zise:

— Am uitat să-ți dau un amănunt, tinere. În pașaport se află talonul de dolari. În acest sezon turistic cotele sînt destul de substanțiale. Îți reamintesc amănuntul că, de la o zi la alta, logodnica lui urma să sosească și că bagajele lui erau făcute, vernisajul urma să aibă loc seara aceasta...

— Deci trebuie să presupunem...

— Da, putem presupune că, după vernisajul expoziției, Damian s-ar fi retras sub un pretext oarecare, ar fi coborât iute în sat...

— Are acolo mașinuța, în șura unui țaran.

— Am bănuît.

— De ce nu și-a lăsat actele în mașină?

— Ar fi fost riscant, sînt unicate. Nu spun că i s-ar fi furat, dar o mașină e punct de atracție pentru copii, cine știe...

— Aveți dreptate.

În cîteva minute, Dan se maturizase, în orice caz, arăta foarte obosit. Străinu-reluă:

— Indiferent de concluziile trase referitor la intențiile lui Damian, investigațiile trebuie continuate. Cadavrul lui e în a treia chilie de aici.

— E groaznic, șopti Dan.

— Da. De unde știi că Ana s-a dus la Negrești?

— S-a discutat la masă. De altfel, acolo merge de trei zile.

— De ce nu o însoțești?

— Nu-mi permite. Spune că nu arăt serios și babele nu-i vor mai arăta lăzile cu zestre. Iar acum cred că e cam supărată pe mine.

— De ce?

— Nu știu, nu intuiesc exact.

— Ai mai așteptat-o și în altă seară?

— Da, în toate trei serile, dar n-a fost prea încîntată. De fapt, azi mi-a interzis să o aștept. Eu voiam totuși o discuție.

— De ce nu te-ai dus la peisaj cu Damian? Am înțeles că-și căuta un tovarăș.

— Nu se punea problema nici să merg eu cu el, nici să vină el cu mine. V-am spus că o așteptam pe Ana.

— Ai idee de ce-și alesese chiar locul acela?

— Nu știu, adică stați. Eu lucrez de vreo trei zile și știți de ce mi-am ales locul; el numai de două. Dar înainte a lăudat atît de mult peisajul de acolo, îndemnîndu-mă să merg, încît ar fi fost, poate, ciudat să nu meargă el, dacă tot face peisaj.

— Înseamnă că a cerut ustensile împrumut?! Expoziția lui constă numai din creioane.

— Nu. Interesant, dar a venit pregătit; avea și pinză și șevalet și tuburi de culori. Eu avusesem impresia că vrea să facă portret. Ați văzut ce fețe expresive au călugării?

— Da, dar despre asta vorbim altădată. Revizuieste-ți toate datele pe care ți le-am dat, apoi îmi comunică dacă ai mai făcut vreo legătură.

— Să încerc.

— Înainte de a face peisaj, ce ulei a mai lucrat Damian?

— N-a lucrat decît schițe în creion. Le-ai văzut. Bine, dar dacă el voia să plece, să plece de tot, ce rost avea să lase în urma lui o pinză neterminată?

— Dar ce rost avea să plece de la schit, cînd era mult mai comod să plece de acasă? îi replică Străinu.

CAPITOLUL X

Ana nu era singură. Și ea și Martha stăteau cocoțate cu genunchii pe cîte un scaun și mutau din cînd în cînd cîte o carte. Toată masa era acoperită cu cărți de joc și, din cauza lor, atmosfera părea chiar veselă.

— Pasiența lui Napoleon! exclamă Străinu, ea la vederea unei cunoștințe vechi și plăcute.

— Holmes, Maigret, Poirot și alții își fac triumfal intrarea! îl întâmpină ironic Ana.

— Mulțumesc, domnișoară, zise ceremonios Străinu, care se și apucase să mute cu repeziciune cărți, scoțînd formații după formații, spre marea admirație a Marthei.

— Să plec? se alintă frumoasa doamnă blondă, sperînd de fapt că ar putea asista la convorbire.

— Mă tem că așa trebuie, îi răspunse colonelul, sărutîndu-i mîna pentru a o concedia mai repede.

Anei nu-i scăpase fugara lui privire la ceas. Era tirziu de tot.

— Deja obosit, domnule detectiv? întrebă ea cam în bătaie de joc.

(„Al naibii ce sensibilitate bolnavă ai“, se gîndi el, amintindu-și caracterizarea făcută de Dănuț.)

— Aș prefera titlul de „tovarășe colonel“, mormăi el în timp ce aduna cele două pachete de cărți de pe masă.

— Ca să-mi dau seama că toată treaba e serioasă, nu?

— Exact.

Colonelul se concentrează asupra unui nou aranjament al cărților, numărînd în șoaptă: „unu, doi, trei... nouă, întoarsă, unu, doi, trei... șapte, opt, întoarsă...“ Apoi începu să le întoarcă și să le caute locul, chibzuind bine, ca la șah, atunci cînd avea două posibilități.

— Ce tablou înduioșător, începu el, pe un ton foarte serios. Un căpșor brun și unul blond deasupra unei pasiențe, la lumina unei lămpi care filează și de care se ciocnesc fluturi... Femeile vor constitui enigma vieții mele... Înduioșător! spuse el cu mare satisfacție, deoarece întorsese o carte potrivită. Ce mai face baba Safta? Strașnici ardei cultivă! Stați jos, domnișoară, stați jos și răspundeți-mi.

— Ce rost are să vă legați de nenorociții ăia de ardei?

— Așa, mă tot leg eu de toate.

— Să știți că cei pe care i-am adus eu vor fi dați la masă numai mîine. Cei de astă-seară au fost aduși ieri de un băiețas.

— Fantastic! Ce confuzie la obiect, izbucni Străinu în rîs. Redeveni apoi serios:

— De ce nu sînteți la priveghi, domnișoară, nu vă cunoașteți dumneavoastră atît de bine și atît de demult cu mortul?

Ana păli îngrozitor.

— Ce vă permiteți să insinuați, tovarășe colonel?

— Nimic, domnișoară, dar știu că ați fost colegi și că ați avut apoi strînse legături. Stimată duduie, cel mai adesea, legăturile cele mai strînse nu sînt cele de prietenie, ci cele de ură...

— Să nu ne apucăm de filozofie, răspunse ea dur. V-am pîndit, veniți de la Dănuț. Știu pe dinafară ce v-a spus despre „criza” mea. Nu v-a informat că am o „sensibilitate bolnavă” și că trebuie să mă menajați?

— Ba da, acceptă el, aproape bucuros. Dănuț vă iubește și ar dori să vă protejeze de orice. El, săracul, habar n-are de combinația cu ardeii și e fericit că sînteți printre pușinii, dacă nu chiar singura, cu un alibi sută la sută; nu pentru că v-ar crede capabilă de cea mai mică răutate, ci pentru a vă ști de la început ferită de orice tracasare. Desigur că v-au văzut o mulțime de săteni din Negrești, între două treizeci, să zicem și nu știu cît seara; în orice caz, la ora crimei, sensibila Ana cotrobăia cu emoție prin nu știu ce ladă a vreunei babe. Așa crede Dănuț. E o adevărată fericire că mai există și specimene ca el. Numai că eu, domnișoară, am venit prin Negrești, da, din greșeală am ales drumul nepracticat, cărarea aceea prăpădită. Nu m-ați auzit trecînd cu mașina, perfect, erați ocupată cu cercetatul țesăturilor. N-ați văzut nici urma roților, nici mașina, venind pe unica potecă practicabilă. Drept care n-ați manifestat nici o uimire văzîndu-mă seara, credeți că am venit pe

drumul mare, nu? Sau poate n-ați mai avut emoție de risipit?! Ați consumat-o toată, după-amiază. Să vedem și cum.

Colonelul își scoase iar harta; Ana avu o mișcare de repulsie, văzînd întîi desenul lui Damian.

— Uite, zise el, aici e cătunul Albești. Ați coborît spre el pe următorul drum: drumul mare, bifurcația ce trece pe lingă Rîpa Rea — această prăpastie cu un singur peret; ați ocolit, aproape, versantul și ați coborît pe poteca ce șerpuiește pe panta nu tocmai lină, dar nici foarte abruptă. N-ați avut greutate, o persoană care se plimbă cu atîta dezinvoltură pe munte e puternică, nu?! Ați luat ardeii (ah, ce greșeală, domnișoară!) fiindcă v-a rugat baba Safta. Probabil pe temea că mîne n-are cu cine-i trimite. Mă întreb de ce nu i-ați aruncat? Ați venit repejor, timpul trecea. Să tot fie patru jumătate, să zicem, sau cinci; hai să nu ne fixăm. Vă opriți să vă trageți sufletul. Unde? După prima cotitură a drumului, socotind de la Rîpa Rea.

— Ce poveste minunată!

— Daaa! Și mai ales adevărată. Erați atît de obosită încît ați aruncat cît colo trăistuța și v-ați trîntit în iarbă. Dar, rodul greșelii, din trăistuță alunecă un ardei.

— Ah!

(„Speram să poți să-mi rîzi în nas, chestia asta cu ardeii prea e cusută cu ață albă, dar văd că am nimerit-o” se gîndi el, mai mult trist decît încîntat.) Continuă:

— Da, domnișoară. L-am găsit astă-seară, în drum spre stîină. Pe urmă ați fumat o țigară. Fumați „Litoral”, nu-i așa? De altfel, iată și pachetul dumne-

voastră. Dacă-mi permiteți, voi continua: iată că pe cărare apare Niță, cu o înfățișare absolut nouă! Atunci vă decideți și treceți cotul cărării. Firește, aici tabloul suportă mai multe variante.

Varianta unu: sîngerînd îngrozitor, Damian e deja la izvor. Speriată, alergați spre el pentru a-l cuprinde. Îi luați batista plină de sînge și, cu un singur ghiont, îl împingeți în prăpastie.

Varianta doi: Damian e leșinat. Cu grijă, să nu vă murdăriți de sînge, iese greu din orice, îl ridicați. El abia știe pe ce lume trăiește; îl duceți copăcel, copăcel la izvor. Restul ca în varianta unu.

— Superbă demonstrație, acceptă, calm, Ana. Hai să facem și varianta trei: Theo e jos. Mă vede, cu o voce stinsă mă roagă să-l iert de tinerețea și munca mea ratată și să-l ajut să meargă la izvor. Restul — ca în varianta unu și doi. Merge?

— Nu. Nici un om de bună-credință nu se duce cu un rănit la un izvor atît de rău plasat. Merge singur, udă batista, cară apă în pumni etcaetera.

— Și, mai departe, ce-am făcut?!

— Nimic deosebit. V-ați întors după trăistuță, ați hoinărit prin pădure, ați revenit la schit.

— Mda, rosti ea gînditoare, după un timp. Nu e rău, dar ceva sună fals, nu vi se pare?

Colonelul ridică din umeri, ca un om care și-a făcut datoria și se simte cu cugetul împăcat. Ea reluă:

— Nu v-a trecut prin cap să inversați rolurile? Să-l considerați pe Theo drept agresor și pe asasin drept victimă, respectiv în legitimă apărare?

— Perspicacitatea dumneavoastră mă uluiește, o complimentă el în bătaie de joc.

— Cîtesc romane polițiste de multă vreme, răs-

punse ea pe același ton și am și cîțiva detectivi preferați. Dumneavoastră nu semănați cu nici unul din ei.

— Face omul ce poate, se justifică el, ridicînd iar din umeri. Dumneavoastră aveți dreptate, domnișoară; într-un sens mai larg, asasinul era în legitimă apărare. Concret însă, fizic, el a fost totuși un agresor. Sîngele rece cu care a acționat... în fine. Aș putea să vă și exemplific. Să zicem că după atîția ani de agresiune surdă, dar constantă, victima lui declară că e peste puterile unui om să mai suporte... Cu o sensibilitate care-i schimbă optica rațională, găsindu-se într-un impas psihologic, decide că are de ales între o sinucidere și un asasinat. Din anumite motive, n-avem timp să le analizăm acum, dar dumneavoastră, posesoarea unei perspicacități ieșite din comun, le bănuieți, a fost aleasă soluția a doua. Agresorul trebuie să dispară.

— Opriți-vă, tovarășe colonel. Recunosc că dumneavoastră porniți de la premise reale. Da, l-am urît pe Damian și spre marea mea surprindere constat că nici acum, după moartea lui, indiferent de ce natură, ura nu s-a stins. E îngrozitor, da, recunosc, și probabil veți crede despre mine că sînt un monstru...

— Un sentiment atît de bine cultivat devine o obsesie.

— Poate. Dar era o obsesie... reală. Dănuț n-are dreptate. Spiritul lui de echitate, cîndoaarea lui, sînt vrednice poate de un roman desuet...

— Nu vă lăsați dusă numai de sentimentele dumneavoastră!

— Fie. Spuneam deci că obsesia mea avea o bază reală. Veți crede, desigur, că sînt lipsită de modestie,

poate, adevărul este că eu am talent și Damian n-avea. În patru, cinci ani și-a făcut o gardă de mediocrități printre care el era luceafărul, pentru că nu era lipsit de o anumită măiestrie profesională și tehnică de viață, mai ales. Poate nu sînt eu singura de care s-a „preocupat“, dar cu certitudine sînt „reușita“ lui în înăbușirea unei cariere. O, nu-mi spuneți că valorile reale ies singure la iveală, oricînd! Dar pînă cînd sînt infundate, ciuntite, zdrobite, tăvălite în propria lor neputință, cine le vede?!

— Domnișoară, ați trăit printre oameni...

— Da, știu. Am analizat și răsanalizat totul, de mii de ori; considerați-mă un caz cu totul netipic, nesemnificativ, dar eu n-am întîlnit oamenii de care voiți să-mi predicați. Poate i-am ocolit eu, poate... în fine, v-aș putea vorbi toată noaptea, v-aș putea expune „cazul“ meu în varianta mea și nu în a lui Dănuț, vi l-aș expune pe etape și pe concluzii parțiale și totale, dar acum n-aveți timp și cred că nici pe mine nu mă mai interesează o recidivă psihologică. Pentru că sînteți atît de sigur de ipoteza dumneavoastră, deși are fisuri — să știți, mă văd obligată să vă dau dreptate. Nu întîmplarea de azi mă va determina să renunț la luxul sincerității: da, tovarășe colonel, eu l-am ucis pe Damian. L-am ucis de mii de ori, în mii de feluri, cu mii de consecințe. Dar de data aceasta, singura dată reală, nu, nu l-am ucis eu! Considerînd că o crimă gîndită are aceeași valoare ca și una executată, mă puteți lua drept vinovatul, dar numai așa!

Ana termină de povestit și, copleșită parcă, își lăasă capul pe brațele sprijinite de masă.

— „Luxul sincerității!“! reluă colonelul. Frumoasă vorbă și, din păcate, adeseori prea adevărată. Mulțumesc, domnișoară, pentru bunăvoința cu care ați trecut peste subrezenia supozițiilor mele. Sînt sigur că de la cină și pînă acum ați avut timp să vă puneți de acord cu cine trebuie.

Ana își ridică brusc capul.

— Nu mă întrerupeți încă, răspundeți-mi la întrebări.

— Fie.

— De ce ați afirmat la masă că mergeți la Negrești, din moment ce dumneavoastră mergeați la Albești?

— N-am afirmat așa ceva. Am spus că merg în cătun, ori cum fusesem tot în Negrești, probabil s-a subînțeles.

— Clar. De ce n-ați precizat cătunul? Vă spun eu: pentru ca Dan să nu vă poată aștepta sau pîndi pe drumul bun.

— I-am interzis să mă aștepte!

— Vom discuta și asta, eventual. Dar există o persoană care n-a avut dubii în legătură cu cătunul pe care l-ați vizitat, o persoană cu care ați pus mica înșelăciune la cale, o persoană cu care ați petrecut după-amiaza și ar fi cazul să reexaminăm întrebuintarea timpului dumneavoastră.

Ana redeveni cea de la începutul serii:

— Nu vreți să spuneți, acum, că lingă ardeiaș și chiștocul de țigară „Litoral“ ați găsit un chiștoc de „Papastratos“ și un cui de blacheu mare, bărbătesc!

— Deci recunoașteți că ați fost cu un bărbat, trecu el rîzînd peste evidența zeflema.

— N-am spus așa ceva, n-am recunoscut...

— Atunci de ce nu ați presupus că am găsit o agrafă de coc sau un tub de ruj, obiecte feminine care, evident, nu v-ar fi aparținut?! rise el tot mai tare, dar Ana se enervă de-a binelea.

— N-am fost cu nimenea!

— Adineaori mi-ați plăcut mai mult.

— Nu țin la părerea dumneavoastră.

— Destul de rău, mormăi el sincer necăjit, apoi nu mai spuse nimic, vreme îndelungată ocupându-se numai de pasiența lui Napoleon. Se vede că nu-i ieșea prea bine, deoarece își concentrează toată atenția asupra cărților de joc, mutându-le cu grijă și pufnind de regret atunci când vreo mișcare se dovedea neinspirată. Nu mai acordă Anei nici o privire pînă cînd suspinele puternice ale acesteia îl smulseră de la masă. „A clacat!“ constată el.

Ea era culcată pe pat și plîngea cu capul înfundat în pernă. Spatele slăbuț îi tresălta sub salopeta de mătase verde și colonelul simți imboldul, imediat reprimat, de a o mîngîia. „Ca pe Azorică“, se gîndi el, muind un prosop chiar în cofa cu apă de băut.

— Haide, haide, îi zise el, ca unui copil, întorcînd-o și punîndu-i compresa, stîngaci alcătuită, pe ochi și pe frunte; nu mai plîngeți, are să vă doară capul.

Dar ea plîngea și mai tare, sub ștergarul ud, pe care nu știuse sau nu îndrăznise să-l refuze.

— Ce rost are, continuă el, poate ceilalți nu văd, dar unui străin îi sare imediat în ochi purtarea de îndrăgostit pînă peste urechi a lui Flaviu Tudoran.

— Ah! hohoti ea, aproape gemînd, și-și înfundă iar fața în perna de-acum udă.

— Nu v-a trecut prin cap pînă acum că ar fi el? șopti stîns colonelul. La ce oră ați avut întîlnirea?

— La patru jumătate.

— Ați fost punctuală?

— Nu știu, n-am ceas, s-a stricat acum cîteva zile, am căzut cu el, zise ea, arătînd cu mîna spre oglindă. Într-adevăr, de cui era agățat ceasul ei, trecut pe o curea subțire. Stătea.

„Din nenorocire, cel al victimei merge, regretă colonelul în gînd. Dacă l-ar fi avut pe mîna s-ar fi spart în cădere și așa fi știut ora exactă a crimei, dar era în buzunarul hainei, așa că bijbii năuc între patru, ora plecării lui Niță de la schit, și șase, ora sosirii la stîină. Pînă la ripă a făcut cam cincisprezece, douăzeci de minute, deci cam între patru jumătate și cinci, cinci și un sfert s-a petrecut crima. Prea larg intervalul, prea larg.“

— Deci nu știți exact cînd v-ați întîlnit.

— Ba da, că el are ceas. La patru jumătate. Numai că eu am sosit cu ceva înainte.

Din nou, Ana izbucni în plîns.

— Nu, nu poate fi el, nu. Erau doar prieteni vechi. De ce?!

„Sau dușmani vechi, se gîndi colonelul, e aproape totuna, după un timp.“

— Deci ați ajuns după cotitura de la ripă, venind dinspre Albești, o îndemnă el să vorbească.

— Da. M-am așezat și am aprins o țigară, cel puțin așa cred. Deodată, am auzit vocea lui Theo și hohotele lui de rîs; venisem prea încoace pe cărare.

— E posibil sau a fost o iluzie?

— Nu, n-a fost o iluzie. Theo rîdea foarte tare, de obicei. Se auzeau hohotele lui și zvon de voce, dar nu se distingeau cuvinte.

— Nu v-ați dat seama cu cine era.

— Nu.

— Și?

— Și am plecat, stingînd țigara...

— De ce?

— Nu fumez mergînd. Am plecat gîndindu-mă că Flaviu mă va găsi mai departe. Chiar așa a și fost, a coborît din pădure direct la locul unde mă găseam, pe cărare.

— El n-a venit pe drum?

— Nu, a tăiat-o prin pădure, știa că pe cărare ar da de Theo.

— Și nu l-ați întrebat de ce a venit, totuși, pe cărare și s-a oprit cu pictorul? Ar fi putut, pe urmă, să urce iar în pădure și să coboare numai cînd vă zărește, pe cărare.

— Nu, nu l-am întrebat...

Ana se opri surprinsă, apoi continuă:

— Atunci nu mi-am închipuit că el ar fi fost persoana cu care Theo stătea de vorbă. Oricare, dar nu el.

— Nu?

— Deloc, zise ea, uimită.

— De ce?

— Mi se părea anormal ca Flaviu să-i vorbească, să-i caute prietenia în după-amiaza aceasta.

— De ce? insistă colonelul.

— Din moment ce se întîlnea cu mine...

— Domnișoară, reveniți-vă! o întrerupse el aspru. Care era substratul acestei puternice impresii? De ce nu v-ați gîndit deloc la el?

— Pentru că înainte de masă se certaseră. Erau în chilia lui Theo și eu am prins numai ultimele cuvinte, trecînd pe acolo. Ușile nu sînt închise ziua, e un cearceaf...

— Știu. Ce anume ați „prins“?

— Flaviu spunea: „N-ai să faci una ca asta“, iar Theo rîdea, răspunzînd: „Ba da, ba da“. În fine, Flaviu îl ruga să se gîndească bine, să cîntărească prietenia lor... cam așa ceva.

— Și Damian?

— Rîdea. Fără nici o exagerare, dar Theo avea un rîs antipatic. Rîdea și atunci tot așa, prelung și antipatic.

— Pe urmă?

— Pe urmă, Flaviu i-a spus: „Eu nu cred că tu, prietenul meu, omul în care eu am investit atîta capital afectiv, ai putea să faci așa ceva. Ar avea cea mai groaznică urmare... Te rog, Theo, te rog.“ Ah, era oribil de auzit! Flaviu să se roage de...

— Firește că știți despre ce e vorba.

— Absolut. L-am întrebat pe Flaviu; drept să vă spun, nu eram deloc încîntată de faptul că sînt prieteni, că din punct de vedere spiritual Flaviu îi este...

— Înțeleg. Despre ce era, deci, vorba?

— Despre... bani. În orice caz, aceasta a fost explicația pe care mi-a dat-o Flaviu.

— Mai precis.

— În fine, Flaviu era destul de încurcat și surprins. Nu se simțea la largul lui, într-adevăr, nu era o situație prea elegantă...

— Domnișoară!

— Ei, asta e, Flaviu a avut nevoie de bani la un moment dat și Theo, care cîștiga formidabil, i-a împrumutat suma, firește, fără știrea Marthei. El nu i-a putut restitui la timp și Theo, desigur din răutate, l-a amenințat că-l va spune Marthei. Ah, ce situație umilitoare, bietul Flaviu, pentru cîteva mii

de lei... I le-am oferit eu, imediat, împrumut pe termen nelimitat; suma e ridicolă, abia se ridică la nivelul bietelor mele economii de dăscăliță de desen și caligrafie.

— Și el?

— Dumnezeu să mai înțeleagă, probabil l-am jignit. A ris și a avut aerul că nu mă ia în serios. Spunea că ar muri de rușine dacă ar fi obligat să ia împrumut bani de la o femeie. Nu părea îngrijorat de amenințările lui Theo, era convins că „se răzgîndește el, a vrut numai să mă necăjească“, parcă nu l-l-ar fi implorat să...

— Da, înțeleg. Ați ascultat această discuție pînă la final?

— Nu, pentru că venea Ghervase cu niște țuică și aperitive...

— Credeam că Ghervase nu-l mai servea pe Damian de cînd cu îmbătutul măgarului.

— Ba da, numai la masă, ostentativ, nu-i aducea ceașca de cafea. La urma urmei, ar trebui să nu mai servească pe niciunul din noi, toți am luat parte, ba domnul Popescu, enervat, a și dat în animalul care nu voia să stea, pierduse controlul...

Ghervase e blînd, l-ar fi iertat pe oricare mai repede decît pe Theo. Știți, desigur, că era logodit, ei bine, fata e ceva rudă vagă cu Ghervase, care n-a fost de acord cu logodna lor. Desigur că nu se putea opune, dar îl mai necăjea pe Theo...

— Vă place Flaviu Tudoran?

Ana nu se grăbi cu răspunsul. O rumeneală ușoară îi urcă în obraji, pînă mai adineaori palizi de plîns.

— Ei?! insistă colonelul.

— N-aveți nici un drept să-mi puneți o astfel de întrebare, zise ea în sfîrșit, dar nu era deloc supărată sau intimidată. Da, îmi place. Îmi place un Flaviu pe care dumneavoastră nu-l veți cunoaște nici odată, pentru că nu e așa decît cu femeile. E bun, tandru, sigur de sine... Am auzit că e agreat de femeii și nu mă mir. Nu sînt nici geloasă.

— Nici încurcată de prezența soției lui?

— Să nu facem tragedii! N-am distrus un cămin, n-am dezbinat o familie, fiți liniștit. Martha nu-l iubește pe Flaviu, nu l-a iubit niciodată. A dorit numai să devină soție de profesor universitar și a crezut că acest titlu e ereditar. Cu înfățișarea ei, nu-i va fi deloc greu să-și găsească un profesor cu titlul deja obținut.

— Și Dănuț?

Ana nu răspunse, ca și cînd n-ar fi auzit întrebarea.

— Mă bucur mult că l-am cunoscut pe Flaviu. Faptul că era prieten cu Theo nu mai are, acum, nici o importanță.

— Desigur, conveni colonelul, așa e, în afara cazului cînd e amestecat într-un fel sau altul în asasinat.

— Credeți? șopti ea, devenind iar palidă. Nu, nu, ar fi prea îngrozitor! Și de ce...

Colonelul nu-i lăsă timp să continue. Ar fi vrut ca Ana să strige, să jure, să creadă că Flaviu n-are nici un amestec, așa cum crezuse Dan că Ana n-ar fi putut nici măcar dori răul lui Theo. O întrebă brusc:

— Aveți vreo bănuială?

— Nu, nu. Cum mi-aș putea permite?!

Colonelul încuviință și se ridică, rămânând în picioare, în așteptare. Stinjenită, Ana îi mărturisi:

— Mă tem să nu fac vreun rău. Adevărul este că părintele Ghervase, care e un om adorabil și cu care mă înțeleg bine, pentru că uneori mă ocup și eu de bucătărie, probabil n-ați crede, dar mă pricep bine la gătit...

— Ei?! Cu un singur gest, colonelul o readuse la subiect.

— Ei bine, Theo trebuia să se căsătorească cu o bucureșteancă, v-am spus că este ceva nepoată a lui Ghervase. Eu știam de logodnică mai de demult, de la Dănuț, dar habar n-aveam că are vreo legătură cu schitul. Ieri sau alaltăieri eram cu Ghervase în bucătărie. Mă certa pentru că fumez, comparându-mă cu „fata noastră” care, după Ghervase, trebuie să fie un înger. A oftat și mi-a spus: „Floarea noastră, floarea mea, pe mină lui? Dumnezeu nu poate îngădui una ca asta. Și nici eu.”

CAPITOLUL XI

Domnul Vasilescu lucra; avea împrăștiată pe masă hîrtii, dicționare, reviste tehnice. Explică lui Ilie Străinu că s-a angajat față de un cunoscut, un inginer de mare reputație, să-i traducă și, eventual, să-i sintetizeze niște articole de specialitate. În așteptarea lui Străinu, se apucase de lucru.

Discutară un timp despre necesitatea cunoașterii limbilor străine; amîndoi erau de acord că o limbă se învață la fața locului.

Vasilescu povesti că își perfecționase cunoașterea limbilor prin numeroase călătorii, în interesul editurii. Colonelul trase concluzia că traducătorul era un fel de comis-voiajor sau achizitor superior, ocupații care-l minau prin toată Europa. Iubea mai ales Parisul, pe care-l evoca aproape cu ochii închiși; orașul-lumină, orașul celor mai frumoase femei din lume, orașul...

Colonelul îl secunda destul de bine, rezultă de altfel că făcuse primii trei ani de studii la Sorbona, într-o mizerie cumplită, „dar cînd ești tînăr nu contează”, ținut de acasă cu sacrificii fantastice. Fusesse dorința tatălui său ca măcar unul din copii să fie diplomat de Sorbona. Intervenise apoi războiul, complicațiile. Colonelul își sfîrșise studiile acasă, mai tîrziu. „Oricum, credea el, bătrînul n-ar fi putut să mă țină încă un an. Era la capătul puterilor.”

— În alte condiții am fi putut vorbi toată noaptea despre Paris, reveni colonelul, parcă cu greu, la realitate, dar acum mă tem că trebuie să ne ocupăm de lucruri penibile.

— Aveți dreptate, încuviință trist și serios traducătorul. V-am așteptat de la început, nu știu pe ce criterii v-ați ales ordinea discuțiilor...

— Absolut la întîmplare, cum s-a nimerit, îl asigură colonelul. Aș fi dorit, de altfel, să am întîi o convorbire cu dumneavoastră. Părerile unei persoane apropiate mie ca vîrstă m-ar fi interesat grozav. În sfîrșit, vremea nu-i trecută și am să vă rog să-mi spuneți acum ce credeți dumneavoastră despre această groaznică întîmplare.

— Mărturisesc că m-am gîndit tot timpul numai la asta, începui șovăitor Vasilescu. E o situație care

cred că nu revine de două ori în viața unui om, în orice caz, a unui om cu preocupări obișnuite, ca mine. Sint foarte zguduit. Pictorul Damian ar fi meritat o altfel de soartă... Părea atât de plin de viață... Ipoteza sinuciderii se exclude de la început, nu? Nu știu ce voia să spună doamna Tudoran, cred că latura romanțioasă a caracterului fiecărei femei a ieșit la iveală. De altfel, e cu totul exclus, nu? Probleme pe care le-ați găsit dumneavoastră, batista, petele de vopsele și de singe, exclud eventualitatea unei sinucideri. Nu vă plictisesc?

— Nu, nu, se scutură colonelul, ca și când ar fi vrut să-și alunge oboseala.

— Nu v-ați odihnit câteva minute? vru să știe ocazionala lui gazdă.

— L-am culcat pe Ilarie Pop în cameră. De fapt, era a lui, surîse colonelul.

Vasilescu nu zise nimic; îndatoritor, aranjă pernele pe pat și, cu un gest, îl invită să se întindă, ceea ce colonelul și făcu, fără nici un fel de fasoane.

Vasilescu stătea la masă; dezbrăcase elegantul costum și purta un pulovăr pe gît, roșu, cu mînețile suflecate.

Colonelul își aminti ideile lui Pop, referitoare la comportarea tinerească a traducătorului: acesta arăta ca un jocheu bătrîn sau ca un antrenor, supraveghindu-și sportivii.

— Ați aflat ceva edificator?

— Nu, din păcate. Toți au avut program „de voie“, alibiurile nu sînt controlabile, oricare ar fi putut să mascheze o jumătate de oră, necesară lichidării lui Damian.

— Da, așa e, dar se pune întrebarea: de ce?

— Într-adevăr. Domnul Pop a avut amabilitatea să mă pună la curent cu teoriile sale referitoare la acest capitol.

Vasilescu rise:

— V-a găsit de mușteriu?

— Exact, aprobă colonelul, dar nu m-a plictisit. După domnul Pop, mobilurile unei crime sînt: femeile, banii, orgoliul, frica.

— Bine zis! constată surprins Vasilescu.

— Da. Ar fi uimit dacă i-ai spune că, de cînd e lumea lume, tot acestea sînt mobilurile crimelor. Bănuiește că sînt concluzii personale.

Rîseră amîndoi. Străinu se culcă de-a binelea și-l rugă pe traducător să-i expună părerile lui.

— Mă interesează foarte mult opinia unui om serios.

Vasilescu acceptă, nu înainte de a atrage atenția colonelului că el nu se prea pricepe de fapt și că emoția negativă a acestei întîmplări l-a bulversat.

Îl cunoștea pe Damian mai de demult, din București, de la editură. Relații directe de serviciu n-au avut, erau simpli cunoscuți, „amici“ de o cafea, un coniac.

— Era de mare succes, Damian, constată Vasilescu; deși, fără nici o răutate, nu știu cît ar fi ținut. Uneori, succesele zgomotoase nu sînt cele mai durabile.

— Da, cam așa ziceau și ceilalți.

— Deci era o impresie generală?!

— Da, deși pînă acum subterană, confirmă colonelul.

După părerea lui Vasilescu, primul mobil enumerat de Pop, femeile, nu avea nici un rost în cazul

acesta. Damian era logodit cu „o duduie foarte drăgălașă, deși cu nimic remarcabilă”. Vasilescu o cunoștea puțin. Urma să sosească și ea la schit, curînd.

— Era îndrăgostit Damian?

— Bănuiesc că da, deși el, care făcea atîta zgomot din toate, păstra o discreție nemaipomenită atunci cînd era vorba de logodnica lui. Asta dovedește...

— Sau o dragoste prea mare, sau lipsa oricărui sentiment de mîndrie referitor la ea, completă colonelul.

— Exact.

Vasilescu nu credea că Damian ar fi fost atras de vreuna din cele două femei de la schit. Pe Ana o cunoștea, de altfel, de mult timp, fuseseră colegi. Damian fusese impresionat de Martha, prin aspect, „ar impresiona pe oricine, nu credeți?”, dar, oricum, era nevasta unui prieten din copilărie și, apoi, logodnica lui urma să sosească curînd. Pe aceasta, Vasilescu o întîlnise în București. El era nehotărît în alegerea unei stațiuni unde să petreacă cîteva zile, ea i-a sugerat, indirect, ideea de a veni aici, la schit, spunîndu-i că Damian e deja sosit și ea urmează să vină mai tîrziu.

— Deci, așa v-ați întîlnit cu toții aici, gîndi cu voce tare, colonelul.

— Cum?

— Dumneavoastră, cum mi-ați spus; Ana și Dănuț Milea prin coincidență, Ilarie Pop căutînd un loc liniștit unde să-și scrie memoriile și aflînd de la Flaviu Tudoran, indirect, de existența schitului. Flaviu Tudoran și soția lui au fost invitați în scris de către Damian.

— V-a spus Tudoran?

— Nu, Ilarie Pop, al cărui frecvent client domnul Tudoran era.

— Cine? Șoarecele ăsta?!

— Da. Vă miră?

— Grozav. Credeam că nici nu știe să pună piciorul într-un local, de sfios ce pare. Mă mir că doamna Tudoran... dar se pare că el e bine situat de acasă, deși pentru o femeie frumoasă aceasta n-ar trebui să fie un criteriu de statornicie.

— Nu vă place Tudoran.

— Nu e vorba de asta, de ce ar trebui să-mi placă?! ocoli Vasilescu răspunsul.

— Dar domnul Popescu cum a ajuns aici? reveni colonelul.

— Să-l fi invitat Damian? Habar n-am. Popescu... ne cunoaștem și cu el de mai mulți ani, a avut ceva neplăceri și i-ar fi trebuit liniște, răspunse Vasilescu. De altfel, pensiunea la acest schit este egală ca valoare cu cea a oricărui mare hotel montan, inclusiv prețul.

— Dar merită, nu?

— Așa am considerat toți; în fine, cine ar fi putut să știe că o vacanță atît de agreabilă ar lua o turnură atît de tragică?

— Asasinul.

— Da. Să nu mai divagăm, deci, trase singur concluzia Vasilescu. De ce ar fi putut fi asasinat Damian?

Colonelul vru să știe dacă traducătorul a observat vreo animozitate între Damian și ceilalți. Vasilescu părea să ignore total substratul relațiilor între victimă și Ana (despre care știa și el că după-masa

fusesse la Negrești și pe care o considera, conform părerii lui Damian, „o banală profesoară de desen“), dar remarcase aciditatea discuțiilor dintre Dan Milea și Damian. „Să fi fost Milea invidios?“ se întreabă abia acum traducătorul.

— În ce sens erau „acide“ discuțiile lor?

— Poate nu m-am exprimat bine, de fapt erau niște spirituale altercații, toată lumea se distra. Fi-rește, acum aș putea da o altă interpretare acuzelor lor reciproce.

— Adică?

— Damian îl considera pe Dan Milea „ratat din fașă“, iar Milea, cu mai puțin umor, dar cu mai multă stăruință, căuta să-i demonstreze lui Damian că e „manierist“, că, mă rog, se repetă, că va ajunge plic-ticos și că va pierde din succesul pe care-l are „ori-cum nemeritat și mai mult din coate decît din pensulă“.

— Credeți că aveau ceva de împărțit direct?

— Știu eu?! Damian era grafician; am înțeles că Milea făcea ulei, dar în ziua de astăzi delimitările în artă nu sînt respectate de nimeni, nu numai în pictură, dar nici în literatură, muzică...

— Da, da. Să rămînem aici. Considerați că Dan Milea ar putea comite un asasinat, pe baza datelor pe care le posedați dumneavoastră?

Vasilescu nu răspunse, începu să-și strîngă hîr-tiile și revistele. Colonelul îi urmărea mișcările calme șiordonate.

— Vă rog.

— Tovarășe colonel, mă puneți într-o situație im-posibilă, răspunse Vasilescu. Trebuie să vă răspund „nu“, pentru că nici un om normal nu comite un

asasinat din cauza unor discuții, chiar mai... tari. Mă gîndesc că ei, fiind colegi, puteau să-și spună mai multe și pe un ton mai... altul decît aș fi putut eu, de exemplu, să-i spun ceva lui Damian. Nu? Dacă mergeți pe ideea aceasta, l-ar fi putut ucide foarte bine și Popescu, care e violent din fire și cu care Damian avea dispute vehemente pe chestii de film.

— Aveau vreo valoare practică?

— Știu eu? Între artiști face mult un curent fa-vorabil sau defavorabil. Criteriile de apreciere sînt, fatalmente, subiective...

Colonelul surise.

— Nu zîmbiți, continuă Vasilescu foarte serios, așa e. De altfel eu i-am atras atenția lui Damian, la București încă, să nu se mai ia de bietul Popescu; îi face atmosferă și nu e bine...

— Dar Popescu face filme proaste.

— Din păcate, n-are deloc simțul umorului, în sensul mai larg al cuvîntului, nu că n-ar ști să spună anecdote, ci...

— Înțeleg, continuați.

— E și foarte violent, și lipsit de tact. Dar era de competența lui Damian să releve toate acestea? Orice are o limită, nu? Să nu uităm că Damian, mai ales înainte de a părăsi revista (a avut ceva con-flicte), avea cuvînt cu greutate...

— Deci credeți că Popescu ar fi un asasin virtual? sugeră colonelul.

— A, nu! se sperie Vasilescu, dînd înapoi. V-am spus să nu mergem pe ideea aceasta. Bietul Damian era, mai mult sau mai puțin, în conflict cu toată lumea. Atunci și Pop ar fi putut să-l suprime, ca

să se răzbune pentru, hai să-i spunem pe nume, groaznica umilință, aproape socială, pe care...

— Sau Ghervase, nu? Pentru asin.

— Mă bucur că ați pronunțat dumneavoastră primul acest nume. Nu sînt bisericos, surise Vasilescu, dar nu-mi convine să păcătuiesc bănuind pe nedrept pe cineva...

— Deci, după dumneavoastră, Ghervase ar cădea cel mai mult în vederile noastre?! Îndrăzni colonelul. De ce?

— Cred că lucrurile țin deja de alt domeniu decît de... miliție. Cîți ani credeți că are Ghervase?

— Vreo șaizeci, se hazardă colonelul.

— Inexact, are peste șaptezeci.

— Se ține grozav!

— Da, ca orice om, care, în fine, nu e perfect normal, nu-și face griji...

De la stareț, Vasilescu știa că Ghervase, tînără și isteată ordonanță a unui căpitan, fusese îngropat de un obuz „în prima bătaie”. De atunci, ceva se întunecase în mintea lui. Fusese ținut la bucătărie, unde se arătă foarte priceput, pînă cînd accesele lui mistice îi determinaseră pe cei din jurul lui să-l îndrume spre cele călugărești. De o viață de om, Ghervase e la schit, are în grija lui puținele dobitoace, face mîncare, e liniștit, dar... cine știe? Damian i-a provocat o criză, cînd cu măgarul, încheie Vasilescu. Apoi adăugă:

— Poate că nu i-a cerut socoteală atunci, deoarece se hotărîse să-l pedepsească.

— Ar fi contrar dogmelor religioase, zise colonelul.

— Tovarășe colonel, să fim serioși. Ce dogme?! Nu-i în spiritul poporului nostru să se țină după dogme. Religia are un caracter mai mult laic, la noi, iar despre călugării noștri ce să spunem? Niște bătrînei cumsecade.

— Cu excepția acestui caz.

— Ați putea vedea ce a făcut Ghervase după-amiază.

— E greu, alibiurile sînt necontrolabile. Dumneavoastră ce ați făcut?

— Am fost la stîină, știți.

— Cînd ați plecat?

— Știu eu?! Era vreo patru jumătate. Voisem să lucrez toată după-masa, dar pe urmă m-am plictisit. Am ieșit să mai găsesc pe cineva, să vină cu mine. Nu era nici o mișcare, ca într-un sat pustiu.

— Și?

— Știam că Damian trebuie să fie în sufragerie sau alături, să-și pună expoziția-surpriză la punct. Nu l-am găsit, din camera lui lipsea și șevaletul, deci plecase. Ana nu făcuse siestă, plecase imediat de la masă, călugării nu știu pe unde erau. Am vrut să însoțesc familia Tudoran în sat, știam că doamna vrea să coboare, inițial o rugasem să-mi ia niște ziare...

— Nu v-ați oferit să o însoțiți de la început?

— Rămăsesem cu impresia că merge cu soțul ei.

— Sau cu Popescu, sugeră colonelul.

— Posibil, concedă resemnat Vasilescu. Calitatea lui atrage femeile... Deci am trecut și pe la familia Tudoran. Nu era nici unul înăuntru, dar impresia generală era că cineva trebuie să pice din moment în moment.

— Mai clar?

— Erau cărțile lui Tudoran pe masă. Avortonul ăsta nu e bun nici de dentist și s-a apucat de farmacie. Cică e milos, nu suportă dureri și singe, parc-ar fi pocăit sau cum le zice...

— Și?

— Cărțile erau pe masă, de asemeni un pahar plin pe jumătate cu nes, ca și când cineva ieșise pentru câteva clipe. Bănuiesc că Tudoran era pe undeva pe aproape, dar, cum compania lui nu mă interesa fără a doamnei, n-am intrat, nu l-am așteptat. Am luat-o pe scurtătură, prin pădure, spre stînă.

— Știați că pe drum ați fi dat de Damian?

— Probabil că da, făcea peisaj acolo. Dar eu voiam să fac mișcare și știam că, odată pus pe lucru, e greu să-l determini să renunțe.

— N-ați căutat și altă companie?

— Pe cine? Milea se ține tot timpul după Ana, iar Popescu e obositor. Cel puțin pentru mine.

— Când ați ajuns la stînă?

— Pe la șase fără zece.

— Știți precis?

— Da, mi se opri se ceasul, cred că am uitat să-l trag, și am luat ora de la Pop. Curînd, de altfel, a sosit și Niță. Restul îl știți. V-am povestit tuturor.

— De ce nu ați revenit pe drum? Era clar că puteați să vă înapoiati cu pictorul.

— Știu eu?! Pop m-a condus prin pădure, cred că ar fi fost o dovadă de impolitețe față de el să-mi arăt nerăbdarea de a-l întîlni pe Damian, autorul farsei făcute lui Niță, dar și autorul alungării lui de la schit. Pe urmă, mai știam că e deja tîrziu și că pictorul trebuie să fi plecat.

— Totuși, drumul prin pădure e accidentat și economie de timp, față de cărare, nu există, ba...

— Da, dar eu eram în plimbare. Adevărul e că eram mînat și de o curiozitate, spre stînă. Din ce-am dedus, din conversații, bănuiam că acolo e un izvor de apă minerală.

— Ce chestie!

— Da, dar nu e.

— L-ați cercetat? Adică da, mi-a spus Pop că primul lucru pe care l-ați făcut a fost să vă spălați, direct la izvor.

— Nu voiam să mă fac caraghios cu „apa minerală” și bine am făcut; e o apă foarte bună, dar simplă. Poate prea aspră. O fi trecînd prin calcar.

— Mulțumesc, domnule Vasilescu, patul dumneavoastră e foarte bun, zise colonelul, ca și cînd nu s-ar fi ales cu altceva din convorbirea cu traducătorul.

— Nu vă supărați că vă întreb, ați ajuns la o concluzie? De ce credeți că a fost asasinat? Dovedirea accidentului mi s-a părut verosimilă.

— E perfect verosimilă, încuviință colonelul. Dar asasinul a făcut câteva mici greșeli. Foarte mici și foarte puține.

— E pasionant! Ce anume?

— Credeți? În fine, uite ce, asasinul a ținut locul măgarului, adică a dat lovitură. Dar a pierdut din vedere faptul că măgarul are rol funcțional, poartă ceva în spate și, la o lovitură de felul acesta, rămîn urme în desagi. În cazul nostru, ar fi trebuit să se verse din ciorbă...

CAPITOLUL XII

— Domnule, ești exasperant! Te joci cu oamenii de-a hoții și vardiștii?! Drept cine te crezi?

Regizorul era atât de enervat încât nu-și putea stăpîni un mic tremur al bărbiei.

— De ce n-ați plecat, dacă așteptarea vă enerva în halul ăsta? îl întreabă colonelul, așezîndu-se pe un scaun de cealaltă parte a mesei.

— Unde să plec, de ce să plec, ca să credeți toți că eu sînt asasinul și că am fugit? Unde poți fugi în țara asta?

— Într-adevăr, asasinii n-au ascunzătoare, îi răspunde colonelul, didactic.

Popescu explodează, trecînd la pronumele de reverență:

— Ce vă dă dreptul să mă faceți asasin? Aveți vreo probă? Cum vă permiteți?

— Nici nu-mi permit. Dar dacă nu sînteți asasinul, puteați sta oriunde liniștit, nimeni nu v-ar fi deranjat.

— Da, dacă totul se descoperă. Și dacă nu se descoperă? Fug ca să mă acuz singur?!

— De ce să nu se descopere? se miră colonelul. În lumea asta totul se descoperă, nu mai există secrete de la facerea ei. Ca să nu mai vorbesc de minciuni, stimate domn.

— Cum îndrăzniți? V-am spus eu vreo minciună?

— Încă nu, dar mi-ați fi spus-o ca răspuns la prima mea întrebare. Unde ați fost după-masă?

— Femeile toate sînt proaste, dar cînd sînt și frumoase, e dezastru, se dădu bătut Popescu. Tîmpita

aia blondă credea că-și salvează reputația dacă declară că a fost în sat cu mine, după-masă, și nu în pădure! Și măcar să-i fi făcut ceva! Dar de manechine nu te poți atinge.

— Eram sigur că v-ați pus cumva de acord în timp ce eu discutam cu ceilalți.

— Asta ar mai fi lipsit, să ne încuiați pe fiecare separat, izbucni iar Popescu. Eu am fost totdeauna de părere că, dacă cineva minte, trebuie să mintă bine, declară el. Tîmpita, nu și-a închipuit că ați trecut cu mașina prin sat și era aproape cu nepuțință să nu încetiniți în fața cooperativei, care-i la răscruce! De ce să nu fie deschisă? Ce-i astăzi? Duminică, Sfintele Paști...? și Popescu termină într-o injurătură savant construită.

— În fine, enervarea n-are rost, îl calmă colonelul. Oricum, ați fost împreună de la patru, vă creați unul altuia un alibi, nu? Numai că dumneavoastră ați sosit ceva mai devreme la bifurcație. Ca să nu vă plictisiți, v-ați jucat de-a ascunselea, de unul singur, la liziera pădurii. Cînd a sosit doamna, erați binișor departe de bifurcație, în direcția Ripei Rele. Doamna credea că vă jucați. Ce-ați căutat la locul unde picta Damian?

— O, doamne, nu l-am ucis eu! suspină regizorul. Sînt bolnav, sînt violent, e adevărat, dar n-aș fi capabil de așa ceva.

— Liniștiți-vă, vă rog. Nu v-am spus că l-ați ucis.

— Și, pe urmă, se ținu regizorul de ideea lui, Niță nu plecase încă de la schit. Dacă l-aș fi ucis eu, cine l-ar mai fi pictat?

— Ana nu era la Negrești, ci la Albești. Putea să-l

picteze ea. Sau putea să-l picteze Dănuț, la doi pași de schit, la plecare.

— Dar ziceați că sînt urme de vopsea la fața locului, nu?

— Văd că vă pricepeți, se dădu bătut colonelul. Ce-ați căutat la pictorul Damian, înainte de a vă întîlni cu doamna?

Popescu își suflă cu putere nasul; era binișor răcit, apoi acceptă totul cu calm.

— Da, am fost la Damian. A fost o prostie din partea mea să ascund lucrul acesta. N-aveam batistă.

— Splendid! constată colonelul.

— N-aveam batistă și sînt groaznic de răcit; m-a prins ploaia alaltăieri, în cămașă. Toată ziua mi-a curs nasul. M-am schimbat pentru întîlnire, fir-ar al dracului, am aruncat batista murdară și-am uitat să iau alta curată. Mi-am dat seama numai la bifurcație.

— Și?

— Și. Era prea tîrziu să mă întorc. Să mă smiorcăi toată după-masa, iar nu puteam. Am tras o fugă pînă la Damian. Știam unde e, fusesem dimineață cu el, acolo. O, doamne, dar nu l-am ucis eu!

— Și?

— Damian mi-a dat batista lui. A rîs mult de întîmplare și mi-a dat sfaturi pentru după-amiaza aceasta. De aceea nu v-am crezut cînd ați spus că i-ați găsit batista lîngă izvor.

— Mda. Dar putea avea două batiste, majoritatea bărbaților au cîte două la ei. De fapt, fără să știu că dumneavoastră i-ați luat batista, dedusesem că cea găsită nu era a lui.

Popescu clătină trist din cap. Era muiat cu totul.

— Nu, n-avea. S-a căutat prin toate buzunarele, să vadă, fiindcă asta care mi-a dat-o nu era chiar curată.

— De ce nu mi-ați spus dinainte?

— Nu știu; am vrut să vă spun, dar chiar atunci ați tras concluzia că asasinul e unul din noi. M-a cuprins o amețală... Pe de altă parte, mi-am dat seama și eu că a trecut și o a doua persoană pe acolo. Damian n-avea batistă! Cea găsită e a asasinului!

— Iată un element nou, dar nu foarte important, concluzionă colonelul. Batista n-are nici un semn distinctiv. Asasinul n-avea monogramă.

— Cine credeți că ar fi putut să-l ucidă? întrebă colonelul după un timp.

— Habar n-am, zise Popescu, izbucnind iar într-un potop de înjurături la adresa schitului și a zilei cînd s-a hotărît să vină la „liniște“.

— Dar de unde știți că am fost acolo? se trezi el, abia acum.

— Ana era dincolo de cotitură, venea de la Albești, v-a auzit.

— Atunci l-a ucis ea! strigă Popescu.

— Da, dar de ce?

— Din invidie.

— Vax.

— De ce „vax“?

— Fiindcă femeile au batiste mai mici. Găsindu-l pe Damian fără batistă, n-ar fi comis greșala de a și-o fi lăsat pe a ei acolo. Nici nu știți ce frumos și elegant ați scos-o din cauză, declarînd că Damian a rămas fără batistă.

— Serios? Ați avut motive să o bănușiți?

— Oarecum.

— Atunci puteți presupune că a acționat cu cineva în combinație.

— Bine, presupun. Cu cine?!

— Cu indiferent cine.

— Perfect. Cu dumneavoastră, de pildă. Faceți ce aveți de făcut și pe urmă îmi turnați mie, eu nu eram în plan, dar v-ați pus de acord ulterior, îmi turnați mie chestia cu batista. Ana iese automat din cauză, iar dumneavoastră tot așa, deoarece, făcând o mărturisire atât de importantă, ciștițați încrederea mea și implicați automat alt bărbat, cu batistă, de data aceasta.

— Bine, dar aveți o gândire înfiorătoare!

— Ce să fac? Eu nu construiesc intrigă de film polițist. Ce ați făcut după-masă, deci?

— Am fost cu Martha. Vrea să facă film. Crede că dacă-i frumoasă... În fond, de ce să nu-l fi ucis ea?

— Domnule Popescu, judecați un pic, zise plictisit colonelul. Conform mărturiei dumneavoastră, Martha vă aștepta la bifurcație, iar dumneavoastră l-ați lăsat pe Damian viu. Dar, ați fi putut să-l uci-deți împreună.

Popescu se albi la față și-și lăsă capul pe masă.

— Sper că nu vorbiți serios, îngăimă el. Doar nu o să vă închipuiți că l-am ucis pentru prostiile pe care le spunea despre mine? Mă deranjau, e adevărat, dar pînă la moarte de om... Și-apoi Martha ce interes ar fi avut? Să-i fure pînza la care lucra?

— Fiți atent, domnule Popescu, îl întrerupse colonelul, nu e de joacă, uite popa, nu e popa. Vă rog să fiți foarte serios și să vă amintiți bine tot ce ar

putea avea vreo legătură cu crima. Și nu vă mai grăbiți să dați vina pe „indiferent cine“.

— De acord.

— Deci, am convenit că nu a fost un accident, deși arcada lui Damian pare spartă de o copită. Amă-nuntul cu batista ne certifică prezența unui asasin. Știusese și eu că nu e batista lui, deoarece din jurul buzunarelor lipsește orice urmă de sînge. Înțelegeți? Dar să ne ocupăm de altceva. Care ar fi putut fi mobilul crimei? Ați observat ceva deosebit în pur-tarea lui Damian, în ultimele zile?

Popescu răspunse stins:

— Îmi vine greu să vă răspund. Era artist și artiști sînt originali sau, dacă nu, fac pe originali, ceea ce-i aproape mai rău. Știu eu ce spun. Eu îl cunosc de mult pe Damian, mi-a fost și scenograf la un film și știu că avea obiceiul să facă pe nebunul. Toți fac și cu timpul nimeni nu se mai miră de ei. Cîte trăznăi și prostii... ce să mai vorbim! Uite, pentru orice om normal și așezat, pare ciudat ca în preajma logodnei, urmată de o călătorie în străinătate, să pleci la odihnă, lăsîndu-ți logodnica într-un București canicular, ocupată cu formalități, iar tu — să vii „să faci peisaj“ la călugări. Normal ar fi fost să o ajute și să vină cu ea împreună. Ce dracu, nu erau căsătoriți de cincisprezece ani!

— O cunoașteți pe Valeria Oprișan?

— Da, o cunosc. Văd că nici dumneavoastră nu v-ați pierdut vremea degeaba. E o partidă excelentă, din toate punctele de vedere: urîțică, simpatică, moale, singură și fără obligații și, în plus, și cu ceva avere.

— Ce avere?

— Are de la părinți un apartament plin cu de toate. Și-apoi ați aflat, desigur, că e nepoată de-a doua a starețului.

— Cum, de-a doua?!

— Starețul e frate cu bunica ei, maică-sa era nepoată dintîi, deci.

— Și ce-i cu asta?

— Ei, ce-i! Nu vedeți ce bogății sînt aici? Dacă nu curge, pică, ba un caș, ba un porc, ba cîțiva litri de țuică, deh, ca de la ferma personală. Și-apoi nu cred eu că nu i-a strîns unchiu-său zestre.

— Credeți?

— Sînt convinși. De n-aș avea familie, pe asta aș lua-o de nevastă. Are și meserie frumoasă, e creatoare la o casă de modă.

Colonelul îl asculta cu ochii închiși, repetîndu-și în gînd o întrebare mai veche: „Ce rost avea să vină la schit? Putea sta cu logodnica lui, în București, și să o părăsească definitiv într-o seară. Pe cine voia să vadă aici, ce voia să ia, sau ce voia să lase?” Îl privi pe Popescu — perfect calmat și moale — și-i zise:

— Asta nu e dovadă de originalitate, ci de prea mult răsfaț din partea domnișoarei Opreșan.

— Într-adevăr, îi era foarte atașată. Săraca! Dar nu-i port eu grija.

— Cum se purta Damian la schit?

— Ca-n casa lui. De altfel, de cînd știu eu, face, sau mai bine zis făcea pe stăpînul peste tot. Culmea, toate capriciile îi erau îndeplinite.

— Avea personalitate, știa să se impună.

— Da, asta nu i-o poate nega nimeni. Aseară i-a trăznit lui să mănînce în cameră, drept care, după

cină, a trebuit să ne înghesuim cu toții la el, în loc să stăm în sufragerie, ca oamenii, la o parolă.

— Și ce-ați făcut?

— Am spus bancuri. Ne-am distrat, în sfîrșit, și pe seama lui!

— Adică?

— Adică, să vă spun drept, m-am distrat numai eu. Ajunsesem primul și, știți, am ochi versat, de pe platou. Îl întreb în bătaie de joc: „Ai mutat scrinul mai spre geam ca să poți pune încă o laviță?” El nu pricepe și-mi spune: „N-am mutat nimic, fii serios, nea Barbu”. Zic: „Ba ai mutat, ce, nu-ți mai convine decorul?” și-i arăt și urma veche, pe podea. Nu-i vorbă că și el era un distrat clasa-ntîi. Dar, ca prostul, zice: „Să știi că mi-a cotrobăit cineva prin chilie”. Și-l vād că sare ca ars și-și întoarce pînza care era rezemată de perete. „Mă temeam să nu mi-o atingă”, zice el și-o ia în brațe ca pe un copil. „Sau să nu ți-o fure”, zic eu în bătaie de joc, „s-ar fi procopsit cu așa o pînză”. Și-i promit că toată seara nu-l scot din „Ali-Baba ferindu-și comoara de cei 40 de hoți”.

— Și el?

— El nimic, se uita la mîzgălelile lui de-o zi ca la soare și-și puse pînza pe scrin, s-o vadă, toți, mai bine.

— Și ceilalți?

— Ceilalți n-au mai aflat, că excrocul m-a șantajat, zice: „Nea Barbu, să vedem care-o fi mai tare, d-ta cu Ali-Baba, sau eu interpretîndu-ți scene din film”. Și eram cam sătul de chestiile astea, drept să vă spun.

Popescu tăcu, apoi izbucni într-o tuse violentă.

CAPITOLUL XIII

„Afacerea e aproape gata“ se autoironiză colonelul în gând, „n-a mai rămas de stabilit decât ce ascundea Damian și cine voia să pună mîna pe acel ceva chiar cu riscul unui omor.“

Era în cerdac, rezemat de un stîlp. Stelele păleau, „în curînd se face dimineată“ își zise el „și eu n-am terminat. E greu să lucrezi de unul singur“. De după alt stîlp se desprinsese o siluetă. Era Dan Milea.

— Vă așteptam, zise el. E aproape dimineată. Pot să mă duc la Damian? Nu l-am privegheat deloc; oricum, se scuză el, nu e nimic mistic în asta, e un obicei vechi. Sau credeți că nu merită? făcu el aluzie la ceea ce discutaseră ei.

Colonelul așa credea, dar nu-l contrarie pe Milea:

— Acum n-avem timp, vino cu mine. Ții minte ce-am discutat? Damian avea totuși o valoare de ascuns. Rămîne să vedem care din voi a pus mîna pe ea.

Teodosie era tot la Ghervase în bucătărie. Acesta ținuse foc toată noaptea și căldura contrasta plăcut cu asprimea nopții de munte.

— Îmi pare rău că trebuie să vă întristez, începuse colonelul, dar răposatul nu avea intenția să o ia pe domnișoara Valeria de nevastă.

— Nici nu merita așa o floare, glăsuși neîntrebat Ghervase. Acu-i mort, dar de era viu, tot nu mă lăsam pînă nu spuneam fetii tot ce făcea el și cum se purta. Nu cred că nu m-ar fi ascultat, că-i fată bună. Noi toți o țineam ca pe lumina ochilor. O fi, n-o fi păcat ce zic eu, să mă ierte Dumnezeu, că el

în mila lui iartă multe și eu îs om bătrîn, dar nu-l păcat de el. Am văzut că unul din prietenii lui s-a rugat pentru el în sfîntul locaș, dar eu nu o fac...

— Tacî, Ghervase, taci, că tu nu știi ce spui, șopti Teodosie. Azi, mîine murim și noi, că ne-o fi vremea, dar de el e păcat, că era crud...

Străinu îl întrerupse și, în cîteva cuvinte, ajutat și de Dan, puse la curent pe cei doi bătrîni cu intențiile lui Damian, deduse din hîrțiile aflate în cameră. Teodosie se descurcă destul de greu cu noțiuni ca pașaport și talon, iar Ghervase părea că nu le mai acordă nici o atenție. Dan se încurcă de tot în explicații.

— În fine, părinte, rezumă colonelul, Damian ar fi fost plecat mîine în altă țară, pentru totdeauna, cred eu. Ar fi fost mai simplu să plece din oraș, nu de aici. Venind aici, a avut un scop. Să zicem că voia să ia ceva de preț cu el...

— V-am spus că nu lipsește nimic, se retrase moșul în el. Elementul nou îl făcuse neîncrezător.

— Firește, nimic din averea bisericii. Dar fata, fata, n-avea avere?

— Avea, n-avea, ce vă pasă dumneavoastră? Treaba ei, că n-a furat-o de la nimeni. Ce are, are de la părinții ei, prin muncă cîstită, spuse tot mai neîncrezător și mai închis bătrînul.

— Nu e vorba de asta, se repezi Dan, care întrezărea deja ideea.

— Ce vreți cu averea fetii? deveni moșul arțăgos. Părea că nu pricepe deloc.

— Părinte, nimeni nu se atinge de averea fetei, fii liniștit, încercă Străinu să-l calmeze, vrem să vedem dacă e întreagă.

— Întreagă, da, că e la starețul în scrin. Dar să știți că nu vă las să vă atingeți de ea; îs scule lăsate de măicuță-sa.

— Și de ce le ține starețul, de ce nu le are ea, doar e majoră, se miră Dan.

— Dumneata nu te amesteca. Așa a vrut tătine-său, că fetele-s necoapte la minte și n-au grijă de lucrurile de preț. I le-a lăsat numai ca femeie măritată.

— Aha!

Colonelul se aștepta să găsească o cantitate considerabilă de bijuterii de valoare, deși fusese dezamăgit aflând din ce constă moștenirea fetei. Schimbă o privire semnificativă cu Dănuț: „sculele” erau niște biete bijuterii pe care le are orice femeie măritată, de condiție mijlocie: o garnitură de aur (cercei, medalion, inel, o brățară subțire), câteva broșe de argint cu pietre mari, semiprețioase, o cruce, realmente frumoasă — cu un rubin mic în mijloc, trecută pe un lăntișor mic, din zale fine, o diademă din strassuri, cu luciri puternice...

— Nu lipsește nimic? întrebă colonelul dezamăgit. Era evident că nu găsiseră ceea ce căutau.

— Nu, dar controlează și dumneata, zise moșul parcă mai îmbunat, scoțind lista lucrurilor, dintr-un alt sertar al scrinului.

Erau în camera starețului. Damaschin lăsase rugăciunile și se uita și el curios. Ghervase nu venise cu ei. Dănuț se sforța să nu se uite la trupul întins pe masă. De curînd fusese arsă, iar, tămîie.

— Controlează dumneata, părinte, le știi mai bine.

Teodosie stătea cu legătura de chei în mîină, încurcat.

— Cercetează singur, că eu nu văd bine.

Străinu nu insistă și compară cu atenție lista și bijuteriile. Erau toate, în afara unui inel.

— I l-a dat părintele, fetii, cînd a împlinit optsprezece ani, explică moșul neîntrebat.

— Altceva nu mai avea?

Teodosie schimbă o privire cu Damaschin, clipi de cîteva ori și zise greu:

— Ba da.

— Domnule, i-am strîns noi o salbă de bani vechi, de argint, cum purtau nevestele pe vremuri. E de preț, că banii-s de demult. E în scrinul meu, voiam să i-o dăm cînd se mărită. Dar nu s-a atins nimeni dea ea, fiți liniștit, m-am uitat eu.

— Astea ce sînt? întrebă Dan care trăsese sertarul al doilea al scrinului. Printre albituri erau două tuburi de carton, îngălbenite, asemănătoare cu cele în care-și țin inginerii proiectele.

— Astea, zise moșul obosit și apatic, sînt tot ale fetei, tot de la tătine-său, dar nu-s lucruri de preț. Mai are acasă pe toți pereții, am văzut eu într-o iarnă, cînd i-am dus porcul.

Fără să ceară voie, Dănuț deschisese tuburile. În fiecare era cîte o pînză. Dan le derulă cu emoție și, înecîndu-se, zise:

— Cum nu-s de preț? Un Grigorescu și un Luchian?

— Și un Cézanne, adăugă cu o voce stranie colonelul, arătînd fila a doua a listei.

O tăcere grea se lăsă.

— Un ce? șopti gîtuit Dănuț.

— Un Cézanne, confirmă, sec, colonelul.

Dan se lăsă pe un scaun.

— O sută de mii de franci noi, tovarășe colonel. Asta e! urlă el spre uimirea celor doi bătrâni.

— Unde e al treilea tub? se repezi tânărul spre chelar.

— N-au fost decît două, într-unul erau puse două pînze.

Străinu băgă lista în buzunar și întrebă:

— Părinte, unde e a treia pînză?

— Era de preț, domnule?

— Oarecum. Poate a dus-o starețul.

— Nu, domnule, acum două zile, eu cu mîna mea le-am șters de praf, că am făcut curățenie mare în lipsa părintelui. Erau toate trei.

— Ce era pictat pe pînză?

— Un munte, domnule. Și ziceți că au preț? Fata mai are acasă, pe toți pereții, tătine-său le strîngea.

— Starețul nu le considera de preț? întrebă colonelul.

— Știu eu?! Nu l-am auzit să zică așa ceva.

— Cine a mai umblat prin chilie?!

— Eu am dereticat scrinul, iar femeile, că vin niște femei din Negrești la spălat și curățat, au făcut restul. Dar cheile le port numai eu.

Ca la un gînd, toți se întoarseră spre mort. Colonelul îi trase ușor giulgiul de pe față; ochiul holbat îi privea în bătaie de joc. Ca și cînd n-ar mai fi făcut această operație, colonelul cercetă cu Dan trupul mortului, miinile, buzunarele, pantofii — făcînd comentarii scurte.

Teodosie ședea prostit lingă Damaschin, șoptind într-una „doamne, doamne“, înfricoșat, se vede, de faptul că fata lor rămăsese și fără mire, și fără zestre.

— Aud că ți s-a furat ciocanul de lemn, părinte Damaschin, zise colonelul.

— Da, domnule, dar parcă numai ăla?! Încă o mulțime de scule de fier, plezni-le-ar ficații, doamne iartă-mă, de hoți și de netrebnici. La ce le-o fi trebuit maiul meu, nu știu, că azi nu se mai folosește. Acu, pînă găsesc un lemn potrivit, să fac altul...

Colonelul vru să știe dacă pe ciocan ar fi putut fi aplicată o potcoavă și dacă cineva ar fi putut găsi așa ceva.

Damaschin credea că da; toți se înfiorară la gîndul groaznicei morți pe care a avut-o Damian. Colonelul era însă de părere că asasinul l-ar fi lovit întîi în cap, pentru a-l ameți și abia pe urmă ar fi aplicat potcoava pe arcadă.

Lui Dan i se făcu rău și ieșiră cu toții afară.

— Unde ții cheile, părinte? se interesă colonelul.

Acesta se posomorî și mai tare și, murmurînd ceva, se îndepărtă cu pași mici.

— Lăsați-l, domnule, zise Damaschin. Cheile le ține într-un cui bătut pe ușa lui, spre cerdac. Și un copil de cinci ani i le-ar putea lua de zece ori pe zi. Dar de-acum, că știm, are să le poarte la briu.

Damaschin rămase să păzească mortul.

Sfîtuindu-se încet, cei doi bărbați se îndreptară spre chilia lui Damian. Străinu aprinse cu îndemîinare lampa, Dănu se uita înfiorat în jur. De perete era rezemată pînza lui Damian, adusă de colonel. Se repezi spre ea și, fără să acorde nici cea mai mică atenție picturii, îi palpă grosimea. Dezamăgit, se întoarse spre colonel, care se ocupa de altceva: turna apă în lighean.

— E numai o pînză, rosti el moale.

— Firește că numai una. E bine întinsă?

O examinară amîndoi; era, ca orice pinză preparată, prinsă de ramă, în cuițe. Dan o ridică. Un tremur ușor străbătu pinza neterminată. Nu era bine întinsă. Cercetară cuiele, multe din ele aveau în jur, ca un nimb mic încrustat în pinză, urma apăsată a unei fixări anterioare.

Străinu își scoase briceagul și începu să le scoată, unul cîte unul. Ieșeau destul de ușor, ca dintr-un lăcaș lărgit; după ce scoaseră mai multe cuie, cei doi desprinseră pinza de pe ramă.

— Asta a fost! exclamă colonelul, văzînd, la mică distanță în interior, urmele altor cuițe. Au fost, totuși, două pinze și, între ele, de mărime identică, minus îndoitura peste ramă, Cézanne-ul.

— Sînt extrem de emoționat, blîgii Dănuț. Dar ce vreți cu apa?

— Fii atent!

Străinu scoase din tașca pădurarului, care era pe pat, un mototol, care se dovedi a fi batista găsită la izvor, învelită în a lui proprie. O prinse ușor de un colț, era absolut toată îmbibată de sînge, devenise scortîoasă deja, și o cufundă în apa rece. Repetă de cîteva ori operația, apoi schimbă apa. Clăti batista fără să o frece, pînă cînd aceasta deveni de un roz pal. Cîteva pete mai roșii stăruiau însă. Colonelul o prinse de două colțuri și o arătă pictorului.

— Ulei, constată acesta.

— Cîte pete de ulei alb vezi?

Dănuț se uită mirat la el, apoi la batistă.

— Nici una. Tovarășe colonel, ați avut dreptate. nu Damian a vopsit coada!

— Firește că nu, și nici pe batistă nu a pus mîna.

CAPITOLUL XIV

— M-ați lăsat ultimul, tovarășe colonel, constată Flaviu Tudoran, deschizînd ușa chiliei.

— Ce să fac, forța împrejurărilor.

— Poftiți, vă așteptam.

Martha se dusese să doarmă cu Ana, „sînt mai solidare ca noi“, remarcă Flaviu.

— Mda, acceptă colonelul.

— Ați ajuns la vreo concluzie? se interesă gazda lui.

— Oarecum. De ce nu v-ați oferit să examinați cadavrul fostului dumneavoastră prieten?

— A, începeți tare, surise trist Flaviu Tudoran. V-au spus toți cît sînt de nemernic și de fricos?!

— Din păcate, răspunse pe un ton înțelegător colonelul, femeile așteaptă adesea de la noi mai mult decît le putem oferi. Totuși, de ce nu v-ați oferit serviciile?

— Tovarășe colonel, fostul meu prieten era mort de cîteva ceasuri. Știam și eu că în asemenea cazuri se fac, totuși, cercetări legale și credeam că amestecul unui profan, pentru că eu nu sînt decît un profan, e de nedorit. Bănuiesc că ați aflat cîte ceva, în noaptea aceasta albă, ceva care să vină în sprijinul ipotezelor dumneavoastră.

— Da, nu mă plîng, zise, fals modest colonelul.

— Atunci pot să vă spun că eu am știut de la început că prietenul meu a fost asasinat.

— Firește că ați știut. Un om care vrea să emigreze, un om care își taie toate punțile în urma lui,

nici nu se sinucide, nici nu se expune vreunui accident.

— Deci ați aflat. Mă bucur, pentru că nu știam dacă e sau nu cazul să v-o spun.

— Adică.

— E penibil să aduci unui mort o atît de groaznică acuză. Sînt absolut sigur că eram singurul care cunoștea intențiile lui Theo, dar în afară de o discuție în doi nu mai am nici o probă.

— Totdeauna există și probe materiale.

— În cazul acesta, eu le ignor. Văd că dumneavoastră le-ați aflat.

— Discuția dumneavoastră a fost auzită.

— De Ghervase, dar cine acordă importanță unui idiot ajuns și la stadiul senilității?

— Și de Ana.

— Și de Ana, de acord, dar n-a auzit nimic revelator și sper ca, măcar atunci cînd sînt îndrăgostite, femeile să acorde credit bărbatului iubit. Eu i-am servit o altă explicație și ea a crezut-o.

— O explicație cu totul jenantă pentru dumneavoastră.

— Da, acceptă dentistul, dar nu cu totul falsă.

— Vreți să spuneți că datorați bani victimei?!

— Da, dar i-am restituit acum cîteva luni.

...În iarnă, oferise unei prietene de-a lui o vacanță de cîteva zile în Capitală. Femeia era „încîntătoare” și petrecuseră foarte bine, fuseseră la spectacole, la concerte, luau micul dejun la Capșa, serviți de un chelner antediluvian, chior, șchiop și surd, dar extrem de stilat; veșnic în doi, vorbind la nesfîrșit, s-au simțit amîndoi fără nici o grijă, total deconectați.

În ultima zi se întîlniseră cu Theo Damian, într-un magazin, femeia voia să-și ia niște nimicuri, „rujuri și chestii de ăstea”, ei doi o însoțiseră. La raionul de blănuri, Flaviu văzuse una care i se păscumpă, din fericire Theo avea la el o sumă enormă, ruse „obligatorie pentru tenul prietenei mele”. Era scoasă de la Fond, și Flaviu, cu toate protestele femeii, îi oferise blana. „Am avut dreptate, îi venea într-adevăr admirabil”.

„Nostimioară chestie” gîndi colonelul, dar cu voce tare zise cam acru:

— De ce nu ați oferit soției dumneavoastră blana?

Tudoran avu un gest de lehamite:

— Din nenorocire, Martha nu știe să primească ceva; n-am reușit să o învăț cum să accepte un dar; or, o femeie care nu știe acest lucru, nici nu le merită.

— Și de unde ați avut bani să plătiți datoria? Am înțeles că nu prea ciștițați bine.

— A, știți o mulțime de lucruri frumoase. De la bătrînu-meu, fiți liniștit, nu din salariul Marthei. Dar, firește c-a aflat. Într-un oraș de provincie nu se poate ține nimic secret.

Tudoran izbucni în ris. Rîdea uimitor de frumos, dezvelind două șiruri perfecte de dinți strălucitori.

„Asta n-are nevoie de dentist”, constată colonelul.

Mereu vesel, Tudoran relată colonelului furia Marthei la aflarea datoriei lui, „umflată de vreo cinci ori, cel puțin”.

— Partea proastă e că Martha n-are simțul măsurii, mărturisi Tudoran. E capabilă să facă același scandal pentru o sumă enormă cheltuită în afara știrii ei, ca și pentru o pereche de mănuși, rătăcită.

— Sau pentru o sticlută de acetonă, își aminti colonelul.

— Sinteți formidabil! Știți și asta? Uitați-vă.

Tudoran trase sertarul de sus al unui scrin, care, cu mici variații de model, era același în fiecare cameră. Un zdrăngănit ușor se auzi. Cîteva zeci de sticlute de cele mai fanteziste forme, pline cu substanțe de diferite culori, stăteau aliniate într-o ordine desăvîrșită, ca pe un raft de laborator bine întreținut. Un miros iute, specific, invadă camera. Tudoran trînti iute sertarul, provocînd, desigur, dezordine înăuntru.

Explică lui Străinu că Martha poartă peste tot cu ea trusa de oja și acetonă „patent propriu“, din care are mai multe sticlute.

Lui îi face rău mirosul specific („vedeți cît sînt de nevolnic?“), iar Martha își schimbă și de trei ori pe zi culoarea ojei.

Azi a venit din plimbare cu capsă pusă „eu știam că Popescu n-o vrea de actriță și-i dau dreptate“, i s-a părut că lipsește o sticlută de acetonă („dar are vreo șapte“) și a pornit scandalul. Îngrețosat („nu știu dacă de țipete sau de miros“), Tudoran a plecat mai repede spre sufragerie, a trecut să-l ia pe Vasilescu, vecinul lor, dar acesta ieșise.

— Da, era în vizită la mine.

— Mi se părea că mirosul îngrețosetor mă urmărește peste tot, parcă la Vasilescu în chilie mirosea și mai tare, continuă Tudoran. L-am găsit pe Popescu și-am tras cîte o dușcă bună de țuică, direct în bucătărie.

— Nu vă deranja deloc faptul că soția dumnea-

voastră a petrecut după-amiaza cu regizorul? întrebă colonelul.

Tudoran rise din nou, cotrobăi pe undeva o sticlă pe trei sferturi goală și oferî colonelului un pahar de țuică. Acesta acceptă.

— Credeam că detectivii nu beau, constată Tudoran; în cărți, totdeauna, totdeauna...

Colonelul îl privi, uimit de bilbiială.

— Să nu credeți că m-am îmbătat, zîmbi Tudoran, și-n clipa aceea colonelul își dădu seama că, de fapt, era beat. Probabil ultima dușcă îi pusese capul.

„S-o ia dracu de treabă, se gîndi el, asta-mi mai lipsea“.

— Dar am și eu dreptul să fiu trist, să mă-mbăt de tristețe, scandă Tudoran. Am dreptul da, nu mai am prieten, nu mai am! Și vii dumneata, un detectiv care încalcă uzanțele și bea, vii și mă întrebi dacă nu mă deranjează faptul că nevastă-mea bate coclaurii cu Popescu! Ha, ha! rise el ostentativ. Nu, domnule, nu mă deranjează, n-are ce să mă deranjeze, nevastă-mea e cuminte! Da, da, frumoasă și cuminte. Ai văzut ce frumoasă e?! Ți se pare nefiresc să fie cuminte? Adică să nu se culce cu regizorul și cu alții?! Fii liniștit, domnule detectiv, nu se culcă cu nimeni, nu se sărută măcar, cu nimeni, strică la frumusețe, ai văzut ce chip are, ca o madonă, dar e goală pe dinăuntru, n-are inimă, n-are suflet, nu tresaltă nimic în ea, nu te teme, domnule, nici o privire nu dăruiește ea nimănui, darmită altceva! Poți s-o lași și cu Alain Delon pe o insulă pustie și să dormi liniștit, nici de mînă n-are să reușească să o ia!

— De ce ați luat-o de nevastă?

— N-am luat-o eu, ea m-a luat pe mine. Eu voiam să o iau pe soră-sa, ha, ha, ce chestie, și m-am trezit înșurat cu ea, ca la beție, domnule detectiv, când vrei să ieși pe ușă și nimerești în sobă! Dar i-am tras clapa, numai numele e același cu al lui tata, restul nu! N-are să devină doamna academician și, după ce moare tata, cu care seamănă atât de mult la fire, nu va mai fi nici noră de academician! Bună păcăleală! Ce faci, stimat detectiv?

Străinu umblase fără nici o jenă în blidar, găsisese o cutie de nes plină pe jumătate, preparase o porție uriașă, într-o doză tare, „doză de cal, dacă dentistul suferă de inimă, mă voi autoancheta“ se gândi colonelul.

Tudoran nu făcu nici o obiecție, bău strîmbîndu-se, amara doctorie, căci nu mai putea fi numită cafea.

— Așa i-a dat Vasilescu lui Niță, să-l trezească, zise el. Cum vă puteți închipui că Theo l-a pictat? făcu el asociația. Fără să-l vadă nimenea, fără să ridă cineva? Ah, cum vă înșelați, ce prostie, ce aberație. Nu l-ați cunoscut pe Theo, nu trăia decât în lumină, cu anturaj, în admirație sau în scandal. De aia eram prieteni noi doi, prin contrast, eu în umbră, uneori în umbra lui. El n-ar fi ajuns niciodată om de casă, cum aș fi ajuns eu dacă... Avea o logodnică...

— O cunoașteți?

— Nu, și mă bucur, trebuie să vină aici curînd, ar fi fost necesar să-i adresez condoleanțe și chestii de ăstea.

Tudoran ieși în cerdac, îndemnat de colonel care-i turnă apă în pumni. Se spălă, rămase cu fața udă

în răcoarea dimineții, ochii lui incerti își recăpătară culoarea albastră, părea că s-a trezit. Intrară iar în chilia acum aerisită.

— Luați loc, domnule Tudoran. Vă simțiți în stare să-mi răspundeți la câteva întrebări?

— Da, firește, mă scuzați, am vorbit numai prostii...

— Știați că soția dv. are intenția să coboare în sat cu Popescu?

— Firește.

— Atunci ce rost avea să se întâlnească în altă parte?

— Habar n-am, probabil Martha voia să-l emoționeze de la început, arătîndu-i ce sacrificii face pentru el.

— La ce oră a plecat?

— Pe la patru fără câteva minute.

— Știți precis?

— Da. La patru jumătate trebuia să mă întîlnesc cu Ana, să o aștept, mai bine zis, pe drumul de la Albești.

— Ați văzut-o acum, noaptea, v-a spus ce am discutat cu ea?

— Nu, dar am rugat-o încă în sufragerie să spună adevărul dacă va fi întrebată. Oricum, alibiul ei cu Negreștii ar fi căzut la prima verificare.

— Foarte bine, mai departe...

— Deci, știam că încă nu-i patru și eram nehotărît dacă să mai stau sau nu, de fapt nu prea știam cît îmi va lua drumul. Mi-am făcut un neș, m-am uitat prin cărți, fac farmacia la zi, cu o dispensă de frecvență, nu cred că aș rezista toată viața să zdrăngnesc măselele altora, și am un examen pe toamnă;

de altfel, nevastă-mea își închipuie și acum că am stat toată după-masa între cărți, ce mutră va face cînd va afla, deci, ce voiam să zic, ah, că mi-am pierdut vremea și pe urmă am fugit ca năucu' prin pădure, pe drum știam că dau de Theo și mă certasem cu el, știți de ce, dar în fine, am ajuns la timp, deși Ana sosise înaintea mea acolo.

— Da, s-a dus pînă aproape de cotitură, la Rîpa Rea. A fumat o țigară și a plecat de acolo, auzindu-l pe Damian vorbind cu cineva. N-avea ora exactă.

— Cu cine? deveni brusc atent Tudoran.

— N-a prins cu cine, îl auzea numai pe Damian rîzînd, probabil aveau de ce.

Tudoran se trezi de tot.

— Nu mi-a spus nimic.

— Nu, era sigură că nu erați dumneavoastră, n-a acordat importanță și, probabil, ați avut altceva de discutat.

— Da.

— Fiți atent, dacă considerăm valabilă mărturisirea Anei, pe cine putem bănuî ca interlocutor al pictorului? Nu spuneți nimic? Pe o rază de 300 de metri în jurul lui erau patru persoane; să lăsăm deoparte pe Ana, rămîn Marîha și Popescu, care s-au întîlnit la ora patru, la bifurcație, și dumneavoastră, care erați sus, paralel, prin pădure. Conform declarațiilor domnului Vasilescu, în jurul orei patru treizeci a plecat și el, spre stîna și tot prin pădure. Putea ajunge perfect deasupra Rîpei Rele. Deci, cinci persoane, deoarece timpul dînsului, ca și al dumneavoastră, ca și al Anei și al lui Popescu, este necontrolabil. Mai există ipoteza că Damian ar fi stat de vorbă cu două persoane, în interval scurt de timp,

și Ana a auzit numai una din ele, sau că Damian era cu două persoane, deși ipoteza mi se pare exclusă. Să nu uităm nici de timpul trecerii lui Niță pe cărare.

Tudoran bău cu sete, direct din cofă.

— Vreți să spuneți că oricare din persoanele amintite l-ar fi putut ucide pe Theo?

— În linii mari, da. Nu oricare, ci numai una. Firește, dacă pornim de la cele declarate de domnișoară Ana. Dumneavoastră, domnule Tudoran, sînteți înclinat să o credeți sinceră?

— Da.

— De ce?

— Nu știu, abia o cunosc de cîteva zile. Ana nu e mincinoasă.

— Și Dan?

— Asta e altceva.

— Cunoașteți substratul relațiilor Ana — Damian?

— Da, mi-a spus Ana, dar e nedreaptă.

— Nu credeți că Ana ar fi fost capabilă...

— Nu, nu, nu!

— De ce strigați? Vehemența dumneavoastră în negație sună aproape ca o confirmare.

— Nu vă permit să credeți despre ea...

— Permisunile dumneavoastră nu mă interesează. Sînteți singurul care ați știut că Damian intenționează să se expatrieze?

— Da.

— Sigur da?

— Sigur. În fine, așa bănuiesc.

— Cum de ați păstrat așa un secret pentru dumneavoastră?

— În primul rînd nu era secretul meu și-apoi nu credeam serios în ceea ce spune.

— De ce?

— Theo era o figură, înțelegeți ce vreau să spun. Era un om extrem de original și cu toane. În primul rînd nu vedeam motivele care l-ar determina la așa un pas fără întoarcere. Că „vrea altceva“ e o chestie nesperioasă. Ați aflat, desigur, cîte ceva despre el și despre logodnica lui, știți că era de mare viitor, avea succes, comenzi, a putut chiar să renunțe la o slujbă fixă în favoarea creației lui proprii, străinătatea-i era oricînd deschisă, ca să nu mai vorbim de argumentul suprem că poți avea aproape orice de cîteva ori, în afară de mamă și țară...

— I-ați spus lui asta?

— Da.

— Și?

— Mi-a rîs în nas, dar asta, credeți-mă, nu înseamnă nimic. Nu prea aveam obiceiul să vorbim curent despre aceste noțiuni și...

— Credeți că Damian avea ceva de reproșat realizării sale sociale?

— Nu.

— Nu i-ați pus întrebarea din ce va trăi acolo?

— Ba da. Mi-a spus că e cunoscut, de fapt știam și eu că e de succes, că va avea de lucru, va fi bine plătit...

— Avea promisiuni, aranjamente?

— Nu, dar era sigur că în primele săptămîni se și descurcă.

— Și l-ați crezut?

— Da, era descurcăreț, adaptabil. Totuși, am încercat să-i argumentez că stilul de existență acolo...

pînă la urmă am ajuns să-l implor să se mai gîndească. Partea aceasta a discuției cred că a auzit-o Ana, ieri înainte de masă, dar de fapt, eu știam de alaltăieri dimineața.

— V-a spus și cînd vrea să plece?

— Zicea că zilele acestea, eu însă am crezut că e un bluf, tocmai se reapucase de peisaj, după atîția ani, zicea că natura îl „cuprinde“. Mi-am închipuit că se plictisește și vrea subiect de conversație.

— E perfect valabil ce spuneți dumneavoastră, minus un amănunt. Damian ducea cu el o valoare enormă în greutate mică. I-ar fi asigurat o existență medie toată viața, în orice țară. Vreți să spuneți că nu aveți cunoștință de așa ceva?

Tudoran nu răspunse, își aprinse cu mîini tremurînde o țigară. Era foarte palid. Înainte de a se mai hotărî să spună ceva, colonelul îi mulțumi și ieși.

Se îndreptă spre propria-i chilie, unde Ilarie Pop sforăia sonor. Peste o clipă nu se mai auzi nimic, semn că Străinu îl trezise.

CAPITOLUL XV

Dereticată, aerisită, proaspătă, sufrageria își aștepta oaspeții, inundată de soarele crud. La dorința lui Străinu, Ghervase pregătise un mic dejun copios; laptele proaspăt fiert aburea în ulcele.

Încet, încet, se strînseră toți, chiar și călugării. Lipseau însă colonelul, Dănuț și pădurarul Vulpe.

Ultimii doi sosiră curind, Dan sărută mina Anei și se așează și el la masă; spre deosebire de ceilalți, părea obosit. Vulpe se așează lângă cunoștința lui, Ilarie Pop, care frământa trist un miez de piine. Perfect cosmeticată, Martha era lângă Tudoran, care privea scîrbit în ulcea. Popescu și Vasilescu vorbeau încet între ei. Ghervase aducea ultimele lucruri trebuitoare la masă.

Sosi și colonelul, proaspăt schimbat, cu părul încă ud, îi cuprinse pe toți cu privirea și, cînd ajunse la Martha, își dădu în sfîrșit, seama de ce i se păruse mereu cunoscută: o văzuse în sute de variante în revistele de modă pe care fiică-sa le împrăstia prin toată casa.

— Mă veți lua drept un gurmand, începu el vesel, dar o zi bună începe cu o masă bună, nu? Dar nimeni nu zîmbi, probabil veselie lui păru tuturor deplasată.

Masa fu scurtă, fiecare grăbindu-se să termine ceea ce avea în față, tensiunea ajunsese aproape de nesuportat, atmosfera era încărcată. „Un asasin între noi“, era o nedumerire pe care o exprima pe figură fiecare în felul lui. Aerele atotștiutoare, comentariile dispăruseră, amuțiseră. Contrar propriilor declarații, Străinu se mulțumi cu o bucată de caș, pe care o sără din abundență, și cu o cafea neagră.

— Să mă iertați, începu el, că v-am strîns atît de dimineată, dar curind, după socotelile mele, trebuie să sosească cei chemați să se ocupe de acest nefericit caz care a bulversat atît de puternic nu numai zilele noastre de vacanță, dar și crezuri; și aș dori să le putem prezenta concluziile noastre finale.

Mă voi strădui să vi le expun eu, deși, nu-i așa, sînt rodul discuțiilor noastre comune. S-ar putea să comit erori, nădăjduiesc să nu fie de fond, dar timpul a fost scurt, aria de informație destul de restrînsă. Deci:

Prietenul dumneavoastră, graficianul Theodor Damian, este asasinat ieri după-amiază, între ora patru și treizeci de minute și cinci, eventual cinci și un sfert, și aruncat în Ripa Rea. Am spus „asasinat și aruncat“ și „aruncat și deci asasinat“ și am să mă motivez, făcînd apel la datele pe care dumneavoastră le cunoașteți de ieri, de cînd am pus la punct ipotezele accidentului.

Toată lumea știe că la baza unei anchete de acest gen stau trei întrebări cruciale, al căror răspuns dă însăși rezolvarea cazului: de ce, cine, cum? Prin forța împrejurărilor, am găsit întîi răspunsul ultimei întrebări, care, trebuie să recunoaștem, nu e și cea mai dificilă. În cazul nostru, asasinatul se confundă pînă la limitele identicului cu un accident, e adevărat, puțin obișnuit, dar perfect posibil.

Farseur, pictorul Damian își alungă plictiseala pictînd nevinovatul asin ce duce desagile spre stîină. Dar ideea n-a fost a lui, ci a persoanei care a stat cu el, de cîteva minute, fumîndu-i țigările și, desigur, glumînd. Persoana respectivă, devenită peste o jumătate de ceas asasinul, este cea care oprește măgarul, nu victima. Vă pomeneam de urmele lipicioase de zahăr de pe mîna victimei, vă precizez acum tuturor că ele există numai pe mîna stîngă. Or, victima nu era stîngace. Ar fi fost normal să întindă zahărul cu mîna dreaptă, dacă ar fi oprit el

măgarul. Unul din dumneavoastră a avut ieri după-masă mîna dreaptă cu urme de zahăr.

Să revenim: între timp, pictorul își pregătește febril ustensilele, vine și începe lucrul la mască. Lucrează cu dreapta, asasinul îi ține paleta și tubul. Cu stînga, Damian întinde zahăr animalului, care nu se sinchisește deloc. Sub un pretext oarecare, persoana străină se îndepărtează, ajunge la haina sa lăsată neglijent jos și revine — victima e atentă numai la lucru — cu un obiect mascat, fie de paletă, fie de haină. E un ciocan de lemn, același care a dispărut din sculăria meșterului Damaschin.

Cu o lovitură scurtă, dar puternică, aplicată în ceafă, asasinul își reduce victima la tăcere. Fără nici cea mai mică opoziție, Damian o primește și cade.

Cu grijă, asasinul — deja îl putem numi așa fără să mai greșim — îl transportă de cealaltă parte a animalului, îl lasă jos și începe să mîzgălească coada măgarului cu ulei roșu, de care are grijă să pună și pe mîna pictorului. Dar, grăbit, pune vopsea pe inelar și pe arătător, uitînd să minjească și degetul mijlociu, cum s-ar fi întîmplat dacă Damian ar fi lucrat realmente cu vopseaua roșie. Duce măgarul mai departe, dar îl reține încă, aruncîndu-i cîteva bucățele de zahăr pe care acesta, cuminte, le caută în iarbă.

Nu se pune problema de a determina cine avușese zahăr cubic și cine nu, dat fiind faptul că Ghervase servise des din el, la cafea, tuturor.

M-ați urmărit? Victima e lăsată jos, lângă picăturile de vopsea roșie căzute de la lucru. Asasinul revine, îl ridică pe genunchi și, ferindu-se, îi aplică pe arcadă o puternică lovitură, cu același mai — cio-

căn — de data aceasta cu celălalt cap, pe care avușese prevederea să ținuiască o potcoavă de-a lui Niță. Meșterul Damaschin, stringător, are cîteva la el în sculărie, deci procurarea ei nu implica nici o problemă.

Vi se pare înfiorător, nu? De fapt așa și este, și sîngele rece cu care a lucrat agresorul este puțin obișnuit. Dacă asta vă consolează, vă pot spune că, probabil, Damian a murit de la prima lovitură, care i-a fracturat baza craniului. S-ar putea să nu fie așa, medicul legist va confirma sau infirma ipoteza în orele următoare.

Cîte minute au trecut de la moartea victimei? Două sau trei, asasinul lucrează repede și cu metodă, a avut timp, încă înainte de a vopsi coada asinului, să controleze buzunarele victimei și să vadă că nu are batistă; deci, din arcada spartă mai țîșnește sîngele pe care asasinul îl lasă să ude fața victimei, apoi îl oprește cu propria-i batistă, pe care o scoate la repezeală. E o batistă anonimă, albă, chinezească; din șase bărbați, cîți sîntem aici, sau, mai bine zis, am fi putut fi cu Damian, patru posedă astfel de batiste. Nici aici, nici un punct de sprijin.

Batista albă se umple de sînge, asasinul lasă să curgă și alături, pe iarbă; victima e ținută într-o rină. Dar curge din ce în ce mai puțin, e timpul ca lucrul să fie desăvîrșit.

Sprijinindu-i trupul inert, asasinul îl duce la izvor, de unde, cu un singur ghiont, îl aruncă în hău. Probabil că nu i-a acordat nici o privire, a plasat cu atenție, între două pietre, batista deja îmbibată de sînge, dar și de vopsea roșie, doar el vopsise coada! Procedează apoi la propria lui curățire.

Cu un martor, am spălat batista mult pomenită: în afară de sînge nu mai are decît pete de ulei roșu, or victima ar fi trebuit să lase și pete albe! Iată o primă greșeală, aproape neînsemnată, dacă n-ar fi legată de alta: la nici un buzunar al victimei, nici la pantaloni, nici la cămașă, nu apar nici un fel de urme de vopsea. E clar, deci, că batista nu a fost a lui, nu și-a scos-o din nici un buzunar. Cum se înțeiplă în astfel de cazuri, acest amănunt probat de atîtea ori are încă o verificare temeinică, de care voi aminti, cu voia dumneavoastră, imediat.

Veți spune, poate, că nimic nu e edificator încă și că victima putea fi realmente lovită de măgar, că putea avea batista alături, că asasinul putea doar desăvîrși lucrul început, sau că ipotezele demonstrate ale accidentului rămîn valabile.

N-a fost așa și aici intervine cea de-a doua greșeală, de data aceasta, esențială. Fie că scăpase din vedere, fie că nu știa ce transportă Niță, asasinul l-a lăsat să plece necontrolat.

Or, Niță transporta, între altele, o strachină aproape plină cu ciorbă, legată la gură cu un ștergar alb. Nici o picătură de zeamă, cum ar fi fost normal să apară la o asemenea mișcare bruscă a animalului, nu pătează ștergarul. La o probă pe care am făcut-o la stîină, a rezultat că ștergarul ar fi trebuit să fie muiat. Cel original ne stă la dispoziție la ciobanul Ifot.

Să părăsim asasinul, despre a cărui identitate nu s-a spus încă nici un cuvînt, și să vedem ce au făcut colegii de vacanță ai victimei. Intră toți în cercul bănușilor, inclusiv călugării, pe care, însă, îi putem elimina pe bază de probe negative.

— Adică? întrebă pădurarul Vulpe.

— În primul rînd, nici unul nu s-ar fi pretat la farsa cu Niță. Am reținut din discuții faptul că domnul Popescu, enervat, a lovit măgarul, atunci cînd a fost îmbătat cu rom. Nici unul din călugări nu a remarcat această acțiune ca negativă, considerînd, desigur, că poți pedepsi un animal atunci cînd nu te ascultă, dar toți au declarat că e păcat să-ți bați joc de el, fiindă necuvîntătoare.

În al doilea rînd, nici unul nu are mobil. Unii din noi și-au inchipuit că părintele Ghervase ar fi purtat pică lui Damian din cauza lui Niță. E adevărat. În plus de asta, nu era mulțumit de el nici ca logodnic al domnișoarei Valeria Oprișan, nepoata starețului, un fel de fată de suflet a tuturor, dar n-ar fi îndurerat-o niciodată prin vreun rău adus lui Damian. Părintele Teodosie certifică faptul că meșterul Damaschin și părintele Ghervase nu au părăsit mănăstirea, toată după-masa. Nici nu mai discutăm despre baciul Ifot și bădia Vulpe care, de altfel, a fost împreună cu tovarășul său, la ocolul silvic.

— Atunci, domnule avocat, noi ieșim, că și mortul e singur și mîncarea nefăcută și oamenii aceia, de-or veni, or găsi numai pustiu, zise Teodosie în numele tuturor, și plecară, cu pădurar cu tot.

O rumoare ușoară însoți plecarea lor și colonelul propuse o mică pauză; îi venea greu să continue. Își aprinse o țigară.

— Cine era Theodor Damian? Un tînăr grafician de mare talent, spun unii, ajuns la capătul puterilor artistice, spun alții, cert de mare succes bănesc și social, ceea ce-i și conferea o anumită putere de

care dispune fără discernămint și obiectivitate. Impunându-se printr-o personalitate puternică, e tipul „anturat“, cel care dă tonul în orice societate s-ar afla, cel pe care cei din jur îl urmează fără a se simți conduși. Nu e cazul să vă exemplific eu, dumneavoastră toți l-ați acceptat ca dirijorul ocupațiilor de vacanță.

„O societate minunată“, mi-am zis, găsindu-vă astfel, fără disensiuni, fără rivalități, veseli și generoși, dacă nu din fire, măcar influențați de splendida ambianță naturală, de puterea de convingere a vechilor opere de artă... Chiar prea idilic, nu?

Într-adevăr, moartea violentă a celei mai marcante personalități dintre dumneavoastră — cel puțin aparent — sparge pojghița de armonie, dând la iveală disensiuni subterane care au aceeași direcție: Damian! Disensiunile adiacente, profunde sau nu, s-au dovedit a fi prea puțin importante în cazul nostru, dar, firește, nu trebuiesc neglijate.

Cine ar fi putut să-l ucidă pe pictorul Damian? De ce? Avea el prieteni realmente devotați, sau numai amici de ocazie?

Discuțiile cu dumneavoastră m-au ajutat să-mi fac o imagine în sensul acesta, sper — veridică, chiar dacă parțială. Caracteristicile principale ale victimei: ironia, malițiozitatea, suficiența, nu sînt fără urmări practice negative pentru cei din jur.

Nu e momentul să analizăm acum justetea pe care o avea sau nu Damian atunci cînd crea destine sociale prin trafic de influență, dar procedeul era, fără îndoială, impropriu societății noastre, croită pe alte baze, și sînt absolut convins de faptul că, mai devreme sau mai tîrziu, ar fi fost sancționat.

Era oare capabil, prin atitudine, Damian, să aducă la exasperare persoanele din jurul lui? Am ajuns la concluzia că da.

Lăsîndu-l deoparte pe Ghervase, care se dă de cea-sul morții nu pentru că dobitocul lui preferat e îmbătat, ci pentru că logodnicul Valeriei Oprișan se arată atît de mic la suflet încît e capabil să se amuze bătîndu-și joc de ființe necuvîntătoare, de creaturi de care omul dispune după voință — ca de copii, pînă la un moment dat, și Ghervase o consideră pe Valeria un copil, o floare; lăsînd, deci, la o parte acest caz, să ne oprim la alte cîteva.

Suficient și plin de sine, Damian se erijează în conducătorul grupului dumneavoastră și-și permite să expulzeze dintr-un loc devenit public o persoană care nu-i era pe plac. Din prietenie, unii, din admirație sau nepăsare, alții, acceptați toți acest joc, care, indiferent de unde a pornit, are ca punct de sosire lipsa respectului față de un om în vîrstă.

Așa a judecat domnul Ilarie Pop, generalizînd pe nedrept o situație singulară, a cărei victimă a fost numai el, aici, simțindu-se jignit și umilit ca meseriaș și ca om, mai ales. E ușor de ghicit ce resentimente puternice purta domnul Pop persoanei care, cu un singur gest, spulberă o reputație, jignește un crez de existență. E semnificativ faptul că nu pleacă de tot, rămîne la stîină, la un ceas de mers de la schit. Dar domnul Pop a fost foarte impresionat la aflarea morții pictorului și graficianului Damian, declarînd că nu i-a păstrat nici un resentiment. Oare?!

N-ar fi fost rău să ne putem limita aici cu resentimentele, dar situația a fost mult mai gravă în cazul domnișoarei Ana. Eu nu am date obiective, dar iată

cum se prezintă situația prin optica a trei persoane: violenței psihologice a sentimentului de ură al Anei îi este contestată baza obiectivă, o dată de către domnul Flaviu Tudoran, care consideră că Ana n-are dreptate în obsesia ei, și a doua oară de către Dan Milea. Două persoane care nu-i dau dreptate Anei, deși fiecare ține la ea, în anume fel. De ce? Dan Milea, pentru că nu are probe evidente referitoare la vinovăția fostului lor coleg și pentru că are o mare încredere în bine, în oameni; preferă să creadă că Ana are ghinion în carieră decât să admită că fostul lor coleg îi barează cu bună știință drumul spre realizare. La rîndul lui, domnul Flaviu Tudoran nu vrea să creadă ceva rău despre singurul lui prieten. A avut de curînd o decepție din partea lui, dar acest lucru nu-i schimbă optica veche, ba dimpotrivă, i-o întărește. Într-un anume sens, rămas fără mentor spiritual, Tudoran caută refugiul în virtuțile trecute, în dezinteresarea tinereții. În fine, acestea au mai puțină importanță, acum. Important e că domnișoara Ana ar fi avut, în concepția ei și în starea ei psihologică, mobil pentru înfăptuirea unui omor.

Automat, toate privirile se întoarseră spre Ana, care fuma, privind țintă într-un punct imaginar, de parcă n-ar fi auzit nimic.

— Dar, reluă colonelul, ar fi desigur o scăpare din partea unui anchetator să părăsească o pistă, chiar atît de puțin promițătoare, ca Dan Milea. De ce? Numai pentru că e candid și încrezător ca un copil? Dar fapt e că, de ani de zile, Damian e remarcat și el nu, iar prietena lui amenință să se rateze ca artist și ca om din cauza aceluiași Da-

mian. O farsă începută în doi se termină printr-un asasinat comis într-o clipă de irațiune. O mulțime de probleme se rezolvă...

— Tovarășe colonel! sări Dan Milea în picioare, dar colonelul nu-i acordă nici o atenție și continuă:

— O altă persoană se simte vexată zi de zi de atitudinea zeflemistă și chiar ireverențioasă a lui Damian. Ieșit dintr-un sanatoriu, căutînd liniștea, regizorul Barbu Popescu dă peste un loc unde sicielele cu adresă ale prietenului său Damian îl aduc la exasperare. Nu sînt, de fapt, decît o continuare a unei practici mai vechi, din București, și un preluu, presupune domnul Popescu, al unei atitudini viitoare. Nici în acest caz nimeni nu ia poziție. De ce? Din admirație, indiferență, sau din cauza unui spirit de turmă care, prea adesea, e confundat cu spiritul de colectiv?! „Dar pînă cînd, dom'le?” ar fi putut să-și zică, la un moment dat, violentul regizor.

Consider motivele psihologice pe care vi le-am expus drept o foarte serioasă bază de contraofensivă, dar mă îndoiesc că aceasta ar putea sfîrși într-un omor.

De aceea, cercetînd actele și obiectele victimei și aflînd date de altă natură, am fost tentat să acord mai puțină importanță impulsurilor psihologice, sau, în cel mai rău caz, să le asociez cu altele, de ordin material. Care sînt datele?

Colonelul făcu o mică pauză, timp în care asistența aștepta cu sufletul la gură reluarea povestirii.

El expuse pe larg constatările făcute în urma cercetării chiliei lui Damian și concluziile la care ajunsese cu Dan Milea. Insistă asupra faptului că valoa-

rea talonului de dolari ar fi asigurat voiajorului o excursie lipsită de griji materiale.

— Dar o atît de mare cantitate de Gerovital, poate pune pe oricine pe gînduri. De că, c nd suma de dolari e arhisuficientă pentru o călătorie, decentă, fireşte? Fie pentru a economisi din dolari, fie pentru a juca o festă vameşilor. Sînt iertători, e adevărat, dar nici chiar a a! Confisc nd medicamentele, vor zice: „iată un contrabandist începător“ şi vor ignora restul bagajelor aflate undeva în maşină... Dar Damian ar fi fost, poate, un contrabandist începător, dar nu de duzină! Valoarea pe care voia să o scoată a meritat, în concepţia unuia dintre dumneavoastră — o via  de om; a meritat, în concepţia lui Damian — jefuirea logodnicei sale şi părăsirea definitivă a patriei.

A fost mai ușor să determin de când avea victima valoarea: de când a început subit să facă peisaj, să nu mai iasă seara din cameră, să caute obligatoriu companie sau, dimpotrivă, să se refugieze de toţi, să se sperie de un scrin sau tapet mutat.

Valoarea trebuia luată din schit, altfel i-ar fi fost mult mai comod să pornească din oraş şi nu din creierul munţilor. Pe de altă parte, Damian a considerat schitul drept locul cel mai potrivit pentru păstrarea unei at ri valori, şi acesta este motivul pentru care a mai  nt rziat aici două zile, după ce şi-a  nsu it-o. Aţi reţinut, desigur amănuntul că prima zi valabilă a vizei era astăzi. Aseară, Damian ar fi fost deja plecat, dacă cineva dintre dumneavoastră nu l-ar fi împiedicat.

Un Cézanne e o tentaţie serioasă, căci o p nz  ascundea pictorul Damian cu at ta grijă. Furtul a

fost premeditat; deşi „peisajul“ e desuet şi el nu mai lucra a a ceva de ani de zile, Damian vine pregătit nu cu o p nz , ci cu două, prinse în aceeaşi ramă, de o mărime identică cu p nza pe care voia să şi-o  nsu easc . De unde ştia de existenţa ei? Poate de la Valeria Oprişan, poate de la stareţ, care-i va fi arătat, cu altă ocazie, zestrea — cu totul minoră —  n bijuterii, a fetei, ignor nd valoarea reală a celor trei p nze? Vom afla zilele următoare.

Cert e că Damian intră în posesia p nzei — nu era nici o greutate — şi o introduce în lăcaşul pregătit cu migală. Se teme să lase pînza singură în chilia veşnic deschisă, i se pare absolut necesar să o supravegheze în permanen . De aceea face peisaj, dar e obligat să aleagă locul ştiut deoarece făcuse greşea de a-l lăuda peste măsură şi de a-l recomanda lui Dănuţ. Din nefericire, nu-şi poate asigura veşnic o gardă. Reuşeşte în prima zi, seara nu părăseşte camera, dar e suspicios, se teme că i-a controlat-o cineva, se simte urmărit.

Cunoaşte cineva intenţiile lui? Da, unul din dumneavoastră era la curent şi acesta e domnul Tudoran. C t ştia domnul Tudoran? El declară că numai faptul că Damian voia să se expatrieze, intenţie cu care nu era de acord. A a să fie? Să nu-şi fi dat seama domnul Tudoran că lui Damian începe să-i fugă terenul de sub picioare? Să fi crezut el explicaţia că Damian „a voit să lucreze“, părăsind un post at t de important ca influen  mai ales, ca acela de grafician la revista „Ics“ şi nu că a fost îndepărtat oficial? Să fi crezut el cu adevărat că Damian va fi primit cu braţele deschise într-o lume unde cinci-

zeci de mii de pictori mai talentați ca el își fac desenele pe trotuare? Greu de admis.

Dar prin îndepărtarea lui Damian se rezolvă o mulțime de lucruri: o situație bănească precară, liniștea Anei, independența morală față de o tutelă psihologică devenită deja obositoare...

E momentul să spun că toate converg spre persoana domnului Tudoran, inclusiv nestăpînitul plîns al doamnei, la aducerea cadavrului. Nu, doamna Tudoran n-a fost afectată de ideea că Damian s-ar fi sinucis și că ea s-ar număra printre cauzele morale care l-ar fi putut împinge la așa ceva. Groaza ei a fost provocată de sinistrul gând că soțul ei ar fi putut comite crima. Știa că a învățat toată după-amiaza, dar n-avea probe, știa că domnul Tudoran datorează o sumă serioasă lui Damian, informație eronată. Știa și ea de Cézanne? Era la curent cu relațiile Ana—Damian și cu sentimentele soțului ei față de nedreptățita pictoriță? În orice caz, se teme să plece cu el în chilie — seara, nu petrece noaptea cu el; pe de altă parte, îl descrie exagerînd peste măsură lașitatea lui în fața singelui și suferințelor; ușor, extrem de ușor, împinge bănuielele spre altă persoană, spre domnul Popescu.

Ar mai fi de adăugat aici faptul că mobilul material cumulat cu cele psihologice — referitor la persoanele pe care le-am amintit, le-ar putea implica la fel de bine ca și pe domnul Tudoran, așa că se pune tot mai acut problema determinării celor care au cunoscut fie intenția de a emigra a lui Damian, fie pe logodnica lui, posibilă sursă de difuzare referitor la zestrea ei. Firește, păstrîndu-i și pe ceilalți în cercul bănuirilor, pentru că mai există și posibi-

litatea, minimă, e adevărat, ca Damian să nu se fi ferit destul de bine cînd a comis furtul, cineva să-l fi văzut. Toți sînteți în măsură să apreciați valoarea unei Cézanne...

Cine era la curent cu viitoarea stare civilă a victimei, cine o cunoștea pe Valeria Opreșan? Să nu pierdem din vedere faptul că fata intra legal în posesia zestreii numai la căsătorie. Excluzîndu-i pe călugări, rămîn domnul Popescu și domnul Vasilescu. Acesta din urmă, se pare că nu a avut conflicte de nici un fel cu Damian și, după expresia unuia dintre dumneavoastră, „i se potrivea la toate prostiile“.

Îmi veți reproșa că speculațiile fără dovezi materiale nu au valoare și veți avea perfectă dreptate. Din nefericire, alibiurile dumneavoastră sînt extrem de largi și e normal să fie așa, în vacanță, cînd fiecare are program de voie. Am spus „din nefericire“ deoarece, cu puțin efort și imaginație, oricare dintre dumneavoastră l-ar fi putut asasina, conform alibiului: Ce știm cu certitudine? Că Niță a plecat la ora patru fix și a sosit aproape de șase, întîrziînd aproape o oră și că domnul Popescu a întîlnit-o pe doamna Tudoran tot la patru, la bifurcație.

Să urmărim traiectoria fiecărui dintre dumneavoastră.

Domnul Popescu ajunge prea repede la întîlnire și, constatînd că n-are batistă, aleargă pînă la pictorul Damian pentru a-i cere una împrumut. De cealaltă parte a Rîpei, respectiv dincolo de cotitură, Ana, sosită din Albești — aflată într-un mic popas — îi aude, sau mai precis aude risul lui Damian. Verificarea prezenței domnului Popescu e incom-

pletă. Ana nu avea ceas, Damian putea fi, câteva minute mai târziu, cu altcineva. Domnul Popescu declară că l-a lăsat în viață.

Ce face Dan Milea? Părăsește sculăria la ora patru, ora plecării lui Niță și, după ce se odihnește un timp (necontrolabil), pleacă la peisaj, sau în altă parte. De ce nu întâi spre Ripa Rea, pentru a pune la cale sinistra farsă terminată printr-un asasinat?!

Timpul domnului Ilarie Pop este de asemenea necontrolabil, cîmpul lui de acțiune era deschis.

Domnul Vasilescu declară că, plictisindu-se de lucru, pe la patru jumătate pleacă spre stîină pentru a cerceta, între altele, un izvor presupus mineral. O ia prin pădure. De ce n-ar fi plecat cu douăzeci de minute mai repede și nu s-ar fi oprit pentru a comite asasinatul?

Domnul Tudoran pleacă, nu știe exact cînd, în orice caz după patru, pentru a o întîlni pe Ana, pe cărarea dinspre Albești. E de remarcat cît de aproape au fost unul de altul, prin pădure, cel puțin pînă la un anumit punct. Dacă domnul Tudoran a fost persoana cu care vorbea Damian? A ajuns pe scurtătură înaintea lui Niță, au perfectat farsa, a comis asasinatul, apoi a fugit într-un suflet înaintea măgarului, pe drum, pentru a o putea scoate pe Ana în pădure și căreia îi spune: „ai venit mai repede, dar eu n-am întîrziat, uite, e patru jumătate“, dar ceasul lui e dat înapoi. Fără dificultate, în cursul lungii plimbări prin pădure, îl readuce la ora bună.

Dar Ana? De ce am considera mărturia ei valabilă? Putea lucra rapid, putea să-l și treacă pe Niță dincolo de punctul de întîlnire cu Tudoran.

Nu iau deloc în considerare ideea că două minți,

două persoane ar fi putut cădea de acord la săvîrșirea unui astfel de asasinat. Nimeni dintre dumneavoastră nu e „profesionist“.

Alibiurile, deci, nu sînt edificatoare. Dar probele materiale? Batista, zahărul, sustragerea cheilor lui Teodosie — nu, și dumneavoastră cunoașteți bine de ce.

Alte amănunte sînt însă revelatorii și iată că ele se înșiră rar și disparat, trebuiesc însă puse cap la cap. Doamna Tudoran constată lipsa unei sticlute de acetonă și, enervată de insuccesul demersurilor pe lîngă Popescu, face din asta o tragedie. Domnul Tudoran habar n-are de dispariție, e un fleac, crede că Martha se înșală, mai ales că numărul sticlutei e destul de mare. Dar ordonata chimistă nu se înșela. La ce folosește acest „preparat propriu“? Nu numai la scoaterea ojei de pe unghii, ci și a petelor pe bază de grăsimi, deci și a uleiurilor. Asasinul și-a însușit sticla, știind exact în ce manieră se va sfîrși întîlnirea lui cu Damian.

Urmările acestui gest converg spre o singură persoană și, ce să mai lungim vorba... ca să terminăm, domnule Leonid Vasilescu, vă declar formal asasinul și jefuitorul graficianul Theodor Damian!

Tîntit de atîtea perechi de ochi, Vasilescu deveni palid și se ridică în picioare.

— Tovarășe colonel, zise el — totuși — cu mare calm, vă înșelați și nu-mi puteți aduce această groaznică acuză fără serioase probe materiale.

— Ați avut grijă dumneavoastră de asta, răspunse rece colonelul. V-am demonstrat adineori scăpările, micile scăpări pe care le-ați comis înscenînd accidentul, altfel foarte bine pus la punct. Ele ne-au

dovedit prezența unui asasin, dar nu ne-au dezvăluit identitatea lui. Sticluța cu acetonă, însă, ne-o dezvăluie.

Să reluăm deci: după aruncarea victimei în prăpastie, mereu calm, domnul Vasilescu procedează la atenta curățire a mâinilor sale, pe care le șterge cu acetonă și le spală la izvor. Totul e perfect, deși acetona e aspră și mâinile degresate peste măsură devin albicioase și aspre. Reveniți pe platou, mai dați lui Niță un cub de zahăr și începeți lucrul la pînză. Aveți ustensilele bietului Damaschin, așa că lucrați repede, metodic, nimeni nu vă deranjează. E, însă, o muncă dificilă și un ochi atent descoperă imediat că pînza nu mai e bine întinsă, iar urmele cuielelor pînzei din interior n-au putut fi, firește, îndepărtate. Stringeți cu grijă orice ar putea constitui o dovadă materială, cuițe, unelte și le aruncați cu putere, una câte una, pentru o cît mai mare dispersare, în prăpastie. O ultimă privire, totul e perfect; cu prețioasa pînză învelită în cea albă, din interior, porniți spre stîină, pe scurtătură, după ce ați îndemnat măgarul la drum.

Totuși, n-ați ajuns cu mult înaintea lui, ați căutat mult un loc unde să părăsiți prețioasa povară. Pe drum, sau chiar la locul crimei, ați observat o scăpare, de data aceasta gravă. Scoțind batista pentru a o folosi la oprirea singelui victimei, v-ați mînjit marginea buzunarului cu vopsea roșie. N-ați observat la timp? Nu v-a mai ajuns acetona? Ne veți spune dumneavoastră exact. Pentru moment, faptul n-are importanță, jerseul bine tras, acoperă buzunarele; dar întors acasă, pentru orice eventualitate, pata trebuie să dispară. Fără nici o greutate, mai

sustrageți puțină acetonă, chilia Tudoran era încă goală, dar de data aceasta nu cu sticla, două ar fi fost prea mult, ci turnîndu-vă într-un păhărel.

De aceea, mergînd să vă ia la cină, domnul Tudoran a regăsit la dumneavoastră un miros familiar, dar și neplăcut, cel al puternicului preparat evaporat din pahar și din țesătură, apoi.

Pantaloul dumneavoastră, bine dosit între alte haine și deci neaerisit, păstrează încă bine mirosul de acetonă și urma curățirii e încă vizibilă.

Cer scuze domnului Pop că l-am sculat cu noaptea-n cap, dar era singurul care știa exact ce ați purtat ieri după masă. Capriciul cu izvorul n-a fost decît un pretext: apa fiind calcaroasă, ați fi putut motiva, la o adică, asprimea momentană a pielii.

Revenit la schit, schimbat, curat, ați simțit că nu mai puteți sta singur, dar v-a fost greu să dați ochii cu ceilalți și, atunci, îmi faceți mie o vizită, unui străin picat fără veste și a cărui prezență vă intrigă. Vorbim o mulțime de lucruri, dar numele graficianului revine des pe buzele dumneavoastră, involuntar.

În orice caz, sosirea unui colonel care să vrea să ancheteze imediat cazul și descoperirea atît de rapidă a cadavrului nu erau în planurile dumneavoastră. Sperați într-o identificare sută la sută a crimei cu un accident. Într-adevăr, era bine pus la cale.

Veți contesta, poate, probele pe care vi le-am prezentat, spunînd că v-ați fi putut curăța pantalonul de orice altă pată. Bărbații, însă, nu umblă cu dizolvant după ei și doamnei Tudoran nu i-ați cerut. Am putea renunța la proba aceasta. De ce nu v-ați uitat bine,

domnule Vasilescu? De ce n-ați controlat și manșetele? N-am observat să fi avut vreo rană sau vreo zgîrietură, și totuși, pe manșeta pantalonului apar două, trei picături de singe, adevărat, aproape imperceptibile, supte de stofă. E singele lui Damian și expertiza va dovedi-o, fără îndoială.

Ce s-a întîmplat cu valoroasa pînză?! Am ajuns la concluzia că n-ați îndrăznit să o lăsați sub o piatră oarecare, mai ales că nu v-ați așteptat în noaptea aceasta la o anchetă. De aceea v-ați întors tot prin pădure și nu pentru că n-ați vrut să-l jigniți pe domnul Ilarie Pop, care vă conducea, arătîndu-i că vreți să vă întîlniți cu pictorul Damian. Domnul Pop n-avea de unde să știe unde e Damian! Iată o motivare care m-a făcut să fiu mai atent la ceea ce mi-ați spus, domnule Vasilescu.

Ar mai fi ceva de adăugat? zise colonelul, obosit, odihnindu-și fruntea în palmă. A, da, pînza. Ați adus-o cu dumneavoastră. Pînă peste o zi, două cînd, într-o alertă generală, ar fi fost găsit cadavrul, ați fi avut timp să-i găsiți un loc potrivit; poate chiar în noaptea aceasta. Așa, începînd cercetările mult mai repede și pe alte baze, devine cea mai teribilă probă acuzatorie. Știați că se vor găsi actele de plecare ale lui Damian, le-ați găsit și dumneavoastră, dar asta nu vă interesa din moment ce accidentul ar fi fost certificat. În chilia lui n-ați mai putut intra astă-seară, a fost ținută încuiată.

Erați sigur că părintele stareț nu va depune nici o plîngere pentru lipsa, desigur tardiv observată a tabloului. Cine ar mai fi pus în legătură accidentul cu lipsa pînzei, peste cine știe cîtă vreme?! La rîndul lui, Damian judecase foarte bine totul: starețul

ignora valoarea tabloului; din jenă pentru Valeriu, din teamă de complicații, n-ar fi reclamat dispariția unei pînze oarecare. Mai mult ca sigur n-ar fi avut certitudinea hoțului, la urma urmei, oricine are acces peste tot, cheile lui Teodosie fiind la vedere...

— Dar pînza, unde e pînza? nu se mai putu stăpîni Popescu.

— Pînza, reluă colonelul, e în altar, sub fața de masă. Domnul Vasilescu n-a mai avut ce face cu ea, chilia lui Damian era încuiată, a starețului transformată în capelă mortuară, celelalte ocupate... nici n-ar fi putut lipsi mai mult de două, trei minute, neobservat nici la dus nici la întors. Locul cel mai apropiat și mai sigur, după părerea sa, era bisERICA. Bietul Ghervase credea că cineva s-a dus să se roage pentru sufletul mortului.

— Dumneavoastră faceți abuz, izbucni, de data aceasta violent, Vasilescu.

— Nu cred, îl temperă colonelul. Mai rămîn de stabilit condițiile exacte în care v-ați dat seama că Damian are deja pînza. Că ați venit aici special pentru asta e sigur: v-ați întîlnit cu logodnica lui, ați aflat de la ea că Damian e deja aici și ați intrat în alertă. N-ați venit la odihnă cărîndu-vă zeci de kilograme de dicționare și lexicoane. Nu sînteți în concediu, aveți lucrări urgente de predat, dar Damian era grăbit și ați fost obligat să vă acomodați după el...

Colonelul fu întrerupt de intrarea unui grup de persoane străine, un locotenent de miliție, șeful de post din sat, procurorul și medicul legist. Erau cei chemați de el, aduși de pădurarul mic și negricios.

— Ați venit la momentul potrivit, îi întîmpină

Străinu. Vă comunic că pictorul Theodor Damian a fost asasinat de către Leonid Vasilescu, aci de față. Procedați la cercetări. Sint colonelul de securitate Ilie Străinu.

— N-am auzit încă de numele dumneavoastră, zise politicoș, dar neîncrezător, locotenentul de miliție.

Străinu îl privi cu ochii săi cenușii.

— Ați auzit acuma, zise el atît de rece, încît bărbații din încăpere își îndreptară involuntar, ținuta.

POSTFAȚA

Cîteva săptămîni mai tîrziu, colonelul se interesă iar de soarta cazului pe care avusese prilejul să-l ancheteze primul, într-o noapte de vacanță. Înainte de a deschide voluminosul dosar ce-i fusese adus, sorbi o gură de cafea și-și evocă figura hazlie a lui Azorică, pe care-l pierduse definitiv: cățelul își dăruise prietenia lui Ghervase, nemaiacordînd nici o atenție fostului stăpîn.

Întoarse apoi filele.

După audierea starețului, a Valeriei Oprișan, a lui Vasilescu și a altora, se limpezi și ultimul punct rămas neclar în demonstrația colonelului: în ce fel aflate Leonid Vasilescu despre existența tabloului, în ce fel ajunsese starețul depozitarul acestei averi de care adevărata posesoare nu știa nimic, conform unui testament despre care, orgolios, starețul îi vorbise lui Damian. Colonelul află următoarele:

În anul 1942, domnul Oprișan primi ordin de chemare. Cuprins de niște presimțiri negre, de altfel cu nimic mai justificate decît puteau fi presimțirile altora în situația lui, trăi un moment de deznădejde acută, își făcu o enormă cafea turcească, se înarmă cu un pachet de regale și, cînd aceste preparative fură terminate, se adînci în jilțul vechi de piele și-și luă capul în mîini.

Ca rezultat al acestei după-amieze de meditație

solitară, domnul Oprișan făcu, spre seară, două vizite, în imediata apropiere a camerei lui. Își vizită întâi fiica, din partea căreia nu primi nici un semn deosebit de atenție, pentru simplul motiv că aceasta avea doar cinci săptămâni, avu un lung colocviu cu mătușa Marioara, referitor la îngrijirea și educația copilei (văzînd-o atît de mică și de indiferentă, domnul Oprișan era din ce în ce mai convins de faptul că presimțirile sale se vor îndeplini cu justete, așa că, spre marea mirare a mătușii Marioara, dădu chiar indicații pentru perioada școlarizării), apoi, cu un sac pe jumătate plin, bine legat la gură, făcu o vizită vecinului de apartament.

Avu aci mai puțin noroc, găsind acasă doar pe Leonid, elev în ultima clasă de liceu, ținut în gazdă de vecini, el fiind de fel dintr-un orașel de pe Dunăre.

Neavînd încotro, domnul Oprișan se confesă perfect-maturului Leonid, care, plin de o solitudine cu adevărat proprie vîrstei lui, se angajă imediat la îndeplinirea dorinței vizitatorului. Acesta încredință nearătosul colet lui Leonid, cu rugămintea de a-l transmite părintelui Y, rudă de-a nevestei lui, călugăr la mănăstirea Zed din Oltenia. Pentru a preîntîmpina curiozitatea eventuală a liceistului, domnul Oprișan declară că în sac îngrămădisise rezultatele cercetărilor sale (Oprișan, deși tînăr, fiind deja un cunoscut arheolog), obiecte de arheologie, acte. Ne-fiind sigur pe următorii ani (arheologul nu consideră necesar să-și confeseze și presimțirile), dorea să le pună la adăpost.

Tînărul Leonid nu găsi nimic curios în toate acestea, știind că doamna Oprișan murise născînd copila

(și lăsîndu-și soful complet dezorientat) și că mătușa Marioara n-ar fi fost persoana potrivită unei atari însărcinări, ea punînd preț doar pe ființe vii și nu pe hîrtii, așa că-l asigură pe solicitant că se va achita în cel mai scurt timp de obligația contractată.

După o scurtă discuție pe teme practice (arheologul asigurîndu-se că Leonid va avea și mijloacele materiale necesare pentru călătorie, deși-l știa bine ținut de acasă) cei doi își luară rămas bun, apoi Oprișan își sărută iar copila, convins că o face pentru ultima dată și se prezentă la locul și ora fixată, plecând în aceeași noapte într-o direcție necunoscută și muri curînd, împreună cu alți patru camarazi, într-o luptă care nu a fost consemnată vreodată prin importanța sa deosebită. Avusese totuși timp să schimbe un rînd de scrisori cu ruda sa și să fie liniștit referitor la viitorul fiicei sale.

Leonid se ținuse de cuvînt, expediase sacul printr-o ocazie sigură, nu înainte de a-i fi cercetat în amănunt conținutul. Avu surpriza să constate că spusese arheologului erau adevărate doar în parte: acesta omisese să-i spună că, printre monezile de argint pe care cocleala ascundea în parte chipuri de împărați romani și printre cioburile de ceramică dacă, împachetate cu mare grijă, strecurase bijuteriile mamei fetei, iar în două tuburi de carton, în care în mod obișnuit se țin proiecte ingineresti, vîrîse trei pînze. Printre manuscrise și însemnări descoperi și o lungă scrisoare. Sări repede peste testamentul științific al arheologului (mai tîrziu, atenta rudă avu grijă să remită forurilor de resort toate cercetările și probele arheologice ale defunctului arheolog, cercetări care și constituiră un capitol al unei importante lucrări

semnată de un prestigios colectiv), sări de asemenea peste indicațiile privind educația copilei și reținu doar pasajul în care domnul Opreșan specifica soarta bijuteriilor și a tablourilor: acestea urmau să constituie un cadou postum de nuntă, bijuteriile fiind, de fapt, moștenirea lăsată de mamă, iar în cazul când fiica lui ar fi preferat celibatul, trebuiau să-i fie înmînate la vîrsta de 28 de ani, în concepția domnului Opreșan aceasta fiind vîrsta matură pentru o femeie.

Vag șocat de omisiunea arheologului, Leonid Vasilescu nu se preocupă de fabricarea unei explicații, acceptînd lucrurile așa cum erau. Valoarea bijuteriilor i se păru ridicolă comparativ cu ceea ce văzuse în familia lui, iar numele pictorilor înșirați în inventar nu-i spuneau nimic, domeniul neintrînd în preocupările sale la acea vîrstă.

Nici Opreșan nu menționase nimic referitor la valoarea pînzelor, fie pentru a nu-și speria ruda, fie din alte considerente.

Leonid Vasilescu refăcu pachetul în condiții identice și-l trimise, cu prima ocazie potrivită, părintelui Y. În memorie, însă, păstră numele celor trei pictori precum și condițiile remiterii zestrei — adevăratei posesoare.

Redactor: MIRCEA OPRÎȚĂ
Tehnoredactor: CONSTANTIN RUSU

Bun de tipar: 16.01.1974. Apărut: 1974. Comanda nr.: 577. Coli de tipar: 5,25. Tiraj: 96.800+140 broșate. Hîrtia: tip. înalt B. 63 g/m². Format: 70×100/32. C.Z. pentru bibliotecă: 859.0—31.

Tiparul executat sub comanda nr. 820/1973
la Întreprinderea Poligrafică Cluj
Str. Brassai nr. 5—7.
Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

EM

de

Anonim

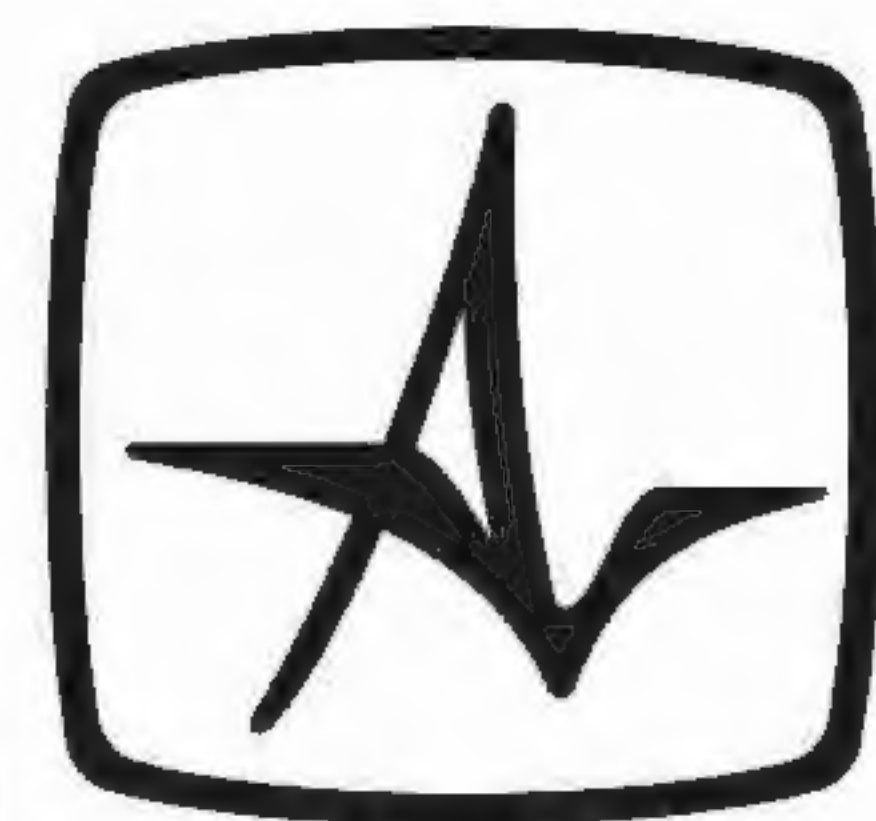

și

CAT Graur

Antwerpen

2023

